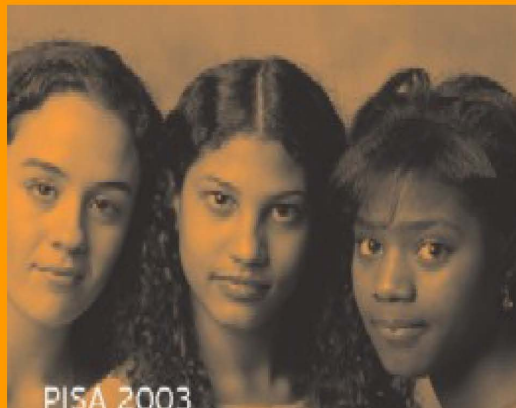

ISEI·IVEI

IRAKAS-SISTEMA EBALUATU
ETA IKERTZEKO ERAKUNDEA
INSTITUTO VASCO DE EVALUACIÓN
E INVESTIGACIÓN EDUCATIVA

PISA PROIEKTUA

Irakurketako itemen adibideak

Matematikari, Irakurketari eta Zientziei
dagokien 15 urteko Ikasleen Nazioarteko
Ebaluaziorako Proiektua

EUSKO JAURLARITZA

GOBIERNO VASCO

HEZKUNTZA, UNIBERTSITATE
ETA IKERKETA GAILA

DEPARTAMENTO DE EDUCACION,
UNIVERSIDADES E INVESTIGACION

EUSKO JAURLARITZA

GOBIERNO VASCO

HEZKUNTZA, UNIBERTSITATE
ETA IKERKETAK

DEPARTAMENTO DE EDUCACION,
UNIVERSIDADES E INVESTIGACION

www.pisa.oecd.org

ARGITARALDIA: 2005eko AZAROA
ISEI-IVEIk argitaratua

Irakas-Sistema Ebaluatu eta Ikertzeko Erakundea

Asturias 9a, 3.a - 48015 Bilbao

Tel.: 94 476 06 04 - Fax: 94 476 37 84

info@isei-ivei.net-www.isei-ivei.net

Txostengileak:

Francisco Luna Arcos

Alfonso Caño Reyero

Aholkularitza eta gainbegiratze teknikoa:

Eduardo Ubieta Muñuzuri

AURKIBIDEA

1. Aurkezpena.....	2
♦ Nola definitzen da irakurketa?.....	2
♦ Nola neurtzen da irakurmena?.....	4
♦ Irakurtzeko gaitasun mailak.....	6
2. PISA proiektuko Irakurketako itemen adibideak.....	8
♦ Erleak.....	9
♦ Gustu txarrekoa.....	14
♦ Epaile zuzena.....	17
♦ Ikaratzaileak.....	26
♦ Udal liburutegiak.....	30
♦ Bermea.....	32
♦ Txad lakua.....	36
♦ Gripea.....	42
♦ Graffitiak.....	52
♦ Biztanle aktiboak.....	60
♦ Plan International.....	67
♦ Poliziako zientzialarien armak.....	72
♦ Zapatilak.....	76
♦ Oparia.....	81
♦ Amanda eta Dukesa.....	95
♦ Langileak.....	103
♦ Arau berriak.....	106
3. Bibliografia.....	110

1. AURKEZPENA

I. NOLA DEFINITZEN DA IRAKURKETA?

Irakurketa da kultura gehienetan ikasgela barruan eta kanpoan egiten diren ikasketen funtsa. Hain zuzen ere, ikasleengan irakurketa ulerkorraren garapena sortzea da hezkuntza-sistemaren euskarrietako bat. Horretan oinarriturik gero eta konplexuagoak eta abstraktuagoak izango diren beste ezagutza batzuk eraikiko dira. Irakurketa da, beraz, etorkizunean beste ikaskuntza batzuk barneratzeko behar den oinarrizko tresna pribilegiatua.

PISA proiektuak ezagutza funtzionalean eta gizartean era aktiboan parte hartzen laguntzen duten trebetasunetan jartzen du arreta. Beraz, honela ulertzen du irakurketa:

Mota askotako testuak ulertzeko, baliatzeko eta sortzeko gaitasuna, nor bere helburuak lortzeko, ezagutza eta ahalmena garatzeko eta gizartean parte hartzeko.

Gaur egun, irakurtzeko trebetasuna ez da lehen eskola-urteetan –haurtzaroan– soilik garatutako gaitasuntzat jotzen. Aitzitik, gizakiak bizitzan zehar hainbat testuingurutan eta beste pertsona batzuekin elkarrekintzan etengabe garatzen dituen ezagutzen, trebetasunen eta estrategien multzoa da irakurtzeko trebetasuna.

1. EBALUAZIO-AZTERKETA EZ-KURRIKULARRA

Herrialde askok parte hartzen dutenez, eta, beraz, zaila denez baliozko baliokidetasun kurrikularrak lortzea, PISA proiektuak ez dauka ikuspegi tradizionalik: ez da saiateren arlo horietan –herrialde guztietako hezkuntza-programetan definitutako moduan– zer-nolako eskola-emaitza lortzen den jakiten; aitzitik, helduaroko erronkei aurre egitean 15 urtera arteko gazteek beren trebetasunak eta ezagutzak zenbateraino erabil ditzaketen jakin nahi du, edozein mailatan eskolatuta daudelarik ere.

Gako-kontzeptuetan oinarrituta, eguneroko bizitzan era askotako zereginak egiteko ikasleek zer-nolako gaitasuna duten aztertzen du.

2. LANKETA-PROZESUA

Bildutako datuen alderagarritasuna bermatzeko –herrialde parte-hartzaileen hizkuntza-, kultura- eta antolaketa-aldeak edozein direlarik ere–, prozedura normalizatu batzuei jarraitzen zaie.

- Arlo guztietako erreferentziatzko kontzeptuak eta ebaluazio-zehaztapenak adosten dira.
- Batzorde espezifikoei sortzen dute testuinguru-proben eta galdera-sorten edukia.
- Proba pilotua ezartzen da eta galdera berriak sortzen dituzte.
- Herrialde guztietan ebaluatzen dira galdera guztiak, horien kultura-onargarritasuna, garrantzia kurrikularra eta zailtasun-maila aztertzeko.
- Probak aplikazio-hizkuntza guztietara itzultzen dira, bertsio guztien hizkuntza-osotasuna eta -baliokidetasuna bermatzen dituzten prozedurak erabiliz.

PISAk

hiru arlo ebaluatzen ditu:
IRAKURKETA,
MATEMATIKA eta
ZIENTZIAK.

Errendimendua –ikasleen gaitasuna– deskribatzen du, eta emaitzei eragiten dieten faktore garrantzitsuenak zein diren jakiten saiateren

4. PROBAREN ANTOLAKETA

Ikasle bakar batek erantzungo duen galdera baino gehiago prestatzen dira, eta **koadernotan** banatzen. Zati batzuk berdinak dira guztientzat, eta, horri esker, hobeto aztertzen da arlo bakoitza eta puntuazio-eskalak parekatzen dira. Ikasleek ez dituzte bi ordu baino gehiago beharko koaderno bat egiteko.

Galderak **UNITATETAN** multzokatzen dira, eta multzo bakoitzak bere sarrera-testua dauka. Bizitzako egoera bat aurkezten da, eta, ondoren, 5-6 galdera ireki edo itxi egiten dira.

Galderen kalifikazioa

Galdera itxiak automatikoki kalifika daitezke; irekiak, berriz, adituek kalifikatu behar dituzte, banan-banan. Kalifikazio-irizpideak bateratzeko, argibide xehakatuak banatzen zaizkie herrialde parte-hartzaile guztiei, eta, horri esker, badakite galdera ireki bakoitza nola kalifikatu.

3. Arlo bakoitzean EBALUATZEN DIREN DIMENTSIOAK:

Gako-kontzeptuen ulerkuntza zabalean oinarrituz, eguneroko bizitzan era askotako zereginak egiteko ikasleek zer-nolako gaitasuna duten jakin nahi da arlo guztietan. Dimentsio hauek ebaluatzen dira:

- a) Landu beharreko **gaitasunak** edo zereginak (adibidez: testu batean oinarrituz, idatzizko informazioa edota ondorioak ateratzea). Bizitzako zereginen edo prozeduren simulazioa da.
- b) Barneratu behar izan dituzten **edukiak** (adibidez: zientzia- eta matematika-kontzeptuekin ohituta egotea edota arrazoiketa kuantitatiboa egitea). Irakurketa-arloan, testu-motei edo -formei dagokie.
- c) Trebetasunak eta ezagutzak aplikatzeko **testuinguruak** edo egoerak (adibidez: erabilera pertsonalerako, lanean, kiroletan, osasunean...).

II. NOLA NEURTZEN DA IRAKURMENA?

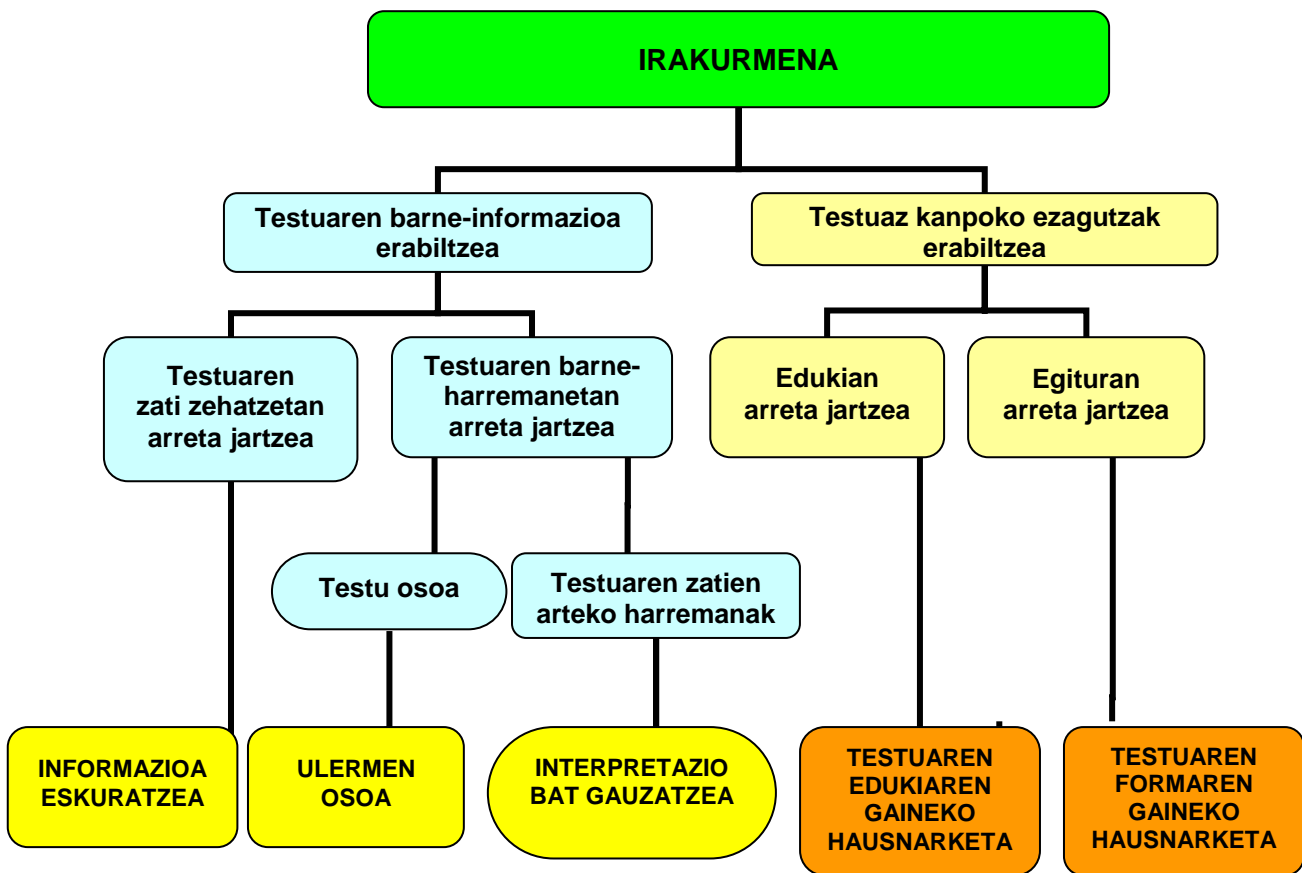
Hizkuntzaren bitartez errealitatea deskribatu, adierazi, kontatu eta azaldu deza-kegu. Egin nahi dugunaren arabera, testu-mota bat edo beste bat edota batzuen eta besteen arteko konbinazioak erabiltzen ditugu berbaldi berean, zer nahi dugun jakina-razteko eta egoera desberdinetan eta era desberdinetako solaskideekin ulertarazteko.

PISA ebaluazioan irakurketako galderetan ebaluatzen diren hiru dimentsioak – edukia, ezagutza-gaitasunak eta testuingurua– honako hauek dira:

a) Ezagutza gaitasunak

Irakurtzeko jardueri dagozkie; hau da, pertsona bat burutzapen jakin batzuk eta ebaluatu daitezkeen errendimenduak lortzeko gaitzen dute. PISAN irakurketari dagoz- kion bost gaitasunak honako hauek dira:

- **Testuaren ulerkuntza globala:** testu baten ideia nagusia edota asmo nagusia zein den identifikatzea da.
- **Informazioa berreskuratzea:** informazioaren zati bat edo gehiago testu batean kokatzea da honen definizioa. Testuaren ulermen literalarekin loturik dago. Gai- tasun honek zehaztasuna, zorrozatasuna eta doitasuna eskatzen ditu informazioa aurkitu eta ateratzeko.
- **Testua interpretatzea:** testu jakin batean informazioa aurkitzeko, ateratzeko eta inferentziak egiteko gaitasuna da.
- **Testu baten edukinen eta ebaluazioaren gaineko hausnarketa:** testu baten edukia nork bere esperientziarekin, ezagutzekin eta aurretiazko ideiekin erlazio- natzeko gaitasun gisa definitzen da.
- **Formaren gaineko hausnarketa:** testuaren forma bere baliagarritasunarekin eta egilearen jarrera eta asmoekin erlazionatzea eskatzen du.

b) Testuingurua

Testuari eman nahi izan zaion erabileraren arabera, lau mota bereiz daitezke:

- Erabilera pertsonaleko edo pribatuko testuak. Norberaren interesak (interes praktikoak nahiz intelektualak) bultzatuta egiten dira irakurketa horiek (eskutitzak, nobelak, jakin-minez irakurritako informazio-testuak...).
- Erabilera publikoko testuak. Gizarte-ekintzetan parte hartzeko egiten dira irakurketa horiek, eta barne hartzen dituzte dokumentu ofizialak eta gertakizun publikoetarako buruzko informazioa (dokumentu ofizialak, programak, abisuak...).
- Erabilera okupazionalerako edo lan-erabilerarako testuak. Lanean egiten diren irakurketa-lan tipikoei dagozkie. Lan jakin batzuk egiteko, ezinbestekoa da zenbait testu irakurtzea (txostenak, eskuliburuak, inprimakiak, argibideak, taulak eta grafikoak...).
- Hezkuntza-erabilerarako testuak. Ikaskuntza-lan handien baitan informazioa geureganatzeko egiten dira irakurketa horiek, eta "ikasteko irakurketa" deitzen zaie (azalpen-testuak, eskemak, grafikoak, mapak...).

c) Testuen edukia

Material idatziak har ditzakeen forma desberdinei dagokie. Informaziora hurbiltzeko eta prozesatzeko teknika desberdinak eskatzen dituzten testuen aukera zabala da.

TESTU JARRAITUAK	TESTU EZ-JARRAITUAK
<p><i>Paragrafoak osatzen dituzten perpaus jarraituez eratutako testuak dira; hauek sailak, kapituluak edo liburuak bezalako tamaina desberdinetako egiturak osatzen dituzte:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>Deskribapen-testuak:</i> izenak adierazten duenez, errealitatearen pertzepzioa deskribatzen dute. ▪ <i>Narrazio-testuak:</i> ordena kronologikoa funtsezko duten gertakariak, ipuinak, esperientziak, etab. kontatzen dituzte. Oraina ulertzeko beharrezkoa da lehen gertatu dena ezagutzea eta biak erlazionatzea. ▪ <i>Azalpen-testuak:</i> kausa-ondoriozko, paretotasuneko eta abarreko erlazioen bitartez errealitatea azaltzen dutenak dira. Testu-liburu gehienak era honetakoak dira. ▪ <i>Argudiatze-testuak:</i> hauen bitartez konbentzitzen edo arrazoiak ematen saiatzen gara, besteen aurrean gure jarrera argudioen bidez abalatzeko. Horietako batzuek arrazoiaketa zientifikoak izango dituzte. ▪ <i>Heziketa-testuak:</i> ekintzak zuzentzeko jarraibideak edo aginduak ematen dituzte, jarraitzeko argibide zehatzekin. 	<p><i>Testu hauetan perpausak egitura zabalagoak osatu gabe agertzen dira bata bestearen atzetik. Era desberdinetakoak aurki daitezke:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>Formularioak edo formatuak:</i> erantzun espezifikoak eskatzen dituzte. Adibidez: zerga-aitorpenak, eskabide-orriak, galdera-sortak, etab. ▪ <i>Iragarkiak eta jakinarazpenak:</i> gonbidatzeko, deitzeko, ohartarazteko, eta abarreko dokumentuak dira. ▪ <i>Grafikoak eta eskemak:</i> irudikapen ikonografikoak dira eta bertan datuak islatzen dira, zientifikoki argudiatzen da, informazioa ematen da, etab. ▪ <i>Diagramak:</i> deskribapen teknikoekin eta heziketa-testuekin batera agertzen dira, zerbait nola egiten den edo nola funtzionatzen duen irakasteko. ▪ <i>Koadroak eta matrizeak:</i> lerroez eta zutabeez osatutako erregistroak dira eta bien izenburuak egituraren zati bat dira. ▪ <i>Mapak:</i> kokapenen arteko erlazio geografikoak adierazten dituzte.

III. IRAKURTZEKO GAITASUN MAILAK

Irakurketaren arloan, PISA ebaluazioan proposatutako galderak bost zailtasun-mailatan bereizi dira, eta maila bakoitzari zer motatako lanak dagozkion adierazten dute, zailenetik errazenera.

Ikasleak errendimendu mailetan sailkatzean, ikasle batek maila jakin bati dagozkion zeregin gehienetan trebetasun nahikoa erakusten badu, esate baterako 4. mailakotan, horrek esan nahi du maila horri eta behekoiei (1., 2. eta 3. mailakoei) dagozkien zereginak egin ahal dituela eta, aldiz, ezin dituela 5. mailakoari dagozkion egitekoak egin.

Ondoko taula honetan gaitasuneko edo errendimenduko 5 maila horiei loturiko zereginak, bai eta maila bakoitzean beharrezkoak diren puntuak ere, deskribatuta daude:

<p>5. maila (626 puntutik gora)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Testuan esplizituak ez diren era askotako informazio puntualak kokatu eta ordenatzea edo konbinatzea; informazio horietako batzuk testuaren atal nagusitik kanpo koka daitezke. Testuan agertzen den informaziotik zeregina burutzeko garrantzitsua zein den ondorioztatzea. Arreta galarazteko informazio sinesgarriak edo ugariak antzematea. ▪ Hizkuntza oso zehaztuarekin adierazitako testu batean unean uneko esanahia interpretatzea edo testuaren ulermen osoa eta erabatekoa egiaztatzea. ▪ Ezagutza espezializatuaren bitartez kritika eginez ebaluatzea edo, ezagutza espezializatuan oinarrituz, hipotesiak egitea. Ezusteko kontzeptuekin lan egitea eta testu luze eta konplexuen ulermen sakona lortzea.
<p>4. maila (553etik 626ra bitartean)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Testuinguru edo forma ezezagunak dituen testu batean informazio puntual ugari kokatzea eta ordenatzea edo konbinatzea; informazio puntual horietako bakoitzak irizpide ugari ase ditzake. Eskatutako zeregina burutzeko garrantzitsua testuan agertutako zein informazio den ondorioztatzea. ▪ Testuinguru ezezagun batean ulertu eta kategoriak aplikatzeko eta testu-zati baten esanahia testu osoa kontuan hartuta ezartzeko inferentzia-maila handia erabiltzea. Anbigutasunekin, espero direnen kontrako ideiekin eta enuntziatu negatiboetan adierazitako ideiekin jardutea. ▪ Testu bati buruzko hipotesiak ezartzeko edo kritikoki ebaluatzeko ezagutza formalak edo publikoak erabiltzea. Testu luze edo konplexuen ulermen zehatza erakustea.
<p>3. maila (481etik 552ra bitartean)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Hainbat informazio puntualen arteko erlazioa kokatu eta, kasu batzuetan, ezagutzea; informazio horietako bakoitzak irizpide ugari betetzea eska dezake. Arreta galarazten duten informazio nabarmenen presentziaz ohartzea. ▪ Testu baten ideia nagusia identifikatzeko zati desberdinak integratzea, erlazio bat ulertzea edo hitz nahiz esaldi baten esanahia ezartzea. Irizpide asko kontuan hartuta konparatzea, egiaztatzea edo kategorizatzea. ▪ Konexioak edo konparazioak egitea, azalpenak ematea edo testu baten ezaugarriak ebaluatzea. Eguneroko ezagutza ezagunetatik edo hain ezagunak ez diren beste batzuetatik abiatuz ulermen zehaztua erakustea.
<p>2. maila (408tik 480ra bitartean)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Informazio zati bat edo gehiago aurkitzea; horietako bakoitzak irizpide ugari bete ditzake. Arreta galarazten duten informazioen presentzia ezagutzea. ▪ Testu baten ideia nagusia identifikatzea, erlazioak ulertzea, kategoria sinpleak eratu edo aplikatzea edo testu-zati baten esanahia ezartzea informazioa azpimarratuta ez dagoenean edo behe-mailako inferentziak egin behar direnean. ▪ Testuaren eta kanpoko ezagutzaren arteko konparazioak egitea edo esperientzia nahiz jarrera pertsonaletan oinarrituz testuaren ezaugarri bat azaltzea.
<p>1. maila (335etik 407ra bitartean)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Modu esplizituan adierazitako informazio baten zati independente bat edo gehiago kokatzeko irizpide bakar bati jarraitzea. ▪ Gai ezagun bati buruzko testu batean gai nagusia edo egilearen proposamena ezagutzea, testuan eskatutako informazioa sonatua denean. ▪ Testuko informazioaren eta eguneroko ezagutza arruntaren artean konexio erraza egitea.

2. PISA PROIEKTUKO IRAKURKETAKO ITEMEN ADIBIDEAK

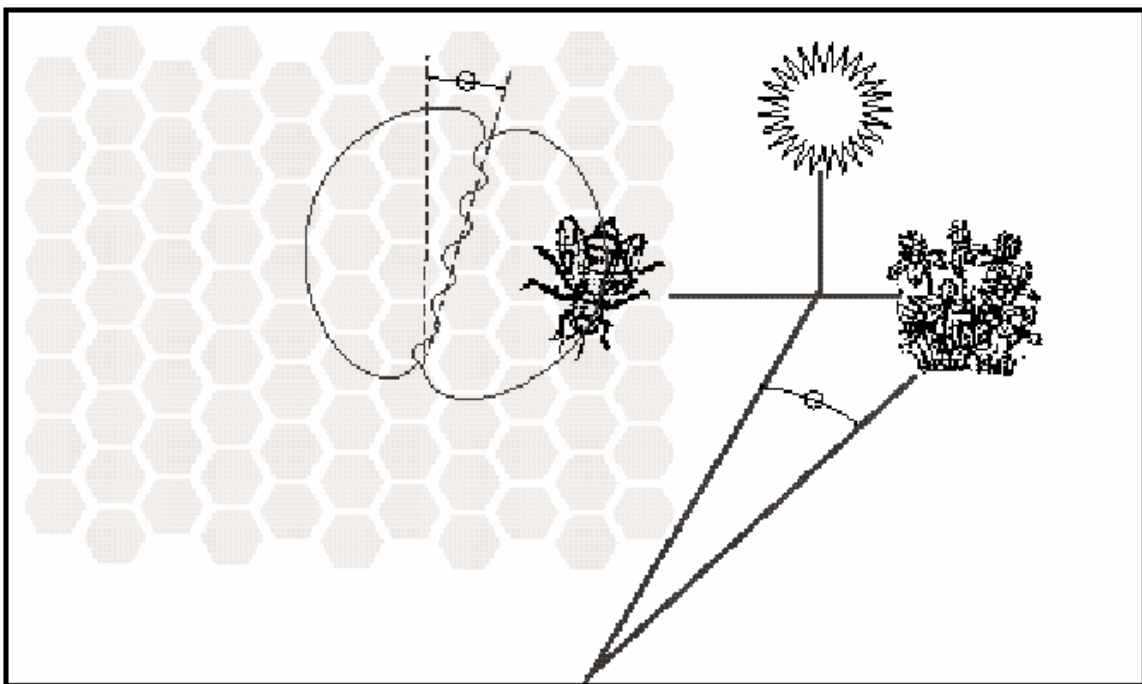
ERLEAK

Informazio hau erleei buruzko liburuxka batetik hartu dugu. Kontsultatu informazioa aurrerago egindako galderei erantzuteko.

NEKTAR-BILKETA

Erleek ezta ekoizten dute bizirik irauteko. Horixe da haien elikagai bakarra. 60.000 erleko erlauntz batean, hiru erletik batek nektarra biltzen du, eta, ondoren, erle langileek ezti bihurtzen dute nektar hori. Erle gutxi batzuk esploratzaileak edo bilatzaileak dira: nektar-iturriak bilatzen dituzte, eta, ondoren, erlauntzera itzultzen dira, besteei aurkitutakoaren berri emateko.

Nektar-iturria non dagoen adierazteko, erle esploratzaileek dantza egiten dute. Dantza horren bidez, hartu beharreko norantzaren eta egin beharreko distantziaren berri ematen dute. Erleek sabelaldea astintzen dute alde batetik bestera eta 8 itxurako zirkuluak egiten dituzte. Dantza hori nolakoa den ikusteko, begiratu azpiko grafikoari.

Grafikoan, erle bat ageri da dantzan, erlauntzeko barruko alde bertikalean. 8aren erdigunea zuzenean gorantz begira badago, horrek esan nahi du erleek eguzkirantz hegan eginez aurkituko dutela elikagaia; 8aren erdigunea eskuinerantz begira badago, berriz, elikagaia eguzkitik eskuinera dagoela.

Erleak sabelaldea astintzen igarotako denborak elikagaia erlauntzetik zer distantziatara dagoen adierazten du. Elikagaia nahiko gertu badago, erleak denbora gutxian astintzen du sabelaldea; oso urrun badago, berriz, denbora askoan.

EZTI-EKOIZPENA

Erleak nektarrarekin erlauntzera heltzen direnean, erle langileei ematen diete nektarra. Erle langileek barailen bidez lantzen dute nektarra, eta erlauntzeko aire bero eta lehorreran jartzen dute. Bildu berritan, nektarrak azukreak eta mineralak izaten ditu urarekin (%80 inguru) nahasita. Behin hamar edo hogeita minutu igarota, soberako ur kantitate handia lurrundu ondoren, erle langileek gelaxketan sartzen dute nektarra, eta, horietan, nektarrak ura galtzen jarraitzen du. Hiru egun geroago, gelaxketako eztiak %20 inguru izaten du ura. Une horretan, erleek argizariz egindako tapen bidez estaltzen dituzte gelaxkak.

Sasoi bakoitzean, lore-mota bereko eta eremu bereko nektarra biltzen dute erleek. Fruta-arbolak, hirustak eta loretan dauden zuhaitzak dira nektar-iturri nagusietako batzuk.

GLOSARIOA

Erle langilea: erlauntzean lan egiten duen erlea

Baraila: aho-atala edo masail-hezurra

Iturria: *Hum Sweet Hum* National Foundation for Educational Research, 1993.

Goiko testua hezkuntza-testu bat da, deskribapen- eta azalpen-motakoa. Izan ere, erleek elikagaia nola biltzen duten deskribatzen du. Informazio jarraituko eta ez-jarraituko testuen adibide bat ere bada, erle esploratzaileen dantza azaltzen laguntzen duen diagrama bat ere ageri baita bertan.

1. GALDERA: ERLEAK

Zein helburu du erleen dantzak?

- A. Ezti-ekoizpena arrakastatsua izan dela ospatzea.
- B. Esploratzaileek zer motatako landarea aurkitu duten adieraztea.
- C. Erregina bat jaio dela ospatzea.
- D. Esploratzaileek elikagaia non aurkitu duten adieraztea.

GALDERAREN EZAUGARRIAK

Gaitasuna: Testuaren ulerkuntza globala.
Testu mota: Jarraitua (deskribapen-testua).
Testuingurua: Hezkuntza-erabilerrakoa.
Erantzun mota: Aukera anitzekoa.

ZUZENTZEKO IRIZPIDEAK**Gehienezko puntuazioa**

1 puntu: Erantzun zuzena D aukera: Esploratzaileek elikagaia non aurkitu duten adieraztea.

Punturik ez

0 puntu: Beste erantzun batzuk.

Galderaren gaineko azalpena

Ikasle gehienek erraz egin zuten galdera hori. ELGAko proba pilotuan parte hartu zuten ikasleen %91k erantzun egokia aukeratu zuen.

2. GALDERA: ERLEAK

Zein da nektarraren eta eztiaren arteko desberdintasun nagusia?

- A. Substantzian dagoen ur-proporzioa.
- B. Substantzian dauden azukrearen eta mineralen arteko erlazioa.
- C. Substantzia biltzeko aukeratzen duten landare-mota.
- D. Substantzia lantzen duen erle-mota.

GALDERAREN EZAUGARRIAK

Gaitasuna: Testua interpretatzea.

Testu mota: Jarraitua (deskribapen-testua).

Testuingurua: Hezkuntza-erabilerarakoa.

Erantzun mota: Aukera anitzekoa.

ZUZENTZEKO IRIZPIDEAK**Gehienezko puntuazioa**

1 puntu: Erantzun zuzena A aukera: Substantzian dagoen ur-proporzioa.

Punturik ez

0 puntu: Beste erantzun batzuk.

Galderaren gaineko azalpena

2. galdera pixka bat zailagoa izan zen. ELGAko ikasleen %72k ongi erantzun zion proba pilotuan. Horri erantzuteko, ikasleek interpretazio-lana egin behar dute, «Ezti-ekoizpena» izenburua duen paragrafoan azaldutako ideiei jarraituz.

3. GALDERA: ERLEAK

Dantzan, zer egiten dute erleek elikagaiaren eta erlauntzaren artean zer distantzia dagoen adierazteko?

GALDERAREN EZAUGARRIAK

Gaitasuna: Testua interpretatzea.

Testu mota: Jarraitua (deskribapen-testua).

Testuingurua: Hezkuntza-erabilerarakoa.

Erantzun mota: Irekia.

ZUZENTZEKO IRIZPIDEAK

Gehienezko puntuazioa

2 puntu: Informazio hori BAI sabelaldea astinduz, BAI sabelaldea astintzen igarotako denboraren bidez ematen dela adierazten duten erantzunak. Esate baterako:

- «Erleek denbora askoan edo gutxian astintzen dute sabelaldea».

Puntuazio partziala

1 puntu: Sabelaldearen astinduak soilik aipatzen dituzten erantzunak. (Erantzunak ez dauka zertan osorik zuzena izan). Esate baterako:

- «Sabelaldea astintzen dute».
- «Sabelaldea astintzeko abiaduraz adierazten dute zer distantzia dagoen».

Punturik ez

0 puntu: Erantzun hutsalak, okerrak, osagabeak edota zehaztugabeak. Esate baterako:

- «8a osatzeko behar duten denbora».
- «8aren tamaina».
- «Mugitzeko modua».
- «Dantza».
- «Sabelaldea».

Galderaren gaineko azalpena

3. galderan, ikasleek gai izan behar zuten diagramaren azpiko paragrafoan («Erleak sabelaldea astintzen igarotako denborak...») ageri diren ideiei jarraitzeko. Bi datu aipatu behar zituzten: sabelaren astindua eta denbora-tartea. Proba pilotuan parte hartu zuten ELGAko herrialdeetako ikasleen %48k soilik erantzun zion erabat ongi galdera horri (hau da, gehienezko puntuazioa lortu zuten). %30ek bi datu horietako bat bakarrik adierazi zuten, eta, beraz, puntuazio partziala lortu zuten. Galdera errazagoa izango litzateke beste era batera galdetuta: elikagaiaren eta erlauntzaren artean zer distantzia dagoen adierazteko erleek egiten dituzten zer bi gauza aipatzen dira testuan? Beharbada, galderaren formulazioa zela-eta, testua arreta handiz irakurri zuten neska-mutilek soilik eman zituzten bi datuak.

4. GALDERA: ERLEAK

Adierazi erleen nektar-iturri nagusietako hiru.

1. _____
2. _____
3. _____

GALDERAREN EZAUGARRIAK

Gaitasuna: Informazioa berreskuratzea.
Testu mota: Jarraitua (deskribapen-testua).
Testuingurua: Hezkuntza-erabilerarakoa.
Erantzun mota: Irekia.

ZUZENTZEKO IRIZPIDEAK

Gehienezko puntuazioa

1 puntu: (hauetako edozein ordenatan): abc, abe, bde.

- a: Fruta-arbolak.
- b: Hirusta.
- c: Loretan dauden zuhaitzak.
- d: Zuhaitzak.
- e: Loreak.

Punturik ez

0 puntu: Beste erantzun batzuk.

Galderaren gaineko azalpena

4. galderari zuzen erantzuteko, ikasleek testuko azken esaldira jo behar zuten: «Fruta-arbolak, hirustak eta loretan dauden zuhaitzak dira nektar-iturri nagusietako batzuk». Informazio hori testuan bertan ageri denez eta galderan hiru iturri eskatzen direnez, harritzekoa da proba pilotuan parte hartu zuten ELGAko herrialdeetako ikasleen %66k soilik ongi erantzutea. Testua ez da zuzenean aipatzen galderan, eta, beraz, litekeena da ikasle batzuk beren oinarrizko ezagutza erabiltzen saiatzea, testuko azken esaldian emandako informaziora jo beharrean.

GUSTU TXARREKOA

Eskutitz hau australiar egunkari batean agertu zen 1997an. Oinarritu bertan aurrerago egindako galderari erantzuteko.

Ba al zenekien 1966an australiarrek ia haien gobernuak kanpo-laguntzan bezain-
beste gastatu zutela txokolatetan?
Ba al da gure balio-eskalan funtzionatzen ez duen zerbait?
Zer egitea pentsatzen duzu?
Bai, zuk.

Arnold Jago,
Moldura

Iturria: The Age, 1997ko apirilaren 1a.

Prosan idatzitako testu jarraitu bat da, PISA proiektuko irakurketako item laburrenetako bat. «Gustu txarrekoa» du izena, eskutitz bat da eta egunkari batean agertu zen. Argudio-testu bat da, egileak bere ikuspuntuaz konbentzitu nahi baitio irakurleari. Testuinguru publikokoa da.

1. GALDERA: GUSTU TXARREKOA

Zer sentimendu sortu nahi du Arnold Jagoren eskutitzak?

- A. Erruduntasuna.
- B. Dibertsioa.
- C. Beldurra.
- D. Poztasuna.

GALDERAREN EZAUGARRIAK

Gaitasuna: Testua interpretatzea.
Testu mota: Jarraitua (argudiatze-testua).
Testuingurua: Publikokoa.
Erantzun mota: Aukera anitzekoa.

ZUZENTZEKO IRIZPIDEAK

Gehienezko puntuazioa

1 puntu: Erantzun zuzena A aukera: Erruduntasuna.

Puntuaziorik ez

0 puntu: Beste erantzun batzuk.

Galderaren gaineko azalpena

PISA proiektuaren proba pilotuan parte hartu zuten herrialdeetako ikasleen %81ek erantzun zion ongi, batez beste, aukera anitzeko galdera horri. Egileak irakurlea konbentzitu nahi du, eta, beraz, argudio-testu bat da. Horrez gain, testu publikoa da, zentzu zabalean gizartean parte hartzearekin lotuta dagoelako eta gertakizun publiko bati buruzko informazioa ematen duelako. Galdera horrek helburu argia du: ikasleak eskutitzeko informazioaren antolaketa ulertzeko gai diren ala ez jakitea. Egilearen asmoa edo helburua ondorioztatzeke, testuko informazioa erabiltzeko eskatu zaie ikasleei. Ez zaie galdetu eskutitzak helburu hori lortu duen ala ez adieraztea (egilearen asmoa edo helburua lortzeko eskutitza erabilgarria den ala ez aztertzeko eskatuz gero, testuen formari buruzko hausnarketaren baitan sailkatu beharko litzateke galdera).

2. GALDERA: GUSTU TXARREKOA

Zure ustez, zer-nolako erantzuna edota ekintza eragin nahi du Arnold Jagok eskutitz horren bidez?

GALDERAREN EZAUGARRIAK

Gaitasuna: Edukinaren gaineko hausnarketa.

Testu mota: Jarraitua (argudiatze-testua).

Testuingurua: Erabilera publikokoa.

Erantzun mota: Irekia.

ZUZENTZEKO IRIZPIDEAK**Gehienezko puntuazioa**

1 puntu: a edo b motako erantzunak:

- a. Gobernuak edota partikularrek kanpo-laguntzarako diru gehiago bideratu beharko luketela adierazten duten erantzunak. Esate baterako:
- «Jendeak kanpo-laguntzarako dirua ematea».
 - «Jendeak karitatezko egintzetarako dirua ematea».
 - «Jendeak diru gutxiago gastatu beharko luke txokolatetan eta gehiago pobreei laguntzen».
 - «Txokolatetan hainbeste diru gastatu beharrean, atzerriko gaixoen alde diru gehiago gastatzea».
 - «Jendeak diru guztia txokolatetan ez gastatzea eta atzerriara ere dirua bidaltzea».
 - «Gobernuak kanpo-laguntza handiagoa bidaltzea, jende pobreaki laguntzeko».
 - «Txokolatea erosi eta jan beharrean, jendeak ez luke hain bihozgabe izan behar eta dirua eman beharko luke ekintza onak egiteko».

- b. Gobernuak edota partikularrek balio-sistema edota arazoarekiko ikuspuntua aldatu beharko luketela adierazten duten erantzunak. Esate baterako:
- «Gure balioak aldatzea».
 - «Jendeak baliabideak ardura handiagoz gastatzea nahiko luke».
 - «Jendea hunkitzea nahi izan du, besteei laguntzen pentsarazteko eta ez bakarrik euren buruak zaintzen».
 - «Pobreek gure laguntza behar dutela konturatzea eta arazo hori konpontzeko jendeak zerbait egin behar duela».

Puntuaziorik ez

0 puntu: c, d edo e motako erantzunak:

- c. Egileak irakurlea errudun sentitzea nahi duela adierazten duten erantzunak.
- «Errudun edo lotsatuta sentitzea».
- d. Txokolatetan diru gutxiago gastatu beharko litzatekeela edo hain gozozaleak ez genukeela izan behar adierazten duten erantzunak. Esate baterako:
- «Txokolate gehiago ez erostea».
 - «Zabor-jana jateari uztea».
- e. Beste batzuk (zehaztugabeak, desegokiak edota hutsalak). Esate baterako:
- «Karitatezko egintzetan diru gehiago gastatzea».
 - «Gobernukoak kaleratzea nahiko luke».
 - «Jendeak hau esatea gustatuko litzaioke: "Karitatezko egintzak egiteko emango dut nire diru guztia"».
 - «Ez nago ados Arnold Jagorekin».
 - «Ados nago».
 - «Nire ustez, eskutitzak jaso nahi ditu, jendeak zein iritzi duen eta arazoa konpontzen laguntzeko zer proposatzen duen jakiteko».
 - «Agian, atzerrira txokolatea bidaltzeko dirua biltzeko jendeak zer proposamen dituen jakin nahi du».

Galderaren gaineko azalpena

Galdera hori zailagoa izan zen, PISA proiektuaren proba pilotuan parte hartu zuten ELGAko herrialdeetako ikasleen %63k soilik erantzun baitzion ongi. Ez du irakurketa ebaluatzen; eskutitzean ageri den informaziotik harago joatera eta edukiaz hausnartzera behartzen du ikaslea. Beraz, ez da zuzentzat jotzen Jagok txokolate gutxiago kontsumitzea eta hain gozozaleak ez izatea nahi duela soilik erantzutea. Irakurritakoari buruz hausnartzean, ikasleek dakitenaz baliatu behar dute eskutitza erabat ulertzeko eta behar bezala erantzuteko: gobernuak edota pertsonak kanpo-laguntza handiagoa eman beharko lukete, balio-eskala aldatu beharko litzateke...

EPAILE ZUZENA

Oinarritu "Epaile zuzena" kontakizunean, aurrerago ageri diren galderei erantzuteko.

EPAILE ZUZENA

Bauakas izeneko aljeriar errege bati esan ziotenez, bazen haren hirietako batean epaile zuzen bat, egia berehala bereiz zezakeena. Inork ez omen zuen hura engainatzerik lortu. Entzundakoa egia zen ala ez jakin nahi zuen, eta, beraz, merkatari-arropak jantzi zituen eta epaile hura bizi zen hirira joan zen, zaldiz.

Hiriaren sarreran, elbarri bat gerturatu zitzaion eta limosna eskatu zion. Bauakasek dirua eman zion, eta aurrera egiteko asmoa zuen, baina elbarriak arropatik heldu zion.

—Zer nahi duzu? —galdetu zion erregeak—. Eman dizut dirua.

—Limosna bat eman didazu —esan zuen elbarriak—, orain egin iezadazu mesede bat. Utz iezadazu plaza nagusiraino zurekin zaldi gainean joaten, bestela zaldiek eta gameluek zapaldu egingo naute.

Bauakasek bere atzean eseri zuen elbarria, eta plazaraino eraman.

Zaldia gelditu zuen han, baina elbarriak ez zuen jaitsi nahi izan.

—Heldu gara plazara, zergatik ez duzu jaitsi nahi? —galdetu zion Bauakasek—.

—Zergatik jaitsi behar dut? —erantzun zion eskaleak—. Zaldi hau nirea da. Itzuli nahi ez badidazu, auzitara joan beharko dugu.

Eztabaida hura entzutean, jendea pilatu zen haien inguruan eta oihu egin zien:

—Joan epailearengana! Hark erabakiko du!

Bauakas eta elbarria epailearengana joan ziren. Jende gehiago zegoen auzitegian, eta epaileak txandaka deitzen zien guztiei. Bauakasen eta elbarriaren txanda heldu aurretik, ikasle bati eta nekazari bati entzun zien. Emakume batengatik joan ziren auzitegira: nekazariak bere emaztea zela esaten zuen; ikasleak, berriz, berea zela. Epaileak bie entzun zien, isilik egon zen une batez, eta, ondoren, hau esan zuen:

—Utzi emakumea hemen nirekin eta itzuli bihar.

Haiek joandakoan, harakin bat eta olio-merkatari bat agertu ziren epailearen aurrera. Harakina odolez zikinduta zegoen; merkataria, berriz, olioaz. Harakinak txanpon batzuk zeuzkan eskuan, eta olio-merkataria harakinaren eskuari helduta zegoen.

—Gizon honi olio erosten ari nintzen —esan zuen harakinak—, eta, ordaintzeko nire poltsa hartu nuenean, eskutik heldu zidan eta diru guztia kentzen ahalegindu zen. Horrexegatik etorri gara zugana; ni, nire poltsari eusten; hura, berriz, nire eskuari. Dirua, ordea, nirea da, eta, merkataria, lapurra.

Ondoren, olio-merkatariak hitz egin zuen:

—Hori ez da egia —esan zuen—. Harakina olio erostera etorri zen, eta, pitxer bat bete ondoren, urrezko pieza bat aldatzeko eskatu zidan. Dirua atera eta salmahaian jarri nuenean, hartu eta ihes egiten saiatu zen. Eskutik heldu nion, ikus dezakezun moduan, eta zure aurrera ekarri dut.

Epailea isilik egon zen une batez, eta, ondoren, hau esan zuen:

—Utzi dirua hemen nirekin eta itzuli bihar.

Bere txanda heldutakoan, Bauakasek zer gertatu zen kontatu zion. Epaileak entzun egin zion, eta, ondoren, eskaleari hitz egiteko eskatu.

—Esan duen guztia gezurra da —esan zuen eskaleak—. Gizon hori lurrean eserita zegoen; ni, berriz, zaldi gainean nenbilen hirian zehar. Zaldian eramateko eskatu zidan. Zaldi gainera igo eta nahi zuen lekura eraman nuen. Hara heldutakoan, ordea, ez zuen zalditik jaitsi nahi izan eta zaldia berea zela esan zuen, baina hori ez da egia.

Epailea pentsatzen aritu zen une batez, eta, ondoren, hau esan zuen:

—Utzi zaldia nirekin eta itzuli bihar.

Hurrengo egunean, jende asko joan zen auzitegira epailearen erabakiak entzutera.

Lehenik eta behin, ikaslea eta nekazaria etorri ziren.

—Hartu zure emaztea —esan zion epaileak ikasleari—. Nekazariak berrogeita hamar zigorrada hartuko ditu.

Ikasleak bere emaztea hartu zuen, eta, nekazariak, bere zigorra jaso.

Ondoren, epaileak harakinari deitu zion.

—Dirua zurea da —esan zion—. Eta olio-merkataria seinalatuz, hau esan zuen:

—Eman iezazkiozue berrogeita hamar zigorrada.

Jarraian, Bauakasi eta elbarriari deitu zien.

—Ezagutuko al zenuke zure zaldia beste hogeiren artean? —galdetu zion Bauakasi—.

—Bai —erantzun zuen—.

—Eta zuk? —galdetu zion eskaleari—.

—Nik ere bai —esan zuen elbarriak—.

—Etorri nirekin —esan zion epaileak Bauakasi—.

Ukuilura joan ziren. Bauakasek berehala ezagutu zuen bere zaldia beste hogeiren artean. Ondoren, epaileak ukuilura joateko eskatu zion elbarriari, eta bere zaldia zein zen adierazteko. Eskaleak ere ezagutu zuen zaldia eta zein zen adierazi zuen. Epailea bere eserlekura itzuli zen.

—Hartu zaldia, zurea da —esan zion Bauakasi—. Eman iezazkiozue eskaleari berrogeita hamar zigorrada.

Epailea epaitegitik irten eta etxera joan zen, baina Bauakasek jarraitu egin zion.

—Zer nahi duzu? —galdetu zion epaileak—. Ez al zaude ados nire erabakiarekin?

—Bai, ados nago —esan zuen Bauakasek—. Baina nola jakin zenuen emakumea ikaslearena zela, dirua harakinarena eta zaldia nirea eta ez eskalearena?

—Erraz jakin nuen emakumearena. Goizean, deitu eta hau esan nion: «Mesedez, bete nire tintontzia!». Tintontzia hartu, azkar eta trebetasunez garbitu, eta tintaz bete zuen; beraz, ohituta zegoen lan hura egitera. Nekazariaren emaztea izan balitz, ez zuen jakingo nola egin. Hala jakin nuen ikasleak egia esan zuela.

Diruarena, berriz, honela jakin nuen: urez betetako katilu batean jarri nuen dirua, eta, goizean, uraren gainazalean oliorik ba al zegoen begiratu nuen. Dirua olio-merkatariarena izan balitz, haren esku koipetsuek zikindu egin beharko zuket. Ez zegoen oliorik uretan, eta, beraz, harakinak egia esan zidan.

Zailagoa izan zen zaldiarena jakitea. Elbarriak beste hogeiren artean ezagutu zuen, zuk bezalaxe. Nolanahi ere, ez zintuztedan ukuilura eraman zaldia nork ezagutzen zuen ikusteko, hark nor ezagutzen zuen jakiteko baizik. Gerturatu zinenean, burua bihurtu eta lepoa luzatu zuen zuganantz; elbarriak ukitu zuenean, berriz, belarriak atzera bota zituen eta hanka bat altxa zuen. Halaxe jakin nuen zu zarela zaldiaren benetako jabea.

Orduan, hau esan zion Bauakasek epaileari:

—Ez naiz merkataria, Bauakas erregea baizik. Zuri buruz diotena egia den ala ez jakitera etorri nintzen hona. Orain badakit epaile jakintsua zarela. Esan zer nahi duzun eta eman egingo dizut, sari gisa.

—Ez dut saririk behar —erantzun zion epaileak—. Pozik nago nire erregeak gorai-patu nauelako.

Iturria: Leon Tolstoiren "Epaile zuzena", *Alegiak eta maitagarrien ipuinak* liburutik hartua. Ann Dunninganek itzuli zuen ingelesera.

Istoria horrek gertakizun-sorta bat deskribatzen du, Bauakas aljeriar erregearen jakin-minetik abiatuta: bere hirietako batean egia jakiteko gai zen epaile zuzen bat bizi zen ala ez jakin nahi zuen. *Gustu txarrekoa* izeneko eskutitza estu laburren adibide bat da; *Epaile zuzena*, berriz, testu luzeena, baina ikasleek irakurtzeko eta ulertzeko modukoa da. Litekeena da 15 urteko gazteek eskolan halako testuak lantzea; dena den, testu pertsonal gisa sailkatu dugu, ez hezkuntza-testu gisa. Izan ere, helburu pertsonalak gailentzen dira fikzio-testu horretan, ez asmo hezigarri eta formalak.

1. GALDERA: EPAILE ZUZENA

Nola jakin zuen epaileak emakumea ikaslearen emaztea zela?

- A. Nekazari baten emaztea ez zirudiela ikusiz.
- B. Auzitegian ikasleak eta nekazariak bakoitzak bere istorioa nola kontatu zuen ikusiz.
- C. Auzitegian emakumeak ikaslearen eta nekazariaren aurrean nola jokatu zuen ikusiz.
- D. Senarrarentzat normalean egiten zuen lanean trebea zen ala ez ikusiz.

GALDERAREN EZAUGARRIAK

Gaitasuna: Informazioa berreskuratzea.

Testu mota: Jarraitua (narrazio-testua).

Testuingurua: Erabilera pertsonalekoa/Hezkuntza-erabilerarakoa.

Erantzun mota: Aukera anitzekoa.

ZUZENTZEKO IRIZPIDEAK

Gehienezko puntuazioa

1 puntu: Erantzun zuzena D aukera: Senarrarentzat normalean egiten zuen lanean trebea zen ala ez ikusiz.

Puntuaziorik ez

0 puntu: Beste erantzun batzuk.

Galderaren gaineko azalpena

Hori izan zen testu honekin lotutako galderarik errazena (PISA proiektuaren proba pilotuan parte hartu zuten ELGAko herrialdeetako ikasleen %82k erantzun zion ongi). Erantzun egokiak –D erantzunak– «... beraz, ohituta zegoen lan hura egitera.» testu-zatiaren antz handia dauka.

2. GALDERA: EPAILE ZUZENA

Zergatik ez zuen nahi Bauakasek inork ezagutzerik?

- A. Pertsona «normala» balitz hari obeditzen jarraituko luketen jakin nahi zuen.
- B. Epailearen aurrean merkatari mozorrotuta agertu nahi zuen.
- C. Mozorrotzea gustatzen zitzaion, nahi bezala mugitzeko eta mendekoei adarra jotzeko.
- D. Erregea aurrean zela jakin gabe, epaileak normalean nola jokatzeko jakin nahi zuen.

GALDERAREN EZAUGARRIAK

Gaitasuna: Testua interpretatzea.

Testu mota: Jarraitua (narrazio-testua).

Testuingurua: Erabilera pertsonalekoa/Hezkuntza-erabilerarakoa

Erantzun mota: Aukera anitzekoa.

ZUZENTZEKO IRIZPIDEAK

Gehieneko puntuazioa

1 puntu: Erantzun zuzena D aukera: Erregea aurrean zela jakin gabe, epaileak normalean nola jokatzeko jakin nahi zuen.

Puntuaziorik ez

0 puntu: Beste erantzun batzuk.

Galderaren gaineko azalpena

Galdera hori aurrekoa baino pixka bat zailagoa izan zen. Testuan ezer gutxi esaten da, erregeak merkatari-arropa jantzi zuela eta zaldiz epailearen etxera abiatu zela baino ez. Irakurleak testutik ondorioztatu behar du jokaera horren arrazoiak. Nolanahi ere, PISA proiektuaren proba pilotuan parte hartu zuten ELGAko herrialdeetako ikasleen %70ek erantzun egokia aukeratu zuen.

3. GALDERA: EPAILE ZUZENA

Zein da kontakizun horren gai nagusia?

- A. Delitu larriak.
- B. Justizia zuzena.
- C. Gobernatzaile ona.
- D. Txantxa gatzdun bat.

GALDERAREN EZAUGARRIAK

Gaitasuna: Testuaren ulerkuntza globala.
Testu mota: Jarraitua (narrazio-testua).
Testuingurua: Erabilera pertsonalekoa/Hezkuntza-erabilerarakoa
Erantzun mota: Aukera anitzekoa.

ZUZENTZEKO IRIZPIDEAK**Gehienezko puntuazioa**

1 puntu: Erantzun zuzena B aukera: Justizia zuhurra.

Puntuaziorik ez

0 puntu: Beste erantzun batzuk.

Galderaren gaineko azalpena

Galdera horren zailtasun-maila aurreko galderarenaren antzekoa da. Helburu argia du: zenbait aukeraren artean gai edota ideia nagusia identifikatuz, ikasleek testu osoa ulertzea. ELGAko ikasleen %72k ongi erantzun zion galdera horri.

4. GALDERA: EPAILE ZUZENA

Zer motatako kontakizuna da istorio hori?

- A. Ipuin tradizionala.
- B. Bidaia-istorioa.
- C. Narrazio historikoa.
- D. Tragedia.
- E. Komedia.

GALDERAREN EZAUGARRIAK

Gaitasuna: Formaren gaineko hausnarketa.
Testu mota: Jarraitua (narrazio-testua).
Testuingurua: Erabilera pertsonalekoa/Hezkuntza-erabilerarakoa.
Erantzun mota: Aukera anitzekoa.

ZUZENTZEKO IRIZPIDEAK**Gehienezko puntuazioa**

1 puntu: Erantzun zuzena A aukera: Ipuin tradizionala.

Puntuaziorik ez

0 puntu: Beste erantzun batzuk.

Galderaren gaineko azalpena

Hori da galderarik zailena PISA proiektuaren proba pilotuan parte hartu zuten ELGAko herrialdeetako ikasleentzat. Edukia ulertzea eskatzen die, baina baita istorioaren estiloa eta egitura identifikatzea ere. Ikasleen %64 gai izan zen narrazio horren egitura erretorikoa ipuin tradizionalei zegokiela ulertzeko.

5. GALDERA: EPAILE ZUZENA

Zure ustez, epaileak zuzen jokatu al zuen delitu guztiei zigor bera jarrita? Argudiatu zure erantzuna, hiru delituen arteko antzekotasunak eta desberdintasunak aipatuz.

GALDERAREN EZAUGARRIAK

Gaitasuna: Edukiaren gaineko hausnarketa.

Testu mota: Jarraitua (narrazio-testua).

Testuingurua: Erabilera pertsonalekoa/Hezkuntza-erabilerarakoa.

Erantzun mota: Irekia.

ZUZENTZEKO IRIZPIDEAK**Gehienezko puntuazioa**

1 puntu: a motako erantzunak:

- a. Zigorren legaltasuna ebaluatzen du: hiru zigorrak erlazionatzen ditu, delituen arteko antzekotasunak eta desberdintasunak aztertuz. Delituak behar bezala ulertzen ditu. Esate baterako:
- «Ez, askoz delitu larriagoa da gizon bati emaztea lapurtzen saiatzea hari dirua edota zaldia kendu nahi izatea baino».
 - «Hiru gaizkileak norbaiti iruzur egiten saiatu ziren, eta, ondoren, gezurra esan zuten; beraz, bidezkoa zen guztiei zigor berbera jartzea».
 - «Zaila da esaten. Nekazariak, olio-saltzaileak eta eskaleak zerbait lapurtu nahi zuten. Bestalde, lapurtu nahi zituzten gauzek ez zuten balio bera».
 - «Ez, delitu batzuk besteak baino larriagoak ziren».
 - «Bai, guztiek gezurra esan zuten».

Puntuaziorik ez

0 puntu: Beste batzuk; b, c edo d motako erantzunak barne:

- b. Delituak edota zigorrak behar bezala ulertzen ditu, ebaluatu gabe. Esate baterako:
- «Epaileak berrogeita hamarna zigorrada eman zizkien hiru gaizkileei. Emazte bat, dirua eta zaldi bat lapurtzea izan ziren haien delituak».
 - «Bai, hiru kasuetan zegoen pertsona on bat eta pertsona txar bat, eta pertsona txarrak zigorra merezi zuen, gaizki jokatzegatik».
- c. Ez ditu ulertu delituak eta zigorrak. Esate baterako:
- «Nire ustez, ikaslearen eta nekazariaren kasuak ez dauka besteen antzik, dibortzioen antzekoa baita; beste biak, berriz, lapurretak dira. Horregatik, nekazariak ez zuen zigorrrik jaso behar».
- d. Ados dago edo ez, baina ez du azalpenik ematen edota azalpen okerra ematen du. Zigorraren egokitasuna *per se* ebaluatzen du (hau da, galdera hau balitz bezala erantzun du: «Berrogeita hamar zigorrada ematea bidezko zigorra al da?»). Esate baterako:
- «Ez, berrogeita hamar zigorrada ematea zigor gogorregia da».
 - «Bai, zigor gogorrek beharrezkoak dira, gaizkileak halakorik egiten berriro ez saiatzeko».
 - «Ez, ez dut uste zigorrak behar bezain gogorrak izan zirenik».
 - «Gogorregia izan zen».
 - «Bai, bidezkoa izan zela uste dut».
 - «Ez zait bidezkoa iruditzen guztiei zigor bera jartzea, kasu guztiak desberdinak ziren eta».

Galderaren gaineko azalpena

Galdera horri erantzun erabat osoa eta zuzena emateko, irakurleak zer delitu egin diren badakiela erakutsi behar du eta argudio gogoe-tatsuetan oinarritu behar du bere iritzia. Beraz, testuari eta ipuinaren bidez egileak helarazi nahi duen asmoari buruz sakon hausnartu behar dute ikasleek.

6. GALDERA: EPAILE ZUZENA

Galdera honi erantzuteko, zure herrialdeko legea eta justizia eta istorioan ageri diren legea eta justizia konparatu behar dituzu.

6a galdera:

Zertan dira ANTZEKOAK zure herrialdeko legea eta justizia eta istorioan ageri diren le-gea eta justizia?

6b galdera:

Zertan dira DESBERDINAK zure herrialdeko legea eta justizia eta istorioan ageri diren legea eta justizia?

GALDERAREN EZAUGARRIAK**Gaitasuna:** Edukiaren gaineko hausnarketa.**Testu mota:** Jarraitua (narrazio-testua).**Testuingurua:** Erabilera pertsonalekoa/Hezkuntza-erabilerarakoa.**Erantzun mota:** Irekia.**ZUZENTZEKO IRIZPIDEAK**

6a galdera («antzekoak»).

Gehienezko puntuazioa

1 puntu: Antzekotasun bat aipatu du. Kontakizuna behar bezala ulertu duela erakutsi du. Alderaketa esplizitu bat egin du bere herrialdeko lege-sistemaren alderdiren batekin, edo, bestela, erraz ondoriozta daiteke konparazio hori. Ez da beharrezkoa lege-sistema nazionalaren berri zehatza dutela erakustea, baina kontuan izan behar da 15 urteko gazteek beren herrialdeko lege-sistemari buruz izan behar luketen oinarrizko ezagutza duten ala ez. Esate baterako:

- «Zigorak frogetan oinarritzen dira».
- «Bi aldeei ematen zaie egiaren beren bertsioa emateko aukera».
- «Berdintasuna legearen aurrean (edozein zarelarik ere)».
- «Epailea da epaimahaiko buru».
- «Zigor bera ezartzen zaie antzeko delituei».
- «Auzitara eraman zituztela emaitza eztabaidatzeko».
- «Istorio horretako sistema judizialean, badago bidezkoa zer den erabakitzen duen pertsona inpartzial bat, epailea».

Puntuaziorik ez

0 puntu: Beste erantzun batzuk; zehaztugabeak, okerrak edota hutsalak:

- «Ez ditu ona eta txarra bereizten».
- «Herrialdeetako politikari garrantzitsuak ere eraman daitezke auzitara».
- «Zigorra» [galderagatik baztertua].
- «Epaimahaiak erabakia hartzen laguntzen du».
- «Berdinak ziren».

6b galdera («desberdinak»).

Gehienezko puntuazioa

1 puntu: Desberdintasun bat aipatu du. Kontakizuna behar bezala ulertu duela erakutsi du. Alderaketa esplizitu bat egin du bere herrialdeko lege-sistemaren alderdiren batekin, edo, bestela, erraz ondoriozta daiteke konparazio hori. Ez da beharrezkoa lege-sistema nazionalaren berri zehatza dutela erakustea. (Esate baterako, «epaimahairik gabe» «desberdintasun» gisa onar daiteke, lege-sistema batzuetan halakorik ez bazegoen ere). Kontuan izan da 15 urteko gazteek beren herrialdeko lege-sistemari buruz izan behar luketen oinarrizko ezagutza. Esate baterako:

- «Ez dago abokaturik».
- «Epaileak egiten du ikerketa-lana».
- «Oso azkarra da; auzitegi modernoetan, berriz, epaiketak oso luzeak izaten dira».

- «Ez dago epaimahairik; ez dirudi gora jotzeko inolako aukerarik dagoenik».
- «Zigorra askoz gogorragoa da» [*zigor-motari buruzko iruzkin kualitatiboa*].
- «Zigor bera aplikatzen da delitua edozein delarik ere».
- «12 epailek osatutako batzordea -epaimahaia- dago, eta ez epaile bakarra».
- «Ez zegoen ez abokaturik, ez epaimahairik».
- «Guk epaitegian egiten ditugu epaiketak».
- «Epaileek ez dute «galderatxorik» egiten, epaile zuzenak bezala».

Puntuaziorik ez

0 puntu: Beste erantzun batzuk; zehaztugabeak, okerrak edota hutsalak:

- «Zigorra».
- «Moda zaharrekoa».
- «Epaimahai-sistema».
- «Ez dute jendea jipoitzen» [*galderagatik baztertua*].
- «Ez dute ileorderik janzen».

Galderaren gaineko azalpena

6. galderan, ikasleek berriro erakutsi behar dute istorioa ulertu dutela eta testuaz kanpoko ezagutza baliatzeko gai direla –kasu honetan, beren lege-sistemarekiko antzekotasunak eta desberdintasunak aurkitzeko–. Antzekotasun bat adierazteko erantzun egoki bat: «Bi aldeei ematen zaie egiaren beren bertsioa emateko aukera». Beste erantzun bat: «Zigor bera ezartzen zaie antzeko delituei». Okerrekotzat jotzen dira istorioaren aipamen zehaztugabeak edota okerrak eta erantzun hutsalak. Esate baterako: «Herrialdeetako politikari garrantzitsuak ere eraman daitezke auzitara». Bigarren zatian, edukiaz hausnartu eta desberdintasunak identifikatu behar dituzte. Hori ere bestea bezalaxe kalifikatu da, eta parte hartu zuten ELGAko herrialdeetako ikasleen %33 inguruk gehieneko puntuazioa lortu zuen.

IKARATZAILEAK

GURASOEK EZ DAKITE ESKOLAN MEHATXU- EDO LARDERIA-ARAZOA DAGOENIK

Joan den asteazkenean Hezkuntza Ministerioak kaleratutako ikerketa batek agerian jarri duenez, galdetutako hiru gurasotatik batek baino ez du seme-alabek eskola-orduetan jasaten dituzten larderia-arazoen –mehatxuen...– berri.

Ikerketa hori 1994ko abenduaren eta 1995eko urtarrilaren artean egin zuen Hezkuntza Ministerioak; ikasleen artean inoiz larderia-arazoren bat izandako ikastetxeetan, betiere. Orotara, 19.000 guraso, irakasle eta ikasleko lagina hartu zen Lehen Hezkuntzako, Bigarren Hezkuntzako eta Batxilergoko zenbait ikastetxetan.

Inkesta hura izan zen Ministerioak egindako mota hartako lehenbizikoa, eta laugarren mailatik aurrerako neska-mutilen artean burutu zen. Ikerketaren arabera, galdetutako ikasleen artean, Lehen Hezkuntzako neska-mutilen %22k onartu zuen ikaskideen larderia jasan izana; Bigarren Hezkuntzan, %13k; Batxilergoan, berriz, %4k.

Bestalde, galdetutako ikasleen artean, Lehen Hezkuntzako ikasleen %26k onartu zuen inoiz ikaskideren bat mehatxatu izana; Bigarren Hezkuntzan, %20raino jaisten da portzentaje hori; %6raino, Batxilergoko ikasleen artean.

Ikaskideren bat inoiz larderiatu dutela erantzun zuten ikasleen artetik, %39-65ek onartu zuen inoiz beste ikasle batzuen larderia jasan izana.

Ikerketak adierazten duenez, Lehen Hezkuntzan ikaskideen larderia jasan duten haurren gurasoen %37k bazekien seme-alabak egoera hartan zeudela; Bigarren Hezkuntzan, gurasoen %34k zekien seme-alabaren egoeraren berri; Batxilergoan, berriz, gurasoen %18k zekien seme-alabak larderia jasaten ari zirela.

Jakinaren gainean zeudela esan zuten gurasoen artetik, %14-18k irakasleen bidez jakin zuen. Ikerketaren arabera, gurasoen %3-4k soilik esan zuen seme-alabaren bidez jakin zuela egoera haren berri.

Bestalde, ikerketak agerian jarri du Lehen Hezkuntzako irakasleen %42k ez duela ikasle batzuek eskolan jasaten duten larderiaren berri. Portzentaje hori %29koa da Bigarren Hezkuntzan; %69koa, berriz, Batxilergoan.

Haurren larderia-jokaeraren jatorriari buruz galdetzean, irakasleen %85ek etxean jasotako hezkuntzaren kalitate eskasari bota zion arazo horren errua. Guraso askok adierazi zuten, haurrek ez dute ez justizia-zentzurik, ez eta besteekiko errukirik, eta horiek dira jokaera horren arrazoi nagusia.

Hezkuntza Ministerioako funtzionario batek esan zuenez, datu horiek argi erakusten dute zein den neska-mutilen jokaera oldarkorrek desagerrarazteko modua: gurasoek eta irakasleek harreman estuagoa izan behar dute haurrekin.

Ikaskideen arteko larderia arazo larria bihurtu da Japonian. Hain zuzen ere, 1994ko udazkenean, 13 urteko mutil batek, Kiyoteru Okouchi-k, bere burua urkatu zuen Nishio-n (Aichi). Okouchik ohar bat utzi zuen, esanez ikaskideek behin baino gehiagotan urperatu zutela inguruko ibai batean eta dirua ere kendu ziotela. Gertakizun latz haren eraginez, Hezkuntza Ministerioak ikastetxeetako larderiari buruzko txosten bat egitea erabaki zuen. Horrez gain, ikaskideak larderiaren zituzten ikasleei eskolara itzultzen ez uzteko ere eskatu zien irakasleei.

Iturria: Kyodo, The Japan Times Ltd., Tokyo, 1996ko maiatzaren 23a.

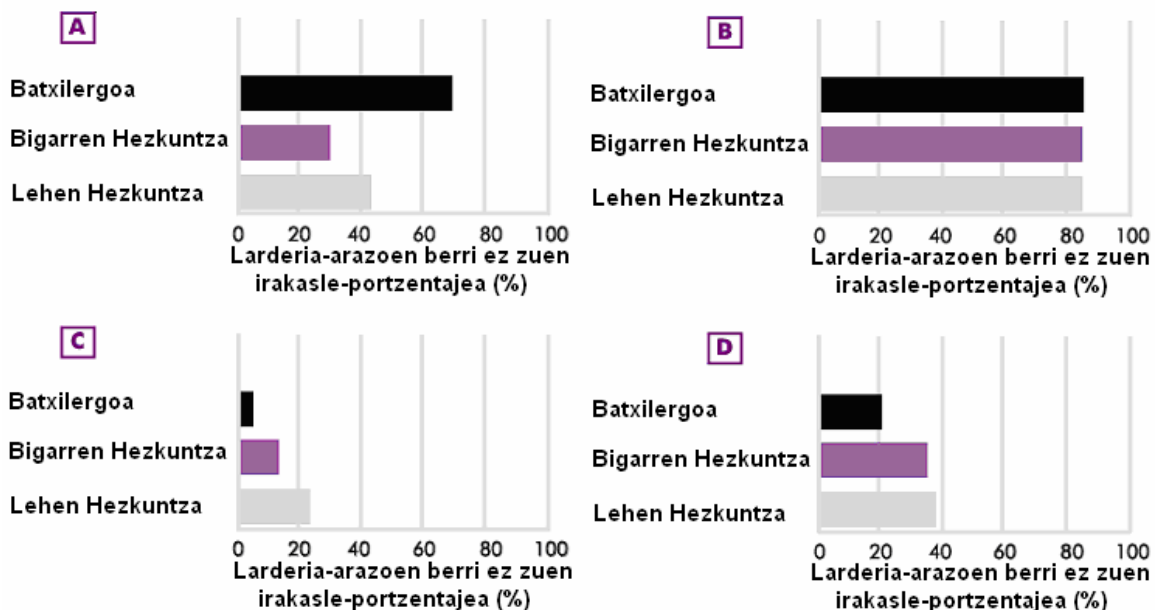
Atal honetan, prosan idatzitako testu jarraiazen beste adibide bat ageri da. Japoniar egunkari batetik ateratako artikulua bat da. Testuinguru publikokotzat ere jo da. Narrazio-testu bat da (egunkari-kronika bat), eta azalpen-prosaren ezaugarri erretorikoak ere baditu. Arazoa jorratzean, gertakizunak eta ideiak agertu ditu egileak, eta horien arteko erlazioak ere azaldu ditu. Behin eta berriz aipatzen dira Hezkuntza Ministerioaren ekintzak, eta, hain zuzen ere, horiek egiten diote bide testuaren azalpen-atalari. «Egunkari-istorio» bat da, eta Ministerioaren erantzukizun politikoa erakusten du; beraz, baita arazo horri konponbidea emateko erantzukizun moralak ere. Testu horren forma ohikoa da he-dabideetan, eta, hori horrela izanik, egokia iruditu zitzaigun eremu horri heltzeko.

Aurreko orrialdeko artikulua japoniar egunkari batean agertu zen 1996an. Oinarritu bertan galdera hauei erantzuteko.

1. GALDERA: IKARATZAILEAK

Maila bakoitzetik, zein irakasle-portzentajek ez zekien bere ikasleak larderia edo mehatxuak jasaten ari zirenik?

Biribildu datu hori ongien irudikatzen duen aukera (A, B, C edo D).

GALDERAREN EZAUGARRIAK

Gaitasuna: Informazioa berreskuratzea.
Testu mota: Jarraitua (azalpen-testua).
Testuingurua: Erabilera publikokoa.
Erantzun mota: Aukera anitzekoa.

ZUZENTZEKO IRIZPIDEAK**Gehienezko puntuazioa**

1 puntu: Erantzun zuzena A aukera: "A" letra edo "A" grafikoa.

Puntuaziorik ez

0 puntu: Beste erantzun batzuk.

Galderaren gaineko azalpena

Galdera horretan, artikuluan literalki azaldutako informazioaz baliatu behar dute ikasleek. Zuzen erantzuteko, «Bestalde, ikerketak agerian jarri du Lehen Hezkuntzako irakasleen %42k...» paragrafoan bilatu behar dute informazioa, eta galderan emandako lau aukeretako batekin alderatu. PISA proiektuaren proba pilotuan parte hartu zuten ELGAko herrialdeetako ikasleen %73k ongi erantzun zion galderari. Nahiko zaila izan zen, testu jarraitu bateko informazioa grafikoki – modu ez-jarraituan– adierazitako galdera batekin alderatu behar zelako.

2. GALDERA: IKARATZAILEAK

Zergatik hitz egiten da artikuluan Kiyoteru Okouchiren heriotzari buruz?

GALDERAREN EZAUGARRIAK

Gaitasuna: Testua interpretatzea.
Testu mota: Jarraitua (azalpen-testua).
Testuingurua: Erabilera publikokoa.
Erantzun mota: Irekia.

ZUZENTZEKO IRIZPIDEAK**Gehienezko puntuazioa**

1 puntu: Larderia (eta nork bere buruaz beste egitea) jendearen kezka-ekin edota inkestarekin lotzen dituzten erantzunak. Loturak esplizitua izan behar du, edo, bestela, erraz ondorioztatzeko modukoa. Ikasleek eman ditzaketen erantzunen adibideak:

- «Inkesta zergatik egin zen azaltzeko».
- «Japonian larderiari buruz dagoen kezka handia azaltzen duten arrazoiak emateko».
- «Larderiaren ondorioz bere buruaz beste egin zuen mutil bat zen».
- «Larderia oso larria izan daitekeela erakusteko».
- «Muturreko kasu bat zen».

Puntuaziorik ez

0 puntu: Erantzun zehaztugabeak edota okerrak:

- «Japoniar ikasle bat zen».
- «Halako kasu asko gertatzen dira munduan».

Galderaren gaineko azalpena

Badirudi galdera hori aurrekoa baino pixka bat errazagoa dela (PISA proiektuaren proba pilotuan parte hartu zuten ELGAko herrialdeetako ikasleen %84k behar bezala erantzun zion galderari). Galderari ongi erantzuteko, azken bi paragrafoetako informazioa lotzeko gai izan behar dute. Interpretatzeko trebetasuna erakutsi behar dute berriro, testuko antolaketa logikoa eta ideien aurkezpena ulertzen dituztela erakutsiz. «Epaile zuzena» testuari buruzko 1. galderan, aukera antzeko formatua erabili da ikasleek interpretatzeko zer-nolako trebetasuna duten jakiteko; galdera honetan, berriz, esaldi labur batean zenbait ideia lotzeko eskatzen zaie: ikasle batek bere burua hiltzea, japoniar eskoletan larderia-kontzientzia gero eta bistakoagoa izatearekin eta ikasle batzuen jokaerarekiko kezka publikoarekin.

UDAL LIBURUTEGIAK

Udal Liburutegien Sistemak orrialde-markatzaile bana oparitzen die bazkide berriei, ordutegi eta guzti duena. Kontsultatu ordutegi hori aurrerago ageri diren galderei erantzuteko.

UDAL LIBURUTEGIEN SISTEMA

	ORDUTEGIA		1998ko otsailetik aurrera		
	Lauaxeta	J. Caro Baroja	R.M. Azkue	G. Aresti	B. Etxepare
Igandea	13.00-17.00	Itxita	14.00-17.00	Itxita	14.00-17.00
Astelehena	11.00-20.00	11.00-17.30	13.00-20.00	11.00-17.30	10.00-17.00
Asteartea	11.00-20.00	11.00-20.00	11.00-20.00	11.00-20.00	10.00-17.00
Asteazkena	11.00-20.00	11.00-17.30	10.00-20.00	11.00-17.00	10.00-17.00
Osteguna	11.00-20.00	11.00-17.00	10.00-20.00	11.00-17.30	10.00-17.00
Ostirala	11.00-17.00	11.00-17.00	10.00-20.00	11.00-17.00	10.00-17.00
Larunbata	10.00-13.00	10.00-13.00	9.00-13.00	10.00-13.00	9.00-17.00

Testu hori testu ez-jarraiaren adibide bat da. Ikasleek nahiko erraz erantzun zituzten horrekin lotutako galdera guztiak; zehazki, ikasleen %91k ongi erantzun zituen. Ikasleak halako aurkezpenetatik informazioa ateratzeko gai diren ala ez jakiteko prestatu ziren galdera horiek.

1. GALDERA: UDAL LIBURUTEGIAK

Zein ordutan ixten ditu atea G. Aresti liburutegiak asteazkenetan?

GALDERAREN EZAUGARRIAK

Gaitasuna: Informazioa berreskuratzea.

Testu mota: Ez-jarraitua (koadroak eta matrizeak).

Testuingurua: Erabilera publikokoa.

Erantzun mota: Irekia laburra.

ZUZENTZEKO IRIZPIDEAK

Gehieneko puntuazioa

1 puntu: Arratsaldeko 5etan puntuan edo 17:00etan.

Puntuaziorik ez

0 puntu: Beste erantzun batzuk.

Galderaren gaineko azalpena

Ongi erantzuteko, ikasleek aski zuten asteazkenari dagokion ilarara jotzea eta, bertan, G. Aresti liburutegiak zein ordutegi duen begiratztea.

2. GALDERA: UDAL LIBURUTEGIAK

«Zein liburutegi egoten da zabalik ostiraletan 18:00etan?»

- A. Lauaxeta liburutegia.
- B. R. M. Azkue liburutegia.
- C. J. Caro Baroja liburutegia.
- D. G. Aresti.
- E. B. Etxepare liburutegia.

GALDERAREN EZAUGARRIAK

Gaitasuna: Informazioa berreskuratzea.

Testu mota: Ez-jarraitua (koadroak eta matrizeak).

Testuingurua: Erabilera publikokoa.

Erantzun mota: Aukera anitzekoa.

ZUZENTZEKO IRIZPIDEAK***Gehienezko puntuazioa***

1 puntu: Erantzun zuzena B aukera: R. M. Azkue liburutegia.

Puntuaziorik ez

0 puntu: Beste erantzun batzuk.

Galderaren gaineko azalpena

Erantzuteko, ostiralari dagokion ilarara jo behar dute ikasleek. Bertan, ikusiko dute 17:00etatik aurrera liburutegi bakarra dagoela zabalik.

BERMEA

Ondoren, kamera berria erostean Nekaneri eman zioten ordainagiria eta kameraren berme-txartela ageri dira. Erabili dokumentu horiek aurrerago ageri diren galderei erantzuteko.

ITZALA	Bideo Etxea	ITZALA BIDEO ETXEA Kale Nagusia, 15a 105233 Aretxondo 033.31.00					
	Kale Nagusia, 15a 105233 ARETXONDO TLF.: 0333100 FAXa: 0333102 http://www.itzala.com	DATA	99/10/18	ORDUA	12.10		
	BEZEROA	KONTUA	SALTZAILEA 24 KOLDO		REG	16	
	NEKANE OSTOLAKUE Barrenkale, 17a 105233 ARETXONDO						

PRODUKTUA	AZALPENA	SERIE-ZENBAKIA	ZERRENDA	KOPURUA	GARBIA	GUZTIRA	KANBIOAK
150214	ROLLY FOTONEX 250 ZOOM	30910963		1	21.912	21.912	X
33844	TRIPODEA			1	498	498	x
	Transakzioa Kopurua Kanbioak		Azpitotala	22.410	
	Visa txartela	22.410			Guztira	22.410	

URTEBETEKO BERMEA: (erabiltzaile partikularrentzat)**ESPAINIAN SOILIK BALIO DU**

ITZALA BIDEO ETXEA dendak hau bermatzen dio jabeari: kamerak ez dauka material- edota ekoizpen-akatsik.

Berme hau besterenezina da.

ITZALA BIDEO ETXEA dendak inolako kargurik gabe eman, konpondu edota aldatuko dizu –zuk nahi bezala– edozein atal, baldin eta berme-garaiaren barruan ITZALA BIDEO ETXEA dendak kameran material- edota ekoizpen-akatsik aurkitzen badu.

MESEDEZ, BETE LETRA ARGIZ**ZENBAKIA: M 409668****Kamera – Modeloa:****Serie-zenbakia:****Jabearen izena:** *Nekane Ostolakue***Helbidea:** *Barrenkale, 17a - 105233 ARETXONDO***Erosketa-eguna:****Salneurria:****Banatazailearen zigilua****ADI:***Berehala bidali - Frankeatu egin behar da*

Berme-txartel hau bete egin behar da, eta

ITZALA BIDEO ETXEA dendara bidali 10 egunen barruan, erositako egunetik hasita.

Nazioarteko Berme Txartela emango diegu hala eskatzen duten bezeroei.

Atal honetan, testu ez-jarraiaren beste adibide bat ageri da. Bi zati bereizten dira bertan: ordainagiria, era askotako informazioarekin; eta bete beharreko berme-txartela. Testu horri buruz egindako zenbait galderak agerian jartzen dute bai formatu horretan aurkeztutako informazioa ulertzeko ikasleen gaitasuna, bai informazio hori erabiltzeko trebetasuna.

1. GALDERA: BERMEA

Erabili ordainagirian ageri diren datuak berme-txartela betetzeko.

Jabearen izena eta datuak idatzita daude jada.

GALDERAREN EZAUGARRIAK

Gaitasuna: Informazioa berreskuratzea.

Testu mota: Ez-jarraitua (formularioa).

Testuingurua: Erabilera pribatukoa.

Erantzun mota: Irekia laburra.

ZUZENTZEKO IRIZPIDEAK

1a (modelo):

Gehienezko puntuazioa

1 puntu: Modeloa behar bezala identifikatzen duten erantzunak:

- Rolly Fotonex 250 zoom.
- Rolly Fotonex.
- Fotonex.

Puntuaziorik ez

0 puntu: Beste erantzun batzuk.

1b (serie zenbakia):

Gehienezko puntuazioa

1 puntu: 30910963.

Puntuaziorik ez

0 puntu: Beste erantzun batzuk.

1c (erosketa-eguna):

Gehienezko puntuazioa

1 puntu: 99/10/18.

Puntuaziorik ez

0 puntu: Beste erantzun batzuk.

1d (salneurria):

Gehienezko puntuazioa

1 puntu: (\$) 249,08.

Puntuaziorik ez

0 puntu: Beste erantzun batzuk, adibidez:

- (\$) 254,74.

Galderaren gaineko azalpena

Galdera horretan, berme-txartela betetzeko ordainagirian ageri den informazioa erabiltzeko esaten zaie ikasleei. Lau datu lortu behar dituzte, eta bakoitza bere lekuan idatzi behar dute. Horietako bakoitzak bere kalifikazioa jaso du, eta kalifikazio horiek gehitu egiten dira, puntuazio orokorra emateko. PISA proiektuaren proba pilotuan parte hartu zuten ELGAko herrialdeetako ikasleen %44k soilik bete zituen ongi lau atalak.

2. GALDERA: BERMEA

Zenbat denbora dauka Nekane berme-txartela itzultzeko?

GALDERAREN EZAUGARRIAK

Gaitasuna: Informazioa berreskuratzea.

Tetstu mota: Ez-jarraitua (formularioa).

Testuingurua: Erabilera pribatukoa.

Erantzun mota: Irekia laburra.

ZUZENTZEKO IRIZPIDEAK

Gehienezko puntuazioa

1 puntu: "10 egun" edota "hamar egun" adierazten duten erantzunak.
Esate baterako:

- 10 egunen barruan, erositako egunetik aurrera.

Puntuaziorik ez

0 puntu: Beste erantzun batzuk.

Galderaren gaineko azalpena

Ikasleek berme-txartelaren barrera jo behar dute, han jartzen baitu erosketa-egunetik aurrera 10 egun baino lehen itzuli behar dela txartela. PISA proiektuaren proba pilotuan parte hartu zuten ELGAko herrialdeetako ikasleen %86k erantzun zion ongi galdera horri.

3. GALDERA: BERMEA

Fakturaren bukaeran, «Mila esker zure erosketagatik» hitzak ageri dira. Heziera onekoak izatea da hori idaztearen arrazoietako bat. Beste arrazoiren bat aipa al dezakezu?

GALDERAREN EZAUGARRIAK

Gaitasuna: Edukiaren gaineko hausnarketa.

Testu mota: Ez-jarraitua (formularioa).

Testuingurua: Erabilera pribatukoa.

Erantzun mota: Irekia.

ZUZENTZEKO IRIZPIDEAK***Gehienezko puntuazioa***

1 puntu: Saltzailearen eta eroslearen arteko harremanaren garapena era inplizituan nahiz era esplizituan aipatzen duten erantzunak. Esate baterako:

- «Negozioari mesede egiten dio bezeroa adeitasunez tratatzeak».
- «Bezeroarekin harreman ona ezartzea».
- «Zu berriz itzultzea nahi dute».

Erantzunik ez

0 puntu: Beste erantzun batzuk. Esate baterako:

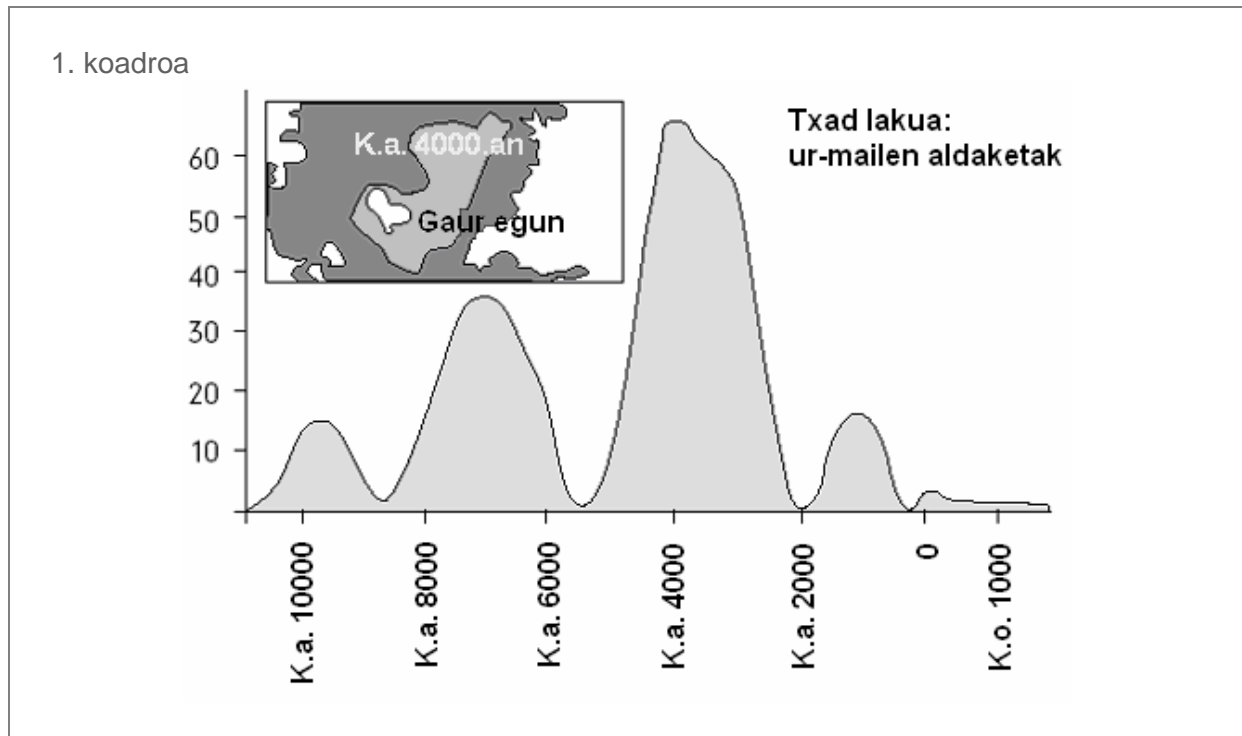
- «Atseginak dira».
- «Pozik daude kamera beraiei erosi diezulako».
- «Zu berezia sentitzea nahi dute».
- «Bezeroei estimatuak direla jakinaraztea».

Galderaren gaineko azalpena

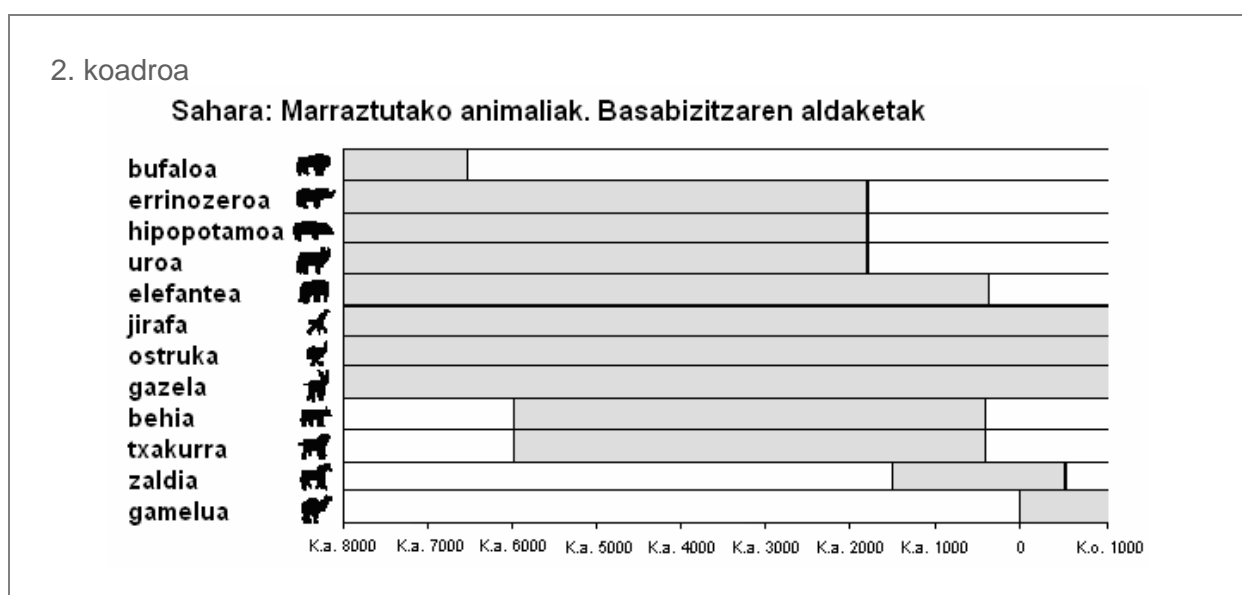
Galdera horrek ordainagiriaren bukaeran ageri den letra txikia du oinarri, baina testuan emandako informaziotik harago doan erantzuna eman behar da. Ikasleek beren kanpo-ezagutza baliatu behar dute egoeraz hausnartzeko eta saltzailearen eta bezeroaren artean harreman positiboa ezartzen saiatzearekin lotuta dagoen zerbait erantzuteko. PISA proiektuaren proba pilotuan parte hartu zuten ELGAko herrialdeetako ikasleen %56k soilik erantzun zion ongi galdera horri.

TXAD LAKUA

Hemen behean, 1. koadroan, Ipar Afrikako Txad lakuko ur-mailak agertzen dira. Txad lakua Kristo aurreko 20000. urtean-edo guztiz desagertu zen, azken glaziazioan alegia. Gutxi gorabehera Kristo aurreko 11000. urtean berriz agertu zen. Gaur daukan ur-maila Kristo ondoko 1000. urtean zuena da.

Ondoren, 2. koadroan, Saharako haitzetan marraztutako animaliak agertzen dira (aintzinako marrazkiak kobazuloetan aurkituta). Gune horretako basabizitza nola aldatu den erakusten da.

Beste aldeko orrialdean Txad lakuari buruz emandako informazioan oinarrituta, erantzun ondoko galderei.

1. GALDERA: TXAD LAKUA

Gaur egun zein da Txad lakuaren sakontasuna?

- A. Bi metro, gutxi gorabehera.
- B. Hamabost metro, gutxi gorabehera.
- C. Berrogeita hamar metro, gutxi gorabehera.
- D. Lakua guztiz desagertu da.
- E. Datu hori ez zaigu eman.

GALDERAREN EZAUGARRIAK

Gaitasuna: Informazioa berreskuratzea.

Testu mota: Ez-jarraitua (grafikoak eta eskemak).

Testuingurua: Erabilera publikokoa.

Erantzun mota: Aukera anitzekoa.

ZUZENTZEKO IRIZPIDEAK

Gehieneko puntuazioa

1 puntu: Erantzuna A aukera: Bi metro, gutxi gorabehera.

Puntuaziorik ez

0 puntu: Beste erantzun batzuk.

Galderaren gaineko azalpena

PISA proiektuaren proban parte hartu zuten ELGAko herrialdeetako ikasleen %64,8k erantzun zion ongi galdera horri. Zailtasun-indizea 478 puntukoa izan zen.

2. GALDERA : TXAD LAKUA

Lehen koadroko grafikoa zein urtetik, gutxi gorabehera, hasten da?

GALDERAREN EZAUGARRIAK

Gaitasuna: Informazioa berreskuratzea.
Testu mota: Ez-jarraitua (grafikoak eta eskemak).
Testuingurua: Erabilera publikokoa
Erantzun mota: Irekia laburra.

ZUZENTZEKO IRIZPIDEAK**Gehienezko puntuazioa**

1 puntu: Kristo aurreko 11.000. urtea (edota 10.500-12.000 arteko hur-bilketa bat) aipatzen duten erantzunak, eta, beraz, ikasleak eskalan oinarrituta estrapolazioa egin duela adierazten dutenak. Esate baterako:

- 11.000.
- Kristo aurreko 11.000. urtea
- Kristo aurreko 10.500. urtea
- Justu Kristo aurreko 10.000. urtearen aurretik
- 12.000 inguruan
- Kristo aurreko 11.000. urtearen inguruan

Puntuaziorik ez

0 puntu: Beste erantzun batzuk, grafikoaren hasiera-puntua aipatzen duten datak barne. Esate baterako:

- Kristo aurreko 10.000. urtea [*Ez du eskalan oinarritutako estrapolaziorik egin*].
- Kristo aurreko 20.000. urtea
- Kristo aurreko 8.000. urtea [*Okerreko irudia aukeratu du*].
- ~~Kristo aurreko 11.000. urtea~~. Kristo aurreko 4.000. urtea [*Marratutako erantzunak ez dira kontuan hartu behar*].
- 0.

Galderaren gaineko azalpena

PISA proiektuaren proban parte hartu zuten ELGAko herrialdeetako ikasleen %50,4k erantzun zion ongi galdera horri. Zailtasun-indizea 540 puntukoa izan zen.

3. GALDERA: TXAD LAKUA

Esandako grafikoan zergatik aukeratu zen data hori hasteko?

GALDERAREN EZAUGARRIAK

Gaitasuna: Edukiaren gaineko hausnarketa.
Testu mota: Ez-jarraitua (grafikoak eta eskemak).
Testuingurua: Erabilera publikokoa.
Erantzun mota: Irekia.

ZUZENTZEKO IRIZPIDEAK***Gehienezko puntuazioa***

1 puntu: Lakuaren berragerpenari buruzko erantzunak. Oharra: nahiz eta aurreko erantzuna okerra izan, 1 puntu eman dakieke erantzunei. Esate baterako:

- Txad lakua Kristo aurreko 20.000. urte inguruan desagertu zen erabat, eta Kristo aurreko 11.000. urte inguruan berragertu zen.
- Laku hori Izotz Aroan desagertu zen, eta, ondoren, berragertu egin zen, garai horretan, gutxi gorabehera.
- Orduan berragertu zen.
- Kristo aurreko 11.000. urte inguruan berragertu zen.
- Laku berragertu egin zen, 9.000 urtean desagertuta egon ondoren.

Puntuaziorik ez

0 puntu: Beste erantzun batzuk. Esate baterako:

- Animaliak agertzen hasi zirelako.
- Kristo aurreko 11.000. urtean egin zituelako gizakiak labarpinturak.
- Laku Kristo aurreko 11.000. urtean agertu zelako (lehen aldiz).
- Garai hartan Txad lakua erabat lehortuta zegoelako.
- Hori delako grafikoko lehen trazua.

Galderaren gaineko azalpena

PISA proiektuaren proban parte hartu zuten ELGAko herrialdeetako ikasleen %36,6k erantzun zion ongi galdera horri. Zailtasun-indizea 600 puntukoa izan zen.

4. GALDERA: TXAD LAKUA

Zein da 2. koadroak adierazten duenaren arrazoia?

- Haitzetan marraztutako animaliak lakuaren inguruetan bizi zirela gizakiek marraztu zituzten garaian.
- Animaliak marraztu zituzten gizakiak oso trebeak zirela.
- Animaliak marraztu zituzten gizakiak bidaia handiak egiteko gauza zirela.
- Inor ez zela haitzetan marraztutako animaliak etxekotzen saiatu.

GALDERAREN EZAUGARRIAK

Gaitasuna: Informazioa berreskuratzea.
Testu mota: Ez-jarraitua (grafikoak eta eskemak).
Testuingurua: Erabilera publikokoa.
Erantzun mota: Aukera anitzekoa.

ZUZENTZEKO IRIZPIDEAK**Gehieneko puntuazioa**

1 puntu: Erantzuna A aukera: Haitzetan marraztutako animaliak lakuaren inguruan bizi zirela gizakiek marraztu zituzten garaian.

Puntuaziorik ez

0 puntu: Beste erantzun batzuk.

Galderaren gaineko azalpena

PISA proiektuaren proban parte hartu zuten ELGAko herrialdeetako ikasleen %76,9k erantzun zion ongi galdera horri. Zailtasun-indizea 397 puntukoa izan zen.

5. GALDERA: TXAD LAKUA

Galdera honi erantzuteko 1. eta 2. koadroetako datuak lotu behar dituzu.

Errinozeroak, hipopotamoak eta uroak noiztik ez dira Saharako haitzetan marraztu?

- A. Azken glaziazioaren hasieratik.
- B. Txad lakuak bere ur-mailarik altuena izan zuen denboraldiaren erditik.
- C. Txad lakuaren ur-maila mila urte baino gehiagotan etengabe jaisten ari izan zenetik.
- D. Denboraldi lehor etengabe baten hasieratik

GALDERAREN EZAUGARRIAK

Gaitasuna: Informazioa berreskuratzea.
Testu mota: Ez-jarraitua (grafikoak eta eskemak).
Testuingurua: Erabilera publikokoa.
Erantzun mota: Aukera anitzekoa.

ZUZENTZEKO IRIZPIDEAK***Gehienezko puntuazioa***

1 puntu: Erantzuna C aukera: Txad lakuaren ur-maila mila urte baino gehiagotan etengabe jaisten ari izan zenetik.

Puntuaziorik ez

0 puntu: Beste erantzun batzuk.

Galderaren gaineko azalpena

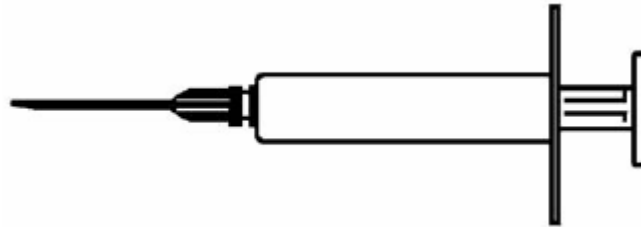
PISA proiektuaren proban parte hartu zuten ELGAko herrialdeetako ikasleen %56,4k erantzun zion ongi galdera horri. Zailtasun-indizea 508 puntukoa izan zen.

GRIPEA

GRIPLEAREN AURKA, borondatezko TXERTAketa-PROGRAMA, AKOL ENPRESAK ESKAINIA

Zuk, zalantzarik gabe, badakizu gripea neguan azkar zabaltzen dela. Harrapatzen dutenei, batzuetan, aste bete baino gehiago kostatzen zaie sendatzea.

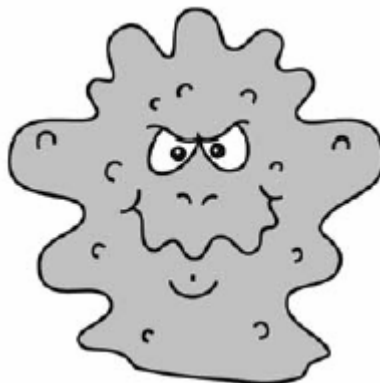
Birus horren aurka borrokatzeko modurik egokiena gorputz sendo eta osasuntsua edukitzea da. Egunero kirola egitea, eta fruta eta barazki asko jatea, oso gauza egokiak dira immunitate-sistemari birus inbasorearen aurka egiten laguntzeko.

AKOLEk bere langileei gripearen aurkako txertoa hartzeko aukera eman nahi die, hori baita gripearen birus gaiztoa gure artean zabaltzea saihesteko modu gehigarria. AKOLEk txertoak emateko ardura erizain baten eskuetan utzi du. Txertoak azaroaren 17ko astean jarriko dira, egun erdi batean, lanorduetan. Programa doakoa da eta enpresako langile guztiei eskaintzen zaie.

Txertatzea borondatezkoa da. Parte hartu nahi dutenek orri bat bete beharko dute, idatzizko baimena emateko eta txertoaren alergiarik ez dutela esateko, baita beharbada txertatzearen zeharkako ondorioak (garrantzi gutxikoak) izan ditzaketela jakin badakitela adierazteko ere.

Medikuek askotan esan dutenez, txertatzeagatik ez da griperik hartzen. Hala ere, zeharkako ondorioak sor daitezke, hala nola nekea edo sukar pixka bat sumatzea, edo besoa minberatuta edukitzea.

NORI KOMENI ZAIO TXERTATZEA?

Birusaren aurkako babesa nahi duten guztiei.

Txertatzea batez ere 65 urtetik gorakoentzat da gomendagarria. Baina adina alde batera utzita, gaixotasun ahulgarri kronikoak dauzkaten GUZTIEK hartu beharko lukete, bereziki bihotzeko, biriketako edo bronkioetako gaixotasunen bat edo diabetea daukatenek.

NORI EZ ZAIO TXERTATZEA KOMENI?

Arrautzen alergia daukatenei, sukarra daukatenei eta haurdun daudenei.

Botikaren bat hartzen ari bazara edo inoiz honelako txerto bat hartzean ondorio txarren bat izan baduzu, hitz egin zure medikuarekin.

Azaroaren 17ko astean txertoa hartu nahi baduzu, pertsonaleko burua den Ana Luzuriaga andreari azaroaren 7a baino lehenago jakinarazi behar diozu. Txertatzeko eguna eta ordua aukeratzeko, erizainak daukan lana, partehartzaile-kopurua eta langilerik gehienei komeni zaien ordua hartuko dira kontuan. Negu honetarako txertoa hartu nahi baduzu, baina ezarritako eguna gaizki badatorkizu, esan Anari. Egoera horretan dauden langileak nahikoak badira, agian beste egunen batean txertatzeko aukera emango zaie.

Edozein zalantza argitzeko, deitu Anari. Luzapena: 5577.

Osasuntsu bizi!!

Ana Luzuriaga andreak, AKOL enpresako pertsonal-buruak, aurreko bi orrialdeetako argibideak prestatu ditu, AKOLEko langileek irakur ditzaten. Argibideak erabili, gero ikusiko dituzun galderari erantzuteko.

1. GALDERA: GRIPEA

AKOLEko gripearen aurkako programan zer esaten zaie langileei txertatzera bultzatzeko?

- A. Neguan egunero kirol-ikastaroak emango direla.
- B. Txertoak lanorduetan emango direla.
- C. Partehartzaileek soldatarekin batera diru-kopuru gehigarri bat jasoko dutela.
- D. Txertoak mediku batek jarriko dituela.

GALDERAREN EZAUGARRIAK

Gaitasuna: Informazioa berreskuratzea.

Testu mota: Jarraitua (azalpen-testua).

Testuingurua: Erabilera publikokoa.

Erantzun mota: Aukera anitzekoa.

ZUZENTZEKO IRIZPIDEAK

Gehienezko puntuazioa

1 puntu: Erantzuna B aukera: Txertoak lanorduetan emango direla.

Puntuaziorik ez

0 puntu: Beste erantzun batzuk.

Galderaren gaineko azalpena

PISA proiektuaren proban parte hartu zuten ELGAko herrialdeetako ikasleen %70,0ek erantzun zion ongi galdera horri. Zailtasun-indizea 443 puntukoa izan zen.

2. GALDERA: GRIPEA

Gu mintza gaitzke informazioak **zertaz** hitz egiten duen (bere edukia).

Komentatu dezakegu informazioa **nola** idatzia dagoen (bere estiloa).

Anak nahi du informazioaren estiloa hurbila eta adoretsua izatea.

Uste duzu lortu duela?

Azaldu zure erantzuna, eskema, idatz-estiloa, irudiak eta grafikoak kontutan hartuz.

GALDERAREN EZAUGARRIAK

Gaitasuna: Formaren gaineko hausnarketa.

Testu mota: Jarraitua (azalpen-testua).

Testuingurua: Erabilera publikokoa.

Erantzun mota: Irekia.

ZUZENTZEKO IRIZPIDEAK

Gehienezko puntuazioa

2 puntu: Testua zehaztasunez aipatzen, estiloa helburuarekin lotzen eta egilearen asmoa –“atsegina izatea eta txertoa hartzera animatzea”– agerian jartzen duten erantzunak. Hauetakoren bat egin behar dute, GUTXIENEZ:

(1) Ezaugarri bat zehaztasunez aipatu (testuaren antolaketa, estiloa, irudiak edo beste grafiko batzuk edota antzeko xehetasun batzuk); hau da, ezaugarri baten alderdi jakin bat aipatu; EDOTA

(2) “Atsegina” eta “txertoa hartzera animatzea” ez beste balorazio-hitz batzuk erabili (“interesgarria”, “irakurterraza” eta “argia” ez dira, beren kabuz, behar bezain zehatzak).

Anaren lanari buruzko iritzia esplizitua nahiz implizitua izan daiteke. Esate baterako:

- Ez, ez zen ideia ona izan hasieran xiringa baten irudia jartzea. Beldurtu egiten du. *[Diseinuaren alderdi jakin bat aipatu du (1). Balorazio-hitzak erabili ditu: “beldurtu egiten du” (2)].*
- Bai, irudiek testua zatitzen dute, eta irakurterrazagoa egiten. *[Diseinuaren alderdi jakin bat aipatu du (1)].*
- Komiki-motako marrazkia maitagarria da. *[Irudi baten alderdi jakin bat (“komiki-motako marrazkia”) aipatu du (1)].*

- Ez, irudiek haurrentzat eginak dirudite eta ez dira adierazgarriak. *[Bere hitzak (“haurrentzat eginak”, “ez dira adierazgarriak”) erabili ditu galderaren enuntziatuan aipatutako alderdietako bat baloratzeko (2)].*
- Bai, estiloa lasaia eta informala da. *[Bere hitzak (“lasaia” eta “informala”) erabili ditu galderaren enuntziatuan aipatutako alderdietako bat baloratzeko (2)].*
- Bai, estiloa beroa da eta txertoa hartzera animatzen du. *[Bere hitzak erabili ditu estiloa baloratzeko (2)].*
- Testu gehiegi dago. Jendea ez da hori guztia irakurtzen jarriko. *[Aurkezpenaren alderdi garrantzitsu bat aipatu du: testuaren hedapena (1). Bere balorazio-hitzak erabili ditu (2)].*
- Ez du inor behartzen injekzioa jartzera, eta horrek txertoa hartzera animatzen du jendea. *[Gaiari heltzeko moduaren aipamen inplizitua: estiloaren alderdi bat (2)].*
- Ez, testuaren estiloa oso formala da. *[Bere balorazio-hitz bat erabili du, eztabaidagarria baina sinesgarria: “formala” (2)].*

1 puntu: Testua zehaztasunez aipatzen, informazioa eta edukia (estiloaren lekuan) helburuarekin lotzen eta egilearen asmoa –“atsegina izatea eta txertoa hartzera animatzea”– agerian jartzen duten erantzunak. Anaren lanari buruzko iritzia esplizitua nahiz inplizitua izan daiteke. Esate baterako:

- Ez, ezinezkoa da injekzio bat jartzeari buruzko mezu bat atsegina izatea eta mezu horrek txertoa hartzera animatzea.
- Bai, lortu zuen. Txertoa hartzeko aukera zabala ematen du. Osasun-aholkuak ere ematen ditu.

Puntuaziorik ez

0 puntu: Erantzun eskasak edota zehaztugabeak. Esate baterako:

- Bai, ideia onaren itxura ematea lortu du.
- Bai, atsegina da eta txertoa hartzera animatzen du. *[Terminoak ez dira ezaugarri jakinetan aplikatu].*
- Ez, ez du funtzionatu.
- Ez, informazioaren zati bat ez baita zuzena. *[Edukia aipatu du, estiloarekin –“atsegina eta txertoa hartzera animatzen duena”– inolako loturarik ezarri gabe].*
- Bai, irudiek txertoa hartzera animatzen dute eta mezuaren estiloa ere onargarria da. *[“Irudiek txertoa hartzera animatzen dute” hitzek ez dute ezer berririk aipatzen, eta “Mezuaren estiloa ere onargarria da” ez da batere zehatza].*
- Lortu du, erraz irakurtzen da eta argia da. *[Ez da behar bezain zehatza].*
- Bete-betean lortu du. Irudiak aukeratu ditu eta testu interesgarria idatzi du. *[Ez du irudirik baloratu eta “testu interesgarria” ez da batere zehatza].*

EDOTA: materiala gaizki ulertu dela adierazten duten erantzunak edota erantzun sinesgaitzak edo hutsalak. Esate baterako:

- Bai, guztiei jarri behar zaie injekzioa. *[Hutsala eta zehaztugabea].*
- Ez, irudiek ez daukate zerikusirik mezuarekin. *[Zehaztugabea].*

- Bai, jendeak griperik ez harrapatzeko neurriak hartzea nahi duelako. [*Ez dator guztiz bat estiloarekin –“atsegina eta txertoa hartzera animatzen duena”–*].
- Ona da, baina iritzi bat baino ez da. [*Hutsala*].
- Bai, gripea gelditzeko egin behar duenari buruzko informazio laburra eman zuen. [*Hutsala: edukia aipatu du, inolako zehaztasunik gabe*].
- Bai, baina gertakizunak soilik aipatu ditu. [*Hutsala*].
- Bai, jende gehiago immunizatu behar delako. [*Immunizazioari buruzko iritzi globala eman du, baina ez du aipatu ez estiloa, ez edukiaren xehetasunik*].
- Bai, inork gaixotu nahi ez duelako egingo dut. Guztiok nahi dugu osasun ona izan. [*Hutsala*].

Galderaren gaineko azalpena

PISA proiektuaren proban parte hartu zuten ELGAko herrialdeetako ikasleen %44,3k erantzun zion ongi galdera horri. Zailtasun-indizea 583 puntukoa izan zen.

3. GALDERA: GRIPEA

Informazio-orriaren arabera, gripearen aurka babesturik egoteko,

- kirola eta janari osasuntsua baino eraginkorragoa da txertoa, baina arriskutsuagoa ere bai.
- ideia ona da txertoa, baina ez da kirola eta janari osasuntsua ordezkatzeko erabili behar.
- kirola eta janari osasuntsua bezain eraginkorra da txertoa. Gainera, arazo gutxiago sortzen ditu.
- ez du txertoa jartzerik merezi, kirol asko egiten baduzu eta janari osasuntsua hartzen baduzu.

GALDERAREN EZAUGARRIAK

Gaitasuna: Testua interpretzea.
Testu mota: Jarraitua (azalpen-testua).
Testuingurua: Erabilera publikokoa.
Erantzun mota: Aukera anitzekoa.

ZUZENTZEKO IRIZPIDEAK

Gehienezko puntuazioa

1 puntu: Eratzuna B aukera: ideia ona da txertoa, baina ez da kirola eta janari osasuntsua ordezkatzeko erabili behar.

Puntuaziorik ez

0 puntu: Beste erantzun batzuk.

Galderaren gainerako azalpena

PISA proiektuaren proban parte hartu zuten ELGAko herrialdeetako ikasleen %53,3k erantzun zion ongi galdera horri. Zailtasun-indizea 521 puntukoa izan zen.

4. GALDERA: GRIPEA

Hau informazio-orriko zati bat da:

NORI KOMENI ZAIO TXERTATZEA?

Birusaren aurkako babesa nahi duten guztiei.

Anak orria banatu ondoren, lankide batek berarekin hitz egin zuen. Horren ustez, "Birusaren aurkako babesa nahi duten guztiei" pasarteak nahastea sortzen du eta ezabatu egin beharko litzateke.

Hitz horiek nahastea sortzen dutelarekin eta ezabatzearekin ados al zaude?

Azaldu zergatik.

GALDERAREN EZAUGARRIAK

Gaitasuna: Edukiaren gaineko hausnarketa.

Testu mota: Jarraitua (azalpen-testua).

Testuingurua: Erabilera publikokoa.

Erantzun mota: Irekia.

ZUZENTZEKO IRIZPIDEAK**Gehienezko puntuazioa**

1 puntu: Testu-zatia "gaizki ulertzea" terminoarekiko ebaluatzen duten erantzunak, kontraesana egon daitekeela adieraziz ("Nori komeni zaio txertatzea? ...guztiei" vs "Nori ez zaio txertatzea komeni?"). Kontraesana zein den azal dezake edo ez. Adostasuna edo desadostasuna esplizitua nahiz inplizitua izan daiteke. Esate baterako:

- Bai, txertoa arriskutsua izan daitekeelako zenbait pertsonarentzat (haurdun dauden emakumeentzat, esate baterako). *[Kontraesana deskribatu du]*.
- Ez, lerro gutxi batzuk gehiago irakurtzea nahikoa baita pertsona batzuei injekzioa jartzea ez dela komeni konturatzeko, eta, oro har, jendeak txertoa hartzea nahi du.
- Bai, “edonork” har dezakeela dioelako eta, ondoren, nor ezin duten hartu adierazten duelako. *[Kontraesana identifikatu du]*.
- Esaldi horretan, txertoa guztiok hartu behar dugula esaten da, baina hori ez da egia. *[Kontraesana adierazi da, labur-labur]*.
- Bai, hein batean. Honela izan beharko luke: “Birusaren aurkako babes nahi izanik, sintoma edota gaixotasun hauek ez dituzten guztiei”. *[Proposamen horrek kontraesana identifikatu duela adierazten du]*.

EDOTA: testu-zatia “gaizki ulertzea” terminoarekiko ebalua-tzen duten erantzunak, adierazpena gehiegikeria izan daitekeela adieraziz (esate baterako, jende guztiak ez dauka txertoa hartu beharrik, txertoak ez du babes osoa ematen). Gehiegikeria zein den azal dezake edo ez. Adostasuna edo desadostasuna esplizitua nahiz inplizitua izan daiteke. Esate baterako:

- Ahaztu ezazu, txertoa hartzeak ez baitu esan nahi gripea harrapatuko ez duzunik.
- Ez nago ados, nahiz eta txertoa hartu ezean gripea harrapatuko dugula adierazi.
- Injekzioa jartzeak ez du babes osoa ematen.
- Ez nioke kasurik egingo, jende guztiak ez baitu gripea harrapatzen; ongi eta sasoiaren bazeude, batez ere.
- Bai, ados nago. Izan ere, benetan dena baino hobea dirudi. *[Gehiegikeria inplizitua da]*.

Puntuaziorik ez

0 puntu: Testu-zatia ebalua-tu arren, “gaizki ulertzea” terminoa ebalua-tzen ez dutenak. Esate baterako:

(1) Adierazpena sendoa eta eraginkorra dela edota animatu egiten duela adierazi du, baina ez du kontraesana edota gaizki ulertzea eragin dezakeen elementua aipatu;

EDOTA

(2) “Birusaren aurkako babes nahi duten guztiei” adierazpena erredundantea dela adierazi du, haren ustez bistakoa dena esplizitatzen baitu.

- Ongi dago, jendea animatu egiten du-eta. *[1]*.
- Sartu egin behar da, mezua nabarmenarazten baitu. *[1]*.
- Nire ustez, bazeukan hitz horiek ez sartzea, argi baitago guztiok babestu nahi dugula birusetik, nahiz eta hori txer-taketaren bidez lortu ez. *[2]*.

EDOTA: erantzun eskasak edota zehaztugabeak, edota “gaizki ulertzea” terminoa berrirori erabili bai baina azaltzen ez duten erantzunak. Esate baterako:

- Utz ezazu, ongi dago. *[Ez dago azalpenik].*
- Beste irudi bat jarri beharko lukete izenburuaren lekuan. *[Ez dago azalpenik].*
- Bai, esaldi hori gaizki interpreta daiteke eta arazoak sor ditzake. *[Ez dago azalpenik].*

EDOTA: materiala gaizki ulertu dela adierazten duten erantzunak edota erantzun sinesgaitzak edo hutsalak. Esate baterako:

- Kendu egin beharko litzateke, guztiok daukagu-eta geure kabuz erabakitzeke eskubidea. *[Testuaren funtzioa ez du behar bezala ulertu: ez da agindu bat].*
- Nire ustez, GRIPEAREN hitza jarri beharko litzateke BIRUSAREN hitzaren aurretik, testua gainetik begiratzean beste birus bati buruz ari dela pentsa daiteke-eta. *[Sinesgaitza da "gaizki uler" daitezkeen hitzak azaltzeko].*
- Bai, jendeak interesa izan dezake, baina orratzei beldurra izan diezaieke. *[Hutsala].*

Galderaren gaineko azalpena

PISA proiektuaren proban parte hartu zuten ELGAko herrialdeetako ikasleen %45,8k erantzun zion ongi galdera horri. Zailtasun-indizea 637 puntukoa izan zen.

5. GALDERA: GRIPEA

Informazio-orriaren arabera, langile hauetatik zeinek deitu beharko lioke Anari?

- A. Estepanek. Estepanek biltegian lan egiten du eta ez du txertorik jaso nahi, bere gorputzaren babes-baliabide naturalak fidagarriago iruditzen zaizkiolako.
- B. Jaionek. Jaionek salmenta-sailean lan egiten du eta txertatzeko programa derrigorrezkoa den jakin nahi du.
- C. Arantzak. Arantzak posta-sailean lan egiten du. Txertoa jaso nahiko luke, baina bi hilabete barru umea izango du.
- D. Mikelek. Mikelek kontabilitate-sailean lan egiten du. Txertoa jaso nahiko luke, baina azaroaren 17ko asteen, baimena hartuta, ez da lanera etorriko.

GALDERAREN EZAUGARRIAK

Gaitasuna: Testua interpretatzea.
Testu mota: Jarraitua (azalpen-testua).
Testuingurua: Erabilera publikokoa.
Erantzun mota: Aukera anitzekoa.

ZUZENTZEKO IRIZPIDEAK***Gehienezko puntuazioa***

1 puntu: Erantzuna D aukera: Mikelek. Mikelek kontabilitate-sailean lan egiten du. Txertoa jaso nahiko luke, baina azaroaren 17ko astean, baimena hartuta, ez da lanera etorriko.

Puntuaziorik ez

0 puntu: Beste erantzun batzuk.

Galderaren gaineko azalpena

PISA proiektuaren proban parte hartu zuten ELGAko herrialdeetako ikasleen %44,7k erantzun zion ongi galdera horri. Zailtasun-indizea 562 puntukoa izan zen.

GRAFFITIAK

Graffitien ondorioz, eskolako horma lau aldiz garbitzen eta berriro pintatzen ikusi dut, eta horregatik izugarri haserretu naiz. Sormena zoragarria da, baina norberak buruan daukana adierazteko beste modu bat bilatu beharko luke, gizarte osoari gastuak ekarri gabe.

Graffitiak leku debekatueta marrazten dituzuen bakoitzean, gazte guztien ospea kaltetzen duzue. Ez al zarete horretaz konturatzen? Benetako artistek ez dituzte beren koadroak kaleetan zintzilikatzen, ezta? Dirulaguntzak eta ospea lortzen saiatzen dira legezkoak diren barruko erakusketen bidez.

Nire ustez eraikinak, hesiak eta parkeetako eserlekuak artelanak dira berez. Graffitien bidez arkitektura hondatzea negargarria da, eta are gehiago, hondatzeko modua bera ere kaltegarria da ozono-geruzarako. Egia esateko, ezin dut ulertu zergatik mintzen diren artista gaizkile horiek hormak beren "artelane-tatik" behin eta berriro askatzen direnean.

Maidier

Gustu ona ez da sekulan kontuan hartzen. Gure gizartea komunikabideetako mezuz eta iragarkiz beteta dago: enpresen ikurrak, denden izenak, kartel ilegaleak kaleetan zehar. Hori guztia onargarria ote da? Gehienetan, bai. Eta graffiti ere onargarria al da? Batzuentzat, bai, beste batzuentzat ez.

Nork ordaintzen du graffitien prezioa? Nork ordaintzen du azkenean iragarkien prezioa? Bai, asmatu duzu: kontsumitzaileak.

Norbait baimena eskatu al dizu bere iragarkiak jartzeko? Ez, jakina! Orduan, zer? Graffitiak marrazten dituztenek eskatu egin behar dizute? Zer da hori guztia, komunikazioa baino?

Gogora itzazu orain urte batzuk dendetan saltzen ziren arropa marradun eta koadrodunak. Pentsa ezazu eskiatzeko arropen diseinuaz. Erabilitako ereduak eta koloreak hormetatik atera ziren, loreez margoturiko zementuzko hormetatik hain zuzen ere. Barregarria: eredu eta kolore horiek onartu egiten dira, baita mirestu ere! Baina estilo bereko graffitiak itsusi baino itsusiagozat jotzen da.

Hau ez da arterako garairik onena, ez.

Garazi

Graffitiei buruzko aurreko bi gutunak internetetik atereak dira. Graffitiak pintaketa edo idazketa ilegala da ormetan edo beste edozein lekutan. Begiratu gutunak aurrerago ageri diren galderari erantzuteko.

1. GALDERA: GRAFFITIAK

Aurreko bi gutunen asmoa zein da?

- A. Graffiti zer den azaltzea.
- B. Graffitiari buruzko iritziak ematea.
- C. Graffiti oso gauza zabaldua dela frogatzea.
- D. Graffiti ezabatzeak zenbat kostatzen duen jendeari jakinaraztea.

GALDERAREN EZAUGARRIAK

Gaitasuna: Testua interpretatzea.
Testu mota: Jarraitua (argudaitze-testua).
Testuingurua: Erabilera pribatukoa.
Erantzun mota: Aukera anitzekoa.

ZUZENTZEKO IRIZPIDEAK***Gehienezko puntuazioa***

1 puntu: Erantzuna B aukera: Graffitiari buruzko iritziak ematea.

Puntuaziorik ez

0 puntu: Beste erantzun batzuk.

Galderaren gaineko azalpena

PISA proiektuaren proban parte hartu zuten ELGAko herrialdeetako ikasleen %76,3k erantzun zion ongi galdera horri. Zailtasun-indizea 421 puntukoa izan zen.

2. GALDERA: GRAFFITIAK

Maiderek graffitiaren kostu sozialak aipatzen ditu, graffiti enparantza publikoetatik kentzeko kostua esaterako.

Zein da Maiderek aipatzen duen beste "kostu" mota bat?

GALDERAREN EZAUGARRIAK

Gaitasuna: Testua interpretatzea.
Testu mota: Jarraitua (argudaitze-testua).
Testuingurua: Erabilera pribatukoa.
Erantzun mota: Irekia.

ZUZENTZEKO IRIZPIDEAK**Gehienezko puntuazioa**

1 puntu: Maidarren testuan aipatutako kostu bat edo gehiago identifikatu ditu, espezifikoki edota orokorrean: gazteen ospeari egindako kaltea, *graffitiak* pintatutako objektuetan egindako kalteak, ozono-geruzaren suntsiketa. Esate baterako:

- Ingurumenarekiko kalteak aipatu ditu.
- Horrek gazteen ospeari kalte egiten diola uste du.
- Maidarren ustez, horrek beste artelan batzuk hondatzen ditu, eta, ondorioz, gastua eragiten da.
- Artelanak hondatzen dituzte; eraikinak, esate baterako.
- Graffitiak egileek denbora galtzen dute.
- Graffitiak eraginez hondatutako eraikinak. *[Arte-objektuak diren aldetik, horien osagaiak berritzeak eragiten duen kostua aipatu duela ulertu behar da; hau da, degradazioa (graffitiak kentzeak eragindako kostutik bereizi behar da hori, galderan ez baita horrelakorik aipatu].*

Puntuaziorik ez

0 puntu: Galderan aipatutako kostu-motak errepikatzen dituzten erantzunak:

- Asko kostatzen da pintura hormetatik kentzea.
- Finantza-kostua.

EDOTA: testuan aipatu gabeko kostu-mota bat aipatu du:

- Denbora eta dirua behar dira bandalismo-ekintzen egileen atzetik joateko.
- Publizitatea.
- Artisten finantza-laguntza.
- Erakusketa-gastuak.

EDOTA: erantzun zehaztugabeak edota gaiarekin zerikusirik ez duten erantzunak:

- Gizartearentzako kostuak.
- Kontsumitzaileentzako kostuak.

Galderaren gaineko azalpena

PISA proiektuaren proban parte hartu zuten ELGAko herrialdeetako ikasleen %53,0k erantzun zion ongi galdera horri.

3. GALDERA: GRAFFITIAK

Zergatik aipatzen ditu Garazik iragarkiak?

GALDERAREN EZAUGARRIAK

Gaitasuna: Testua interpretatzea.
Testu mota: Jarraitua (argudaitze-testua).
Testuingurua: Erabilera pribatukoa.
Erantzun mota: Irekia.

ZUZENTZEKO IRIZPIDEAK

Gehienezko puntuazioa

1 puntu: Graffitiaren eta publizitatearen arteko alderaketa egin dela eta publizitatea graffitiaren legezko forma dela ulertu duela adierazten duten erantzunak. Esate baterako:

- Publizitatea graffitiak bezain inbaditzailea izan daitekeela erakusten du.
- Batzuen ustez, publizitatea pintadak bezain itsusia delako.
- Publizitatea graffitiaren legezko forma bat baino ez dela dio.
- Hesiak jartzeko baimenik eskatzen ez dutelako. *[Publizitatearen eta graffitiaren arteko alderaketa inplizitua da].*
- Iragarkiak gure baimenik gabe jartzen dituztelako gizar-tean, graffitiak bezala.
- Hesiak graffitiak bezalakoak direlako. *[Erantzun minimoa. Antzekotasuna bereizi du, baina ez du horretan sakondu].*
- Iragartzeko beste modu bat delako.
- Iragarleek horman kartelak jartzen dituztelako, eta, Maide-
ren ustez, haiek ere graffitiak direlako.
- Horiek ere hormetan daudelako.
- Besteak bezain atseginak edo desatseginak direlako.
- Publizitatea aipatu du, onargarria delako; graffitiak, berriz, ez dira onargarriak. *[Graffitiaren eta publizitatearen arteko antzekotasuna ezkutuan geratzen da horiekiko jarrerak kontrastatzean].*

EDOTA: publizitatea aipatzea graffitiaren alde egiteko estrategia bat dela erakusten duten erantzunak. Esate baterako:

- Azken finean graffitiak ere legezkoak direla uler dezagun.

Puntuaziorik ez

0 puntu: Erantzun zehaztugabeak edota hutsalak. Esate baterako:

- Iritzia emateko modu bat da.
- Nahi duelako aipatu du, adibide gisa.
- Estrategia bat da.

- Merkataritza-logoak eta denda-izenak.

EDOTA: materiala gaizki ulertu dela adierazten duten erantzunak edota erantzun sinesgaitzak edo hutsalak. Esate baterako:

- Graffitiak deskribatu ditu.
- Jendeak horien gainean marrazten dituelako graffitiak.
- Graffitiak publizitatea egiteko modu bat dira.
- Graffitiak pertsona batek edo pertsona multzo batek egin dako publizitatea direlako. [*Konparazio desegokia da: graffitiak publizitatea egiteko modu bat dira*].

Galderaren gaineko azalpena

PISA proiektuaren proban parte hartu zuten ELGAko herrialdeetako ikasleen %52,7k erantzun zion ongi galdera horri. Zailtasun-indizea 542 puntukoa izan zen.

4. GALDERA: GRAFFITIAK

Neska bietatik zeinekin zaude ados? Azaldu erantzuna **zure hitzekin**, baina gutun batean ala bietan esandakoan oinarrituta.

GALDERAREN EZAUGARRIAK

Gaitasuna: Edukiaren gaineko hausnarketa.

Testu mota: Jarraitua (argudaitze-testua).

Testuingurua: Erabilera pribatukoa.

Erantzun mota: Irekia.

ZUZENTZEKO IRIZPIDEAK

Gehienezko puntuazioa

1 puntu:

Eskutitz baten edo bi eskutitzen edukia aipatuz, ikasleen ikuspuntua azaltzen duten erantzunak. Egilearen jarrera orokorra aipa dezakete (alde edo aurka) edo, bestela, haren argudiaketaren xehetasunen bat. Argudiaketa horren interpretazioak sinesgarria izan behar du. Azalpena testu-zati baten parafrasia izan daiteke, baina ezin da testua kopiatu (ez osorik, ez hein handian, aldaketarik egin gabe edo ezer erantsi gabe). Esate baterako:

- Bat nator Mainerrekin. Graffitiak legez kanpokoak dira, eta, beraz, bandalismo-ekintzak.

- Ados nago Mainerrekin, pintaden aurka bainago. *[Erantzun minimoa]*.
- Garazirekin. Nire ustez, hipokrisia hutsa da graffiti-egileei isuna jartzea eta, gero, haien diseinuak kopiatuz, milioiak egitea.
- Biekin nago ados, nolabait. Debekatuta egon beharko luke leku publikoetan hormak margotzea, baina bere lanak beste leku batzuetan egiteko aukera eman beharko litzaioke jende horri.
- Garazirekin, arteaz arduratzen delako.
- Biekin nago ados. Pintadak txarrak dira, baina halaxe dira kartelak ere, eta ez dut hipokrita izan nahi.
- Mainerrekin, niri ere ez baitzaizkit graffitiak gustatzen. Nolanahi ere, ulertzen dut Garaziren ikuspuntua eta hark gaitzetsi nahi ez izana fede onez zerbait egiten duten zerbait pertsona.
- Mainerrekin, pena delako garrantzirik ez duen zerbaitengatik gazteei ospe txarra jartzea. *[Muturreko kasua: aipu zuzena dago, baina beste testu batean sartuta]*.
- Garazirekin. Egia da pintadak egiten dituztenei diseinuak eta koloreak lapurtzen zaizkiela eta, gero, horiek dendetan agertzen direla eta pintadak gorroto dituen jendeak onartu egiten dituela. *[Testuko zenbait esaldiren konbinaketa da, baina manipulazio-mailak argi erakusten du testua behar bezala ulertu dela]*.

Puntuaziorik ez

0 puntu: Norberaren ikuspuntua bermatzeko aipu zuzena soilik baliatzen duten erantzunak (komatxo artean edo komatxorik gabe). Esate baterako:

- Mainerrekin, nire ustez jendeak gizartearentzat aparteko gasturik eragiten ez duten beste adierazpide batzuk aurkitu beharko lituzkeelako.
- Mainerrekin. Zergatik jarri ospe txarra gazteei?

EDOTA: erantzun eskasak edota zehaztugabeak. Esate baterako:

- Garazirekin, nire ustez Mainerren eskutitzean ez baita ematen haren argudioen alde egiteko arrazoirik (Garazik publizitatearekin eta abarrekin alderatzen ditu bere argudioak) *[Argudioen estiloa edota kalitatea aztertu du]*.
- Mainerrekin, xehetasun gehiago eman dituelako. *[Argudioen estiloa edota kalitatea aztertu du]*.
- Ados nago Mainerrekin. *[Ez du bere iritzia justifikatu]*.
- Mainerrekin, hark esandakoan sinesten dudalako. *[Ez du bere iritzia justifikatu]*.
- Biekin nago ados. Badakit zer esan nahi duen Mainerrek, baina Garazik ere arrazoi du. *[Ez du iritzia justifikatu]*.

Galderaren gaineko azalpena

PISA proiektuaren proban parte hartu zuten ELGAko herrialdeetako ikasleen %67,1ek erantzun zion ongi galdera horri. Zailtasun-indizea 471 puntukoa izan zen.

5. GALDERA: GRAFFITIAK

Gu mintza gaitezke gutunak **zertaz** hitz egiten duen (bere edukia).

Komenta dezakegu gutuna **nola** idatzita dagoen (bere estiloa).

Zein gutunekin zauden ados kontuan hartu gabe, zure iritziz, zein uste duzu dela gutunik hoberena? Azaldu zure erantzuna gutun bat edo biak nola idatzita dauden aipatuz.

GALDERAREN EZAUGARRIAK

Gaitasuna: Formaren gaineko hausnarketa.

Testu mota: Jarraitua (argudaitze-testua).

Testuingurua: Erabilera pribatukoa.

Erantzun mota: Irekia.

ZUZENTZEKO IRIZPIDEAK

Gehienezko puntuazioa

1 puntu: Eskutitz baten edo bi eskutitzen estiloari edo formari buruzko iritzia azaltzen duten erantzunak. Zenbait irizpideri jarraitu behar diete, esate baterako: idazketa-estiloari, argudiaketaren egiturari, argudiaketaren funtsari, tonuari, hizkuntza-erregistroari edota irakurleak konbentzitzeko estrategiei. "Argudio hobeak" eta horrelako beste balorazioak zehaztu egin behar dira. Esate baterako:

- Maiderrekin. Argudio asko ematen ditu, eta pintaden egileek ingurumenean eragiten dituzten kalteak aipatzen. Nire ustez, oso garrantzitsua da hori.
- Maidarren eskutitza eraginkorra da, zuzenean zuzentzen baitaie pintaden egileei.
- Nire ustez, Maidarren eskutitza da bietan onena. Garazirena pixka bat partziala dela iruditzen zait.
- Nire ustez, Garazik oso arrazoi sendoa eman du, baina Maidarren eskutitza hobeto egituratuta dago.
- Garazik, inorengana zuzenduta ez dagoelako. *[Edukiaren kalitateagatik aukeratu du hori. Azalpena ulertzeko, "Ez du inoren aurka egiten" gisa interpretatu behar da].*
- Maidarren eskutitza gustatu zait. Oso ongi eman du bere iritzia.

Puntuaziorik ez

0 puntu: Egilearen jarrerarekin ados dauden ala ez adierazten duten erantzunak edo, bestela, edukiaren parafraasi hutsa diren erantzunak. Esate baterako:

- Mainerrek. Ados nago hark esandako guziarekin.
- Mainerren eskutitza da onena. Hark esan bezala, pintadak itsusiak dira eta garesti ateratzen dira.

EDOTA: behar bezainbesteko azalpenik eman gabe juzgatzuten duten erantzunak. Esate baterako:

- Garaziren eskutitza da onena.
- Garaziren eskutitza irakurterrazagoa da.
- Mainerrek arrazoi hobeak ematen ditu.

EDOTA: materiala gaizki ulertu dela adierazten duten erantzunak edota erantzun sinesgaitzak edo hutsalak. Esate baterako:

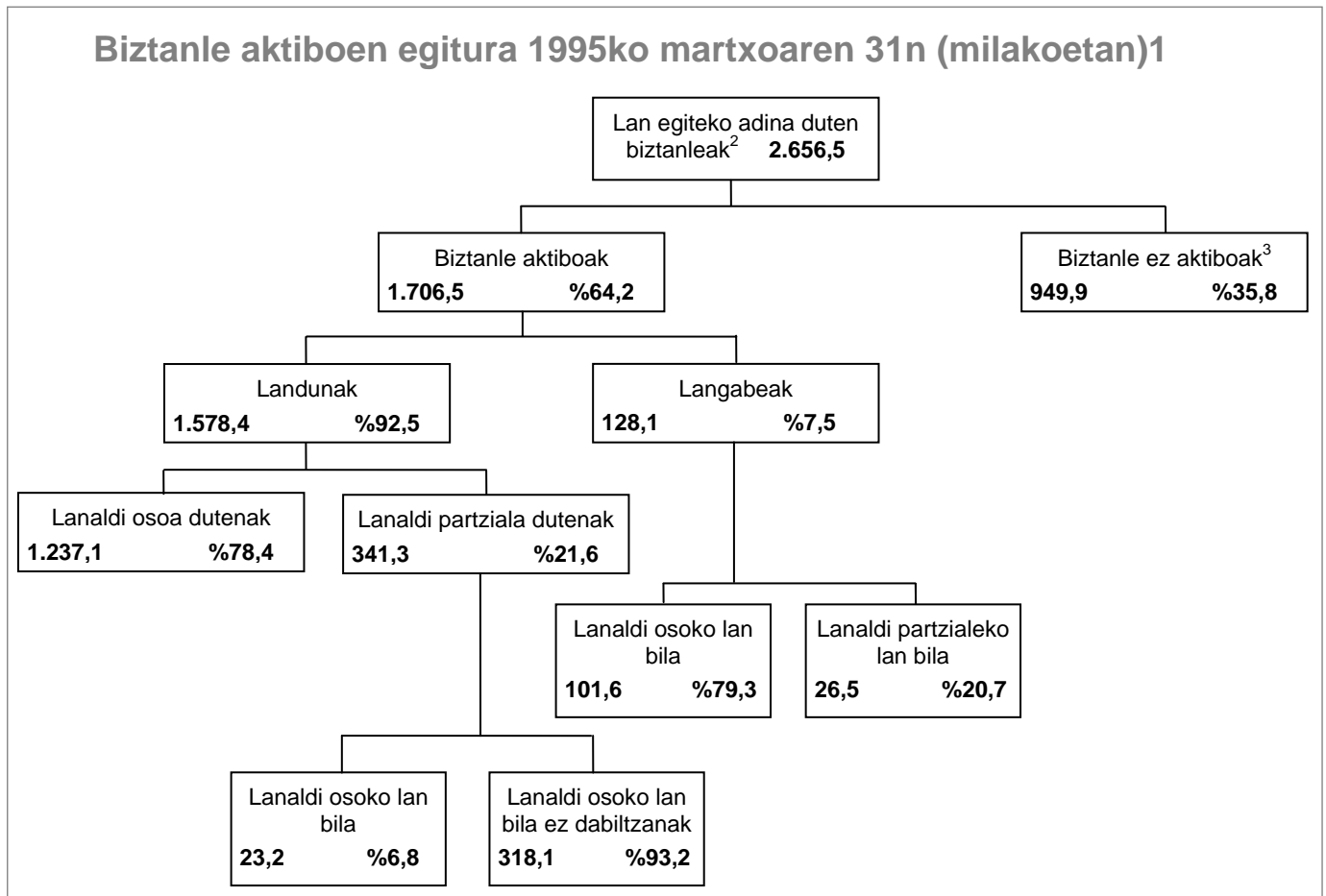
- Mainerrena hobeto idatzita dago. Arazoa puntuz puntu aztertu du, eta, hor oinarrituta, ondorio logikoa atera.
- Garazik, bere iritzia eskutitzaren bukaerara arte gorde duelako. Osasun-aholkuak ere ematen ditu.

Galderaren gaineko azalpena

PISA proiektuaren proban parte hartu zuten ELGAko herrialdeetako ikasleen %44,7k erantzun zion ongi galdera horri. Zailtasun-indizea 581 puntukoa izan zen.

BIZTANLE AKTIBOAK

Azpian dagoen diagramak herri baten biztanle aktiboen egitura erakusten du, "lan egiteko adinean dagoen populazioa" alegia. Herri honek 1995. urtean 3,4 milioi biztanle zituen.

Oharrak:

1. Kopuruak milakoetan eman dira.
2. Lan egiteko adina duten biztanleen kopuruan 15 eta 65 urteen arteko pertsonak zenbatu dira.
3. Enpleguaren bila ibiltzen ez direnek eta lan egiteko ez daudenek osatzen dute "biztanle ez aktibo"en multzoa

Aurreko orrian agertzen den herriko biztanle aktiboek buruzko informazioa erabil ezazu aurrerago ageri diren galderak erantzuteko.

1. GALDERA: BIZTANLE AKTIBOAK

Zein bi talde nagusitan banatzen dira lan egiteko adina duten biztanleak?

- A. Landunen eta langabeen taldeetan.
- B. Lan egiteko adinekoen eta lan egiteko adina ez dutenen taldeetan.
- C. Lanaldi osoko langileen eta lanaldi partzialeko langileen taldeetan.
- D. Biztanle aktiboen eta biztanle ez aktiboen taldeetan.

GALDERAREN EZAUGARRIAK

Gaitasuna: Testua interpretatzea.

Testu mota: Ez-jarraitua (grafikoa).

Testuingurua: Hezkuntza-erabilerarakoa.

Erantzun mota: Elección múltiple.

ZUZENTZEKO IRIZPIDEAK

Gehieneko puntuazioa

1 puntu: Erantzuna D aukera: Biztanle aktiboen eta biztanle ez aktiboen taldeetan.

Puntuaziorik ez

0 puntu: Beste erantzun batzuk.

Galderaren gaineko azalpena

PISA proiektuaren proban parte hartu zuten ELGako herrialdeetako ikasleen %62,8k erantzun zion ongi galdera horri. Zailtasun-indizea 477 puntukoa izan zen.

2. GALDERA: BIZTANLE AKTIBOAK

Lan egiteko adina zeukaten biztanleen artean, zenbat ziren ez aktiboak? (Idatzi **zenbakia**, ez portzentajea).

GALDERAREN EZAUGARRIAK**Gaitasuna:** Informazioa berreskuratzea.**Testu mota:** Ez-jarraitua (grafikoa).**Testuingurua:** Hezkuntza-erabilerarakoa.**Erantzun mota:** Irekia laburra.**ZUZENTZEKO IRIZPIDEAK*****Gehienezko puntuazioa***

2 puntu: Grafikoko kopurua, izenburuko milakoak eta orri-oina kontuan hartu direla adierazten duten erantzunak: 949.900. Onargarriak dira 949.000 eta 950.000 arteko hurbilketak, zenbakiz edo hitzez. Onargarriak dira, halaber, 900.000 edo milioi bat (zenbakiz edo hitzez) eta kualifikatzailearen bat:

- 949.900
- Bederatzehun eta berrogeita hamar mila baino pixka bat gutxiago
- 950.000
- 949,9 milako
- la milioi bat
- 900 mila inguru
- 949,9 x 1.000
- 949.900

1 puntu: Grafikoko kopurua identifikatu arren, izenburuko milakoak eta orri-oina behar bezala kontuan hartu ez direla adierazten duten erantzunak. Zenbakiz edo hitzez 949,9 adierazten duten erantzunak. Onargarriak dira "2 puntu" atalekoen antzeko hurbilketak:

- 949,9
- 94.900
- la mila
- Justu 950ez azpitik
- 950 inguru
- 1.000 baino pixka bat gutxiago

Puntuaziorik ez

0 puntu: Beste erantzun batzuk. Esate baterako:

- %35,8.
- %7,50.

Galderaren gaineko azalpena

PISA proiektuaren proban parte hartu zuten ELGAko herrialdeetako ikasleen %46,0k erantzun zion ongi galdera horri. Zailtasun-indizea 631 puntukoa izan zen.

3. GALDERA: BIZTANLE AKTIBOAK

Behean daukazu taulan agertzen zaizkizun pertsonak, non kokatuko zenituzke lehen orriko diagraman (inon kokatzerik posiblea bada)?

Erantzuteko, taulan dauden laukitxoetan "X" jarri ezazu.

Lehen erantzuna emana dago.

	Biztanle aktiboak, landunak	Biztanle aktiboak, langabeak	Biztanle ez aktiboak	Sailkapen guztietatik kanpo daudenak
35 urteko tabernaria, lanaldi partzialekoa.	☒	☐	☐	☐
Astean 60 orduz lan egiten duen 43 urteko. negozio-emakumea.	☐	☐	☐	☐
21 urteko ikaslea.	☐	☐	☐	☐
Orain dela gutxi bere denda saldu duen eta egun lan bila dagoen 28 urteko gizona.	☐	☐	☐	☐
Etxetik kanpo inoiz lan egin ez duen, eta lan egiteko asmoa inoiz izan ez duen 55 urteko emakumea.	☐	☐	☐	☐
Bere familiak azokan duen postuan, egunean hainbat orduz lan egiten duen 80 urteko amona.	☐	☐	☐	☐

GALDERAREN EZAUGARRIAK

Gaitasuna: Testua interpretatzea.

Testu mota: Ez jarraitua (grafikoa).

Testuingurua: Hezkuntza-erabilerarakoa.

Erantzun mota: Bi aukerakoa.

ERANTZUN ZUZENA

	Biztanle aktiboak, landunak	Biztanle aktiboak, langabeak	Biztanle ez aktiboak	Sailkapen guztietatik kanpo daudenak
35 urteko tabernaria, lanaldi partzialekoa.	☒	☐	☐	☐
Astean 60 orduz lan egiten duen 43 urteko. negozio-emakumea.	☒	☐	☐	☐
21 urteko ikaslea.	☐	☐	☒	☐
Orain dela gutxi bere denda saldu duen eta egun lan bila dagoen 28 urteko gizona.	☐	☒	☐	☐
Etxetik kanpo inoiz lan egin ez duen, eta lan egiteko asmoa inoiz izan ez duen 55 urteko emakumea.	☐	☐	☒	☐
Bere familiak azokan duen postuan, egunean hainbat orduz lan egiten duen 80 urteko amona.	☐	☐	☐	☒

ZUZENTZEKO IRIZPIDEAK**Gehienezko puntuazioa**

2 puntu: 5 erantzunak zuzen.

1 puntu: 3 edo 4 erantzun zuzen.

Puntuaziorik ez

0 puntu: 3 erantzun zuzen baino gutxiago.

Galderaren gaineko azalpena

PISA proiektuaren proban parte hartu zuten ELGAko herrialdeetako ikasleen %39,2k erantzun zion ongi galdera horri. Zailtasun-indizea 727 puntukoa izan zen.

4. GALDERA: BIZTANLE AKTIBOAK

Demagun biztanle aktiboari buruzko informazioa lehen orrialdekoa bezalako diagrama batean agertzen dela urtero.

Hemen dituzu hasierako diagraman agertzen diren lau elementu. Urtez urte elementu horiek aldatzea esperokoa den ala ez erantzun behar duzu. Horretarako "Aldaketa" edo "Aldaketarik ez" hitzen inguruan borobil bat marraztu behar duzu. Lehena egina dago, adibide gisa.

Eskemaren elementuak	Erantzuna
Koadroen barruko (letrazko) testua (adib. "Biztanle aktiboak").	Aldaketa / Aldaketarik ez
Portzentajeak (adib. "%64.2").	Aldaketa / Aldaketarik ez
Zenbakiak (adib. "2656.5").	Aldaketa / Aldaketarik ez
Orrialdearen behealdean dauden oharrak.	Aldaketa / Aldaketarik ez

GALDERAREN EZAUGARRIAK**Gaitasuna:** Edukiaren gaineko hausnarketa.**Testu mota:** Ez-jarraitua (grafikoa).**Testuingurua:** Hezkuntza-erabilerarakoa.**Erantzun mota:** Bi aukerakoa.

ERANTZUN ZUZENA

Eskemaren elementuak	Erantzuna
Koadroen barruko (letrazko) testua (adib. "Biztanle aktiboak").	Aldaketa / Aldaketarik ez
Portzentajeak (adib. "%64.2").	Aldaketa / Aldaketarik ez
Zenbakiak (adib. "2656.5").	Aldaketa / Aldaketarik ez
Orrialdearen behealdean dauden oharrak.	Aldaketa / Aldaketarik ez

ZUZENTZEKO IRIZPIDEAK

Gehieneko puntuazioa

1 puntu: 3 erantzunak zuzen.

Ninguna puntuación

0 puntu: 3 erantzun zuzen baino gutxiago.

Galderaren gaineko azalpena

PISA proiektuaren proban parte hartu zuten ELGAko herrialdeetako ikasleen %68,8k erantzun zion ongi galdera horri. Zailtasun-indizea 445 puntukoa izan zen.

5. GALDERA: BIZTANLE AKTIBOAK

Biztanle aktiboei buruzko informazioa diagrama batean aurkeztu dugu, baina bestelako egituratan ere ager liteke, hala nola taulan adierazita, testu batean idatzirik, grafiko bidez edo ziklograma batean.

Denen artean adarretan banatzen den diagrama aukeratu da. Zure ustez, zertarako da bereziki egokia diagrama mota hau?

- Denboran zehar gertatzen diren aldaketak erakusteko.
- Herriaren populazio osoaren tamaina erakusteko.
- Talde bakoitzaren barruko sailkapenak erakusteko.
- Talde bakoitzaren tamaina erakusteko.

GALDERAREN EZAUGARRIAK

Gaitasuna: Edukiaren gaineko hausnarketa.

Testu mota: Ez-jarraitua (grafikoa).

Testuingurua: Hezkuntza-erabilerarakoa.

Erantzun mota: Aukera anitzekoa.

ZUZENTZEKO IRIZPIDEAK***Gehienezko puntuazioa***

1 puntu: Erantzuna C aukera: Talde bakoitzaren barruko sailkapenak erakusteko.

Puntuaziorik ez

0 puntu: Beste erantzun batzuk.

Galderaren gaineko azalpena

PISA proiektuaren proban parte hartu zuten ELGAko herrialdeetako ikasleen %61,6k erantzun zion ongi galdera horri. Zailtasun-indizea 486 puntukoa izan zen.

PLAN INTERNATIONAL

PLAN International Erakundearen Programaren Emaizak. 1996. urtea.

Ekialde eta Hegoaldeko Afrika

RESA

Osasuna

	EGIPTO	ETIOPIA	KENIA	MALAWI	SUDAN	TANZANIA	UGANDA	ZAMBIA	ZIMBABWE	GUZTIRA
Eraikitako osasun-zentroak (4 ohe edo gutxiago)	1	0	6	0	7	1	2	0	9	26
Egun batez trebatutako osasun-langileak	1.053	0	719	0	425	1.003	20	80	1.085	4.385
Elikagai gehigarriak jaso dituzten umeak (astebete baino luzaroago)	10.195	0	2.240	2.400	0	0	0	0	251.402	266.237
Tratamendu orokorrak / hortzen tratamendua jasotzeko diru laguntza hartu duten umeak	984	0	396	0	305	0	581	0	17	2.283

Hezkuntza

Astebetez trebatutako irakasleak	0	0	367	0	970	115	565	0	303	2.320
Erositako / dohainik jasotako ariketa-liburuak	667	0	0	41.200	0	69.106	0	150	0	111.123
Erositako / dohainik jasotako testuliburuak	0	0	45.650	9.600	1.182	8.769	7.285	150	58.387	131.023
Erositako / egindako / dohainik jasotako uniformeak	8.897	0	5.761	0	2.000	6.040	0	0	434	23.132
Ume bekadunak / eskolako tasak ordaintzeko diru laguntza hartu duten umeak	12.321	0	1.598	0	154	0	0	0	2.014	16.087
Eraikitako / erositako / dohainik jasotako ikasmahaiak	3.200	0	3.689	250	1.564	1.725	1.794	0	4.109	16.331
Eraikitako ikasgela egonkorak	44	0	50	8	93	31	45	0	82	353
Konpondutako ikasgelak	0	0	34	0	0	14	0	0	33	81
Urte honetan irakurtzen eta idazten ikasi duten helduak	1.160	0	3.000	568	3.617	0	0	0	350	8.695

Ingurua

Eraikitako / indusitako komunak	50	0	2.403	0	57	162	23	96	4.311	7.102
Estolderia berriarekin lotutako etxeak	143	0	0	0	0	0	0	0	0	143
Indusitako / hobetutako putzuak (edo kapsular eran babestu diren iturriak)	0	0	15	0	7	13	0	0	159	194
Emaizta positiboa eman duten zundaketa-zulo berriak	0	0	8	93	14	0	27	0	220	362
Edateko uraz hornitzeko sistema eraiki berriak, grabitatearen bidez elikatutakoak	0	0	28	0	1	0	0	0	0	29
Edateko urez hornitzeko konpondu edo hobetu diren sistemak	0	0	392	0	2	0	0	0	31	425
PLAN egitasmoaren bidez hobetutako etxeak	265	0	520	0	0	0	1	0	2	788
Onuradunentzat eraikitako etxe berriak	225	0	596	0	0	2	6	0	313	1.142
Eraikitako edo hobetutako herri-aretoak	2	0	2	0	3	0	3	0	2	12
Egun batez edo egun gehiagoz trebatutako herri-buruak	2.214	95	3.522	232	200	3.575	814	20	2.693	13.365
Hobetutako errepideak (km-ak)	1.2	0	26	0	0	0	0	0	53.4	80.6
Eraikitako zubiak	0	0	4	2	11	0	0	0	1	18
Higadura-kontrolaren onura zuzena jaso duten familiak	0	0	1.092	0	1.500	0	0	0	18.405	20.997
Elektrifikazio-egitasmoaren onuradun berriak (etxeak)	448	0	2	0	0	0	0	0	44	494

Aurreko taula PLAN International erakundeak argitaratutako txosten baten zatia da. Nazioarteko erakunde laguntzaile horrek ekialde eta hegoaldeko Afrikan nolako lanak burutu dituen erakusten da bertan. Erabili taula, aurrerago ageri diren galderei erantzuteko.

1. GALDERA: PLAN INTERNATIONAL

Taularen arabera, batez ere zein herrialdetan burutu ziren ekintza-motarik ugarienak?

- A. Zambian
- B. Malawin
- C. Kenian
- D. Tanzanian

GALDERAREN EZAUGARRIAK

Gaitasuna: Informazioa berreskuratzea.

Testu mota: Ez-jarraitua (taula).

Testuingurua: Erabilera publikokoa.

Erantzun mota: Aukera anitzekoa.

ZUZENTZEKO IRIZPIDEAK

Gehienezko puntuazioa

1 puntu: Erantzun zuzena C aukera: Kenian.

Puntuaziorik ez

0 puntu: Beste erantzun batzuk.

2. GALDERA: PLAN INTERNATIONAL

Beste herrialdeekin konparatuta, PLAN International-ek Etio pian 1996an ekintza asko ala gutxi burutu ditu?

- A. Beste herrialdeekin konparatuta, ekintza asko burutu zituen.
- B. Beste herrialdeekin konparatuta, ekintza gutxi burutu zituen.
- C. Etio pian gainontzeko herrialdeetan bezainbeste ekintza burutu zituen, gutxi gorabehera.
- D. "Ingurua" ataleko ekintzak gehiago izan ziren Etio pian gainontzeko herrialdeetan baino, eta gutxi beste ataletan.

GALDERAREN EZAUGARRIAK**Gaitasuna:** Edukiaren gaineko hausnarketa.**Testu mota:** Ez-jarraitua (taula).**Testuingurua:** Erabilera publikokoa.**Erantzun mota:** Aukera anitzekoa.**ZUZENTZEKO IRIZPIDEAK*****Gehienezko puntuazioa***

1 puntu: Erantzun zuzena B aukera: Beste herrialdeekin konparatuta, ekintza gutxi burutu zituen.

Puntuaziorik ez

0 puntu: Beste erantzun batzuk.

Galderaren gaineko azalpena

Galdera honek izaera informatzailea baino ez du; beraz, ez du laguntzen ikaslearen puntuazioa osotzen. Erantzuna kontuan hartzen da hurrengo galdera ebaluatzerakoan soilik.

3. GALDERA: PLAN INTERNATIONAL

1996an Etiopia munduko herrialde pobreenetakoa zen.

Hau eta taulako informazioa kontutan izanik, zerk ulertaraziko lizuke PLAN International-ek eginiko ekintza maila Etiopian, beste lurraldeetakoekin konparatuz?

GALDERAREN EZAUGARRIAK**Gaitasuna:** Edukiaren gaineko hausnarketa.**Testu mota:** Ez-jarraitua (taula).**Testuingurua:** Erabilera publikokoa**Erantzun mota:** Irekia.

ZUZENTZEKO IRIZPIDEAK**Gehienezko puntuazioa**

2 puntu: Ikasleak behar bezala erantzun dio 2. galderari (B erantzuna). PLANAREN jarduera-maila azaltzen duten erantzunak, emandako informazio GUZTIAN oinarrituta, PLANAK Etiopian garatutako jarduera-mota era esplizituan edo inplizituan aipatuz. Erantzunak koherentea izan behar du bi ALDERDI hauekin (baina ez dauzka biak aipatu beharrik):

- (1) PLANAREN jarduera-maila eskasa Etiopian (taulan agertutako informazioa); ETA
- (2) Etiopiako pobrezia (enuntziatuan agertutako informazioa). Esate baterako:

- Laguntza-erakundeek tokiko jendea prestatuz ekiten diote herrialde jakin batean lan egiteari. Hori horrela izanik, nik esango nuke 1996an PLANA lanean hasi berria zela Etiopian.
- Herri-langileak prestatzea izan daiteke han eman dezaketen laguntza-mota bakarra. Beharbada, ez dago beste laguntza-mota batzuk emateko erietxerik edota eskolarik.
- Agian, atzerriko beste laguntza-talde batzuek osasun-laguntza eta abar ematen dizkiete, eta, beraz, PLANAK herrialdean nola moldatu jakin behar dutela ikusten du. *[Era inplizituan, herri-buruen prestakuntza aipatu du].*

1 puntu: Ikasleak behar bezala erantzun dio 2. galderari (B erantzuna). PLANAREN lan-maila azaltzen duten erantzunak, emandako informazio GEHIENEAN oinarrituta. Erantzunak koherentea izan behar du bi ALDERDI hauekin (baina ez dauzka biak aipatu beharrik):

- (1) PLANAREN jarduera-maila eskasa Etiopian (taulan agertutako informazioa); ETA
- (2) Etiopiako pobrezia (enuntziatuan agertutako informazioa). Esate baterako:

- Agian, zaila da laguntza banatzea, dena nahaspilatuta baitago.
- Beharbada, gerran daude, eta, hala bada, zaila izango da laguntza banatzea.
- Ez dakite nola lagundu han.
- Beste erakunde batzuk Etiopian laguntzen ari badira, PLANAK gauza gutxiago dauzka egiteko.
- Nire ustez, beste herrialde batzuk ere jaso zuten laguntza eta laster lagunduko diote Etiopiarri.
- Beharbada, etiopiarren kulturak zaildu egiten ditu atzerriarrekiko harremanak.
- Nire ustez, laguntza handiegia eman diete beste herrialde batzuei, eta Etiopiarri ez zaio ezer iristen.
- Litekeena da Nazioarteko PLANA erakundeak ez izatea laguntza behar duten herrialde guztientzako bezainbeste diru eta baliabide.

Puntuaziorik ez

0 puntu: Ikasleak gaizki erantzun dio 2. galderari (B ez beste erantzun bat).

EDOTA: ikasleak behar bezala erantzun dio 2. galderari (B erantzuna), baina erantzunak ez du kontuan hartu Etiopiako pobrezia erlatiboaz agertutako informazioa. Esate baterako:

- Beste herrialde batzuek Etiopiak baino gehiago behar dute Nazioarteko PLANaren laguntza. *[Taulako informazioan oinarritu da, baina ez du kontuan hartu Etiopiako pobrezia erlatiboaz enuntziatuan agertutako informazioa].*
- Etiopia ez da beste herrialde batzuk bezain pobrea eta ez du haiek bezainbeste behar PLANaren laguntza. *[Taulako informazioan oinarritu da, baina ez du kontuan hartu Etiopiako pobrezia erlatiboaz galderaren enuntziatuan agertutako informazioa].*
- Baliteke Etiopiak beste herrialde batzuek baino laguntza handiagoa behar izatea herri-buruak prestatzen. *[Taulako informazioaren xehetasun batean oinarritu da, baina ez du kontuan hartu Etiopiaren pobrezia erlatiboaz enuntziatuan agertutako informazioa].*

EDOTA: ikasleak behar bezala erantzun dio 2. galderari (B erantzuna), baina erantzun zehaztugabea edo desegokia eman du. Esate baterako:

- Etioptian ez dute lan asko egiten. *[2. galderako B erantzunean ageri den informazioa errepikatu du, eta ez da hura azaltzen saiatu].*
- PLANAK ia ez du ezer egiten Etioptian.
- PLANAK laguntza bera ematen die herrialde guztiei. *[Ez dator bat 2. galderako B erantzunean ageri den informazioarekin].*

EDOTA: ikasleak behar bezala erantzun dio 2. galderari (B erantzuna), baina erantzun sinesgaitza edota hutsala eman du. Esate baterako:

- Laguntza handiagoa eman beharko liokete Etioptiari. *[Iritzia eman du, eta ez azalpena].*
- Herri-langileak prestatzera mugatzen dira. Badirudi ez dutela ezer egiten hango jendearen osasunaren edota hezkuntzaren mesedetan. *[Ez du azaldu jarduera-maila zer-nolakoa den].*

Galderaren gainerako azalpena

PISA proiektuaren proban parte hartu zuten ELGAko herrialdeetako ikasleen %10,7k erantzun zion ongi galdera horri. Zailtasun-indizea 822 puntukoa izan zen.

POLIZIAKO ZIENTZIALARIEN ARMAK

Pertsona bat hil dute, baina galdetutako guztia ezeztu du susmagarriak: Hildakoa ez zuela ezagutzen, inoiz ez duela ezagutu, inoiz ez dela berarengana hurbildu, inoiz ez duela ukitu... Polizia eta epailea ziur daude ez dela egia esaten ari. Baina nola frogatu hori?

Ikertzaileek frogagai guzti-guztiak bildu dituzte hilketa-aren tokian: ehun-zatitxoak, ileak, hatz-aztarnak, zigarro-mutxikinak... Hildakoaren jakan aurkitutako ile batzuk gorriak dira, eta susmagarriarenak ere. Ile horiek susmagarriarenak direla frogatuko balitz, berak eta hildakoa harremanak izan zituztela frogatuko litzateke.

Gizabanako bakoitza desberdina da

Adituak lanean jarri direnean, ile haien sustraiko zelula batzuk aztertu dituzte eta susmagarriaren odoleko beste batzuk. Zelula bakoitzeko nukleoan ADN dago. Hori zer da? Bada, ADN erabat ikustezina da mikroskopioa erabili ezik. Perla-ilara bi dituen lepoko baten itxura dauka.

Perla horiek lau kolorekoak dira eta ordena zehatz batean jarrita daude. Eta ordena hori gorputzeko zelula guztietan errepikatzen da: bai ile--sustraietako zeluletan, bai behatz lodikoetan, bai gibelegoetan, zein urdailegoetan eta odolekoetan ere.

Baina pertsona bakoitzaren ordena desberdina da. Horrela ordenatutako perlen kopuruagatik, oso urriak dira pertsona bik ADN berbera edukitzeko aukerak, erabat berdinak diren bikiak izan ezik. Pertsona bakoitzak bere ADN daukanez, ADN identitatearen agiri genetikoa da. Genetika-ikertzaileek, beraz, susmagarriaren agiri genetikoa (bere odolean agertzen dena) eta ile gorrien jabearena alderatuko dituzte. Identitatearen agiri genetikoa kasu bietan berbera bada, frogatuzat emango da susmagarria hildakoaren ondoan egon zela, nahiz eta berak hori ukatu.

Froga-zatitxo bat nahikoa da

Sexu-eraso, hilketa, lapurreta eta beste krimen-mota batzuetan, gero eta ikerketa genetiko gehiago agintzen ditu poliziak. Zergatik? Loturak aurkitu ahal izateko, pertsona biren artean, gauza biren artean, edo pertsona baten eta gauza baten artean. Lotura horiek frogatzea oso baliagarria izan daiteke ikerketarako. Hala ere, hori ez da beti nahikoa izaten krimena frogatzeko. Kontuan izan beharreko datu bat baino ez da.

Anne Versailles

Milioika zelulak osatzen gaituzte

Izaki bizidun guztiok zelula asko eta askoz osatuta gaude. Zelulak oso txikiak dira, izan ere. Mikroskopikoak dira, milioika aldiz tamaina handitzen duen mikroskopioren baten bidez baino ezin direlako ikusi. Zelula bakoitzak kanpoko mintza eta nukleoa dauka. Honen barruan dago ADN.

Identitatearen agiri genetikoa?

ADN genek osatzen dute, bakoitzak ehundaka "perla" dituelarik, eta, guztiek elkarrekin, pertsona baten identitatearen agiri genetikoa osatzen dute.

Nola aurkitu identitatearen agiri genetikoa?

Genetika-ikertzaileak biktimaren jakan aurkitutako ileen sustraiko zelulak hartuko ditu. Zigarro-mutxikinaren batean utzitako txistuan daudenak ere erabilgarriak dira. ADN inguratzen duen guztia ezerezteko produktu batean ipiniko ditu zelulak. Gero gauza bera egingo du susmagarriaren odoleko zelula batzuekin. ADN produktu berezi batean ipintzen du, eta ondoren gel berezi batean. Geletik korrante elektriko pasatzen du. Ordu batzuk igarota, marra batzuk agertuko dira, erosten ditugun gauzen barra-kodeen modukoak. Marrak ikusteko argimota berezi bat behar da. Susmagarriaren barra-kodea eta biktimarengan aurkitutako ileen ADNarena alderatzea da azken urratsa.

**Mikroskopioa
Poliziaren
laborategian**

1. GALDERA: POLIZIAKO ZIENTZIALARIEN ARMAK

ADNaren egitura deskribatzeko, perla-ilarez egindako lepokoaren adibidea erabiltzen du idazleak. Nola aldatzen dira lepoko horiek pertsonaren arabera?

- A. Beren luzera aldatzen da.
- B. Perlen ordena aldatzen da.
- C. Lepokoen kopurua desberdina da.
- D. Perlen kolorea aldatzen da.

GALDERAREN EZAUGARRIAK

Gaitasuna: Informazioa berreskuratzea.
Testu mota: Jarraitua (azalpen-testua).
Testuingurua: Hezkuntza-erabilerarakoa.
Erantzun mota: Aukera anitzekoa.

ZUZENTZEKO IRIZPIDEAK***Gehieneko puntuazioa***

1 puntu: Erantzun zuzena B aukera: Perlen ordena aldatzen da.

Puntuaziorik ez

0 puntu: Beste erantzun batzuk.

Galderaren gaineko azalpena

PISA proiektuaren proban parte hartu zuten ELGAko herrialdeetako ikasleen %61,1ek erantzun zion ongi galdera horri. Zailtasun-indizea 515 puntukoa izan zen.

2. GALDERA: POLIZIAKO ZIENTZIALARIEN ARMAK

Testu-zati baten izenburua hau da: “Nola aurkitu identitatearen agiri genetikoa?”. Zein da horren asmoa?

Hau azaltzea:

- A. ADNaren zer den.
- B. Barra-kodeak zer diren.
- C. Zelulak nola aztertzen diren ADNeko marratxoak aurkitzearen.
- D. Nola frogatzen den susmagarri bat krimenen baten errudun dela.

GALDERAREN EZAUGARRIAK

Gaitasuna: Testua interpretatzea.
Testu mota: Jarraitua (azalpen-testua).
Testuingurua: Hezkuntza-erabilerarakoa.
Erantzun mota: Aukera anitzekoa.

ZUZENTZEKO IRIZPIDEAK**Gehienezko puntuazioa**

1 puntu: Erantzun zuzena C aukera: Zelulak nola aztertzen diren ADNeko marratxoak aurkitzearen.

Puntuaziorik ez

0 puntu: Beste erantzun batzuk.

Galderaren gaineko azalpena

PISA proiektuaren proban parte hartu zuten ELGAko herrialdeetako ikasleen %58,3k erantzun zion ongi galdera horri. Zailtasun-indizea 518 puntukoa izan zen.

3. GALDERA: POLIZIAKO ZIENTZIALARIEN ARMAK

Zein da idazlearen asmo nagusia?

- A. Abisatzea.
- B. Entretenitzea.
- C. Informatzea.
- D. Konbentzitzea.

GALDERAREN EZAUGARRIAK

Gaitasuna: Testua interpretatzea.
Testu mota: Jarraitua (azalpen-testua).
Testuingurua: Hezkuntza-erabilerarakoa.
Erantzun mota: Aukera anitzekoa.

ZUZENTZEKO IRIZPIDEAK**Gehienezko puntuazioa**

1 puntu: Erantzun zuzena C aukera: Informatzea.

Puntuaziorik ez

0 puntu: Beste erantzun batzuk.

Galderaren gaineko azalpena

PISA proiektuaren proban parte hartu zuten ELGAko herrialdeetako ikasleen %80,2k erantzun zion ongi galdera horri. Zailtasun-indizea 406 puntukoa izan zen.

4. GALDERA: POLIZIAKO ZIENTZIALARIEN ARMAK

Sarreraren (grisez dagoen lehen atala) amaierak dio: “Baina nola frogatu hori?”

Pasarte honen arabera, ikertzaileek nola aurkitu nahi diote erantzun bat galdera honi?

- A. Lekukoei galdetuz.
- B. Ikerketa genetikoak burutuz.
- C. Susmagarriari galdeketa sakona eginez.
- D. Ikerketaren emaitza guztiak berriro aztertuz.

GALDERAREN EZAUGARRIAK

Gaitasuna: Testua interpretatzea.

Testu mota: Jarraitua (azalpen-testua).

Testuingurua: Hezkuntza-erabilerarakoa.

Erantzun mota: Aukera anitzekoa.

ZUZENTZEKO IRIZPIDEAK***Gehienezko puntuazioa***

1 puntu: Erantzun zuzena B aukera: Ikerketa genetikoak burutuz.

Puntuaziorik ez

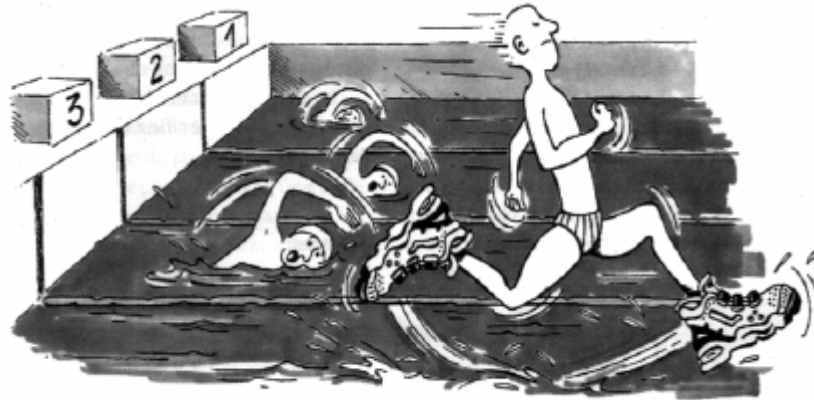
0 puntu: Beste erantzun batzuk.

Galderaren gaineko azalpena

PISA proiektuaren proban parte hartu zuten ELGAko herrialdeetako ikasleen %80,7k erantzun zion ongi galdera horri. Zailtasun-indizea 402 puntukoa izan zen.

ZAPATILAK

GUSTURA IBILI ZAITEZ ZURE ZAPATILA BARRUAN

Lyon-go (Frantzia) Kirol Medikuntza Ikastegiak gazte kirolari eta kirolari profesionalen lesioak ikertu izan ditu 14 urtetan zehar. Ikerlanak zehaztu du arazoei aurre egiteko neurririk egokiena prebentzioa... eta kirol zapatila egokiak erabiltzea dela.

Kolpeak, erorketak, jantzia eta lesioak...

8 eta 12 urte arteko jokalarien %18k orpoko lesioak izaten ditu. Futboleko jokalariren orkatilako kartilagoak ez ditu kolpeak ongi jasaten, eta profesionalen %25ek aitortzen duenez, hori da bere berezitateko puntu ahula. Belauneko artikulazioa makala denez, kartilagoak lesio sendaezinak jasan ditzake, eta haurtzarotik (10-12 urte) behar den arretaz zaintzen ez bada, osteoarthritis goiztiarra ager daiteke. Aldakak ere lesioak izan ditzake, bereziki jokalaria nekaturik dagoenean, erorita edo kolpeen ondorioz aldaka hausteko arriskua baitago.

Ikerketek diotenez, hamar urtez edo gehiagoz futboleko aritu diren jokalariek hezur-ekrezentziak izaten dituzte orpoan edo bernezurrean.

Normala ez den horri "futbolariaren oina" esaten zaio. Orkatilagune eta zolak bigunegiak dituzten zapatilek eragiten dute lesio hori.

Babestu, eutsi, egonkortu, leundu

Zapatak, gogorregia bada, mugimendua galarazten du. Bigunegia bada, lesio eta zaintiratuaren arriskua areagotzen du: Kirol-zapatilek onak izateko, honako lau irizpide bete behar dituzte:

Kanpotik babestu behar dute: baloiaren edo beste jokalarien kolpeetatik babestu behar dute, lurra ukitzen duen aldetik azala irregularra behar dute, eta oina lehor eta bero mantendu behar dute, hotz ikaragarria eta euria ari badu ere.

Oinari eutsi behar diote, bereziki orkatilako artikulazioari; zaintiratuak, hanturak eta belauneraino heda daitezkeen halako arazorik ez izateko.

Jokalaritari *egonkortasuna* eman behar diote, bustirik dagoen zelaian labain egin ez dezan, eta lehorregi dagoen zelaian irrist egin ez dezan.

Azkenik, *kolpeak leundu* behar dituzte, bereziki saskibaloia eta boleboleko jokalariek hartzen dituztenak, etengabe saltoka egoten dira eta.

Oin lehorrak

Arinagoak diren arren, mingarriak diren beste gaitz batzuk saihesteko (ubeldurak edo "atletaren oina" izenez ezagutzen diren onddoen infekzioak), zapatilek izerdiari lurrintzen eta kanpora irteten utzi behar diote. Horrez gainera, ez dute kanpoko hezetasuna sartzen utzi behar. Horretarako materialik aproposena larrua da. Larruari uraren kontrako tratamendua eman dakioke, euria egiten duen lehenengo egunetik blai eginda gera ez dadin.

Beste aldeko orrialdean dagoen artikulua kontuan harturik, erantzun hurrengo galderari.

1. GALDERA: ZAPATILAK

Zer adierazi nahi du egileak testu horretan?

- A. Kirol askotan erabiltzen diren zapatilen kalitatea izugarri hobetu dela.
- B. Hamabi urtetik beherakoa baldin bazara, hobe duzula futboleko ez jokatzeko.
- C. Beren baldintza fisiko eskasen ondorioz, gazteek gero eta lesio gehiago izaten dutela.
- D. Oso dela garrantzitsua futbol jokalariei gazteek kirol-zapatila onak janztea.

GALDERAREN EZAUGARRIAK

Gaitasuna: Testua interpretatzea.
Testu mota: Jarraitua (azalpen-testua).
Testuingurua: Erabilera pertsonalekoa.
Erantzun mota: Aukera anitzekoa.

ZUZENTZEKO IRIZPIDEAK

Gehienezko puntuazioa

1 puntu: Erantzun zuzena D aukera: Oso dela garrantzitsua futbol jokalariei gazteek kirol-zapatila onak janztea.

Puntuaziorik ez

0 puntu: Beste erantzun batzuk.

Galderaren gaineko azalpena

PISA proiektuaren proban parte hartu zuten ELGAko herrialdeetako ikasleen %80,3k erantzun zion ongi galdera horri. Zailtasun-indizea 356 puntukoa izan zen.

2. GALDERA: ZAPATILAK

Artikuluak dioenez, kirol-zapatilak, zergatik ez dira gogorregiak izan behar?

GALDERAREN EZAUGARRIAK

Gaitasuna: Informazioa berreskuratzea.
Testu mota: Jarraitua (azalpen-testua).
Testuingurua: Erabilera pertsonalekoa.
Erantzun mota: Irekia.

ZUZENTZEKO IRIZPIDEAK***Gehieneko puntuazioa***

1 puntu: Mugimendu-murrizketa aipatzen duten erantzunak. Esate baterako:

- Mugimendua murrizten dutelako.
- Korrika erraz egitea eragozten dutelako.

Puntuaziorik ez

0 puntu: Materiala gaizki ulertu dela adierazten duten erantzunak edota erantzun sinesgaitzak edo hutsalak. Esate baterako:

- Lesiorik ez egiteko.
- Ezingo lioketelako oinari eutsi.
- Oina eta orkatila bermatu behar direlako.

EDOTA: erantzun eskasak edota zehaztugabeak. Esate baterako:

- Bestela ez lirateke-eta egokiak izango.

Galderaren gaineko azalpena

PISA proiektuaren proban parte hartu zuten ELGAko herrialdeetako ikasleen %78,5ek erantzun zion ongi galdera horri. Zailtasun-indizea 392 puntukoa izan zen.

3. GALDERA: ZAPATILAK

Artikuluaren zati batek dio: “Kirol-zapatilak onak izateko, honako lau irizpide bete behar dituzte”.

Zeintzuk dira irizpide horiek?

GALDERAREN EZAUGARRIAK**Gaitasuna:** Informazioa berreskuratzea.**Testu mota:** Jarraitua (azalpen-testua).**Testuingurua:** Erabilera pertsonalekoa.**Erantzun mota:** Irekia.**ZUZENTZEKO IRIZPIDEAK****Gehieneko puntuazioa**

1 puntu: Testuan letra etzanez idatzitako lau irizpideak aipatzen dituzten erantzunak. Erreferentziak hiru motatakoak izan daitezke: aipu zuzenak, parafrasiak edota irizpide-lanketak. Irizpideak edozein ordenatan ager daitezke. Hauek dira lau irizpideak:

- (1) Kanpo-faktoreen aurka babesa ematea.
- (2) Oinari eustea.
- (3) Egonkortasun ona ematea.
- (4) Kolpeak leuntzea.

Esate baterako:

- 1. Kanpo-babesa ematea.
- 2. Oina eustea.
- 3. Egonkortasun ona ematea.
- 4. Kolpeak arintzea.
- Kanpo-faktoreetatik babestu behar dute, oinari eutsi behar diote, jokalaria iri egonkortasun ona eman behar diote eta kolpeak arindu behar dituzte.
- 1. Labainkadetatik babestu behar dute. *[Egonkortasuna]*.
- 2. Oina kolpeetatik babestu behar dute (jauzi egitean, adibidez). *[Kolpeak arintzea]*.
- 3. Lurzoru irregularretik eta hotzetik babestu behar dute. *[Kanpoarekiko babesa]*.
- 4. Oinari eta orkatilari eutsi behar diete. *[Eustea]*.
- Babestu, eutsi, egonkortu, leundu. *[Testu-zati honen izenburua aipatu du]*.

Puntuaziorik ez

0 puntu: Beste erantzun batzuk. Esate baterako:

- 1. Baloiaren edota oinen kolpeetatik babestea.
- 2. Lurzoruaren gorabeherei aurre egitea.
- 3. Oina bero eta lehor edukitzea.
- 4. Oinari eustea. *[Erantzun honetako lehen hiru puntuak lehen irizpideari dagozkio (kanpo-babesa ematea)]*.

Galderaren gaineko azalpena

PISA proiektuaren proban parte hartu zuten ELGAko herrialdeetako ikasleen %75,9k erantzun zion ongi galdera horri. Zailtasun-indizea 405 puntukoa izan zen.

4. GALDERA: ZAPATILAK

Irakur ezazu artikulua amaieran agertzen den esaldi hau. Hemen bi zatitan daukazu:

“Arinagoak diren arren, mingarriak diren beste gaitz batzuk) saihesteko (ubeldurak edo “atletaren oina” izenez ezagutzen diren onddoen infekzioak)...” (lehen zatia)

“..., zapatilek izerdiari lurrintzen eta kanpora irteten utzi behar diote. Horrez gainera, ez dute kanpoko hezetasuna sartzen utzi behar” (bigarren zatia)

Zein da lehenengo eta bigarren zatien artean dagoen harremana?

Bigarren zatiak

- A. lehenengo zatiak dioena ezeztatu egiten du.
- B. lehenengo zatiak dioena errepikatu egiten du.
- C. lehenengo zatiak planteatzen duen arazoa argitu egiten du.
- D. lehenengo zatiak planteatzen duen arazoari irtenbidea ematen dio.

GALDERAREN EZAUGARRIAK

Gaitasuna: Edukiaren gaineko hausnarketa.

Testu mota: Jarraitua (azalpen-testua).

Testuingurua: Erabilera pertsonalekoa.

Erantzun mota: Aukera anitzekoa.

ZUZENTZEKO IRIZPIDEAK

Gehienezko puntuazioa

1 puntu: Erantzun zuzena D aukera: lehenengo zatiak planteatzen duen arazoari irtenbidea ematen dio.

Puntuaziorik ez

0 puntu: Beste erantzun batzuk.

Galderaren gaineko azalpena

PISA proiektuaren proban parte hartu zuten ELGAko herrialdeetako ikasleen %77,5ek erantzun zion ongi galdera horri. Zailtasun-indizea 402 puntukoa izan zen.

OPARIA

Oparia

Zenbat egunetan egon ote zen horrela, eserita, euri ilun hotzak muinoa nola jaten zuen begira, hori pentsatzen ari zen andrea. Euria nola hasi zen ez zuen oso ondo gogoratzen. Urak, hegoaldetik iritsi, zingira zeharkatu eta etxea gogor jotzeari ekin zion. Gero ibaia bera ere hazten hasi zen, lehen apurka-apurka, gero une batez aldatu gabe jarraitu zuen, eta gerotxoago berriro gora egin zuen. Orduak aurrera egin ahala, ura, errekatxoetatik irristatuz, gogotik jausten zen behealdetara. Gabean, andrea lo zegoen bitartean, errepideraino iritsi zen eta emakumea urak inguratuta geratu zen, bakar-bakarrik. Itsasontzia joana zen. Etxea han geratu zen geldi, muino gainean, jalkin pilo baten antzera. Ura zutabeetako ohol bikeztatuak ere ukitzen hasia zen. Eta gora egiten ari zen gainera.

Zingira itsaso bihurtu zen. Urak estalita zituen lehen ibai-ertzak zirenak eta andrearen begiak ez ziren gauza itsaso itzel hura oso-osorik ikusteko; ibai-ertzetako zuhaitzen adaburuak ikusten ziren, besterik ez. Euri zaparradek itsas-azala etengabe astintzen zuten. Ibaia ur-lautada horretan nonbait galduta zebilen. Etxeak itsasontzi-itxurako behealdea zuen; halakoa egin zioten horrelako uholdea inoiz izanez gero ere, badaezpada, baina zaharra zegoen. Beharbada beheko oholak ustelduta egongo ziren. Etxea haritz sendoari lotua zuen soka apurtuko egingo zen beharbada, eta andrea korrontean behera joango zen, itzulipurdika, galtzen diren itsasontziak bezalaxe.

Inor ez zen etorriko laguntzera. Oihuka hasteak ez zuen ezertarako balio izango, inork ez baitzion entzungo. Zingira guztian, beste jendea, sakabanatuta, geratzen zitzaien gutxi hura, baita bizitza ere, gorde nahian ahaleginetan ari zen. Etxe oso bat ur-azalean isil-isilik joaten ikusi zuen andreak eta hiletak ekarri zizkion gogora. Etxea norena zen bazekiela pentsatu zuen. Nahigabezkoa zen hala, jitoan, ikustea, baina jabeek seguru asko gorantza ihes egin zuten. Ondoren, euriaz gain iluntasuna ere lekuaz jabetzen hasi zenean, pantera baten orroa entzun zuen ibai gora.

Bere inguruan etxea dardaraka ari zela iruditu zitzaion, bizirik balego bezala. Ohearen ondoko mahaitxotik lanpara erortzen hasi zen une berean ozta-ozta harripatu zuen eta oin artean jarri zuen, ondo helduta. Gero, ahaleginagatik marmarka eta karraska, etxea lokatzetatik askatu eta berez ur gainean abian hasi zen, kortxo baten moduan dantzan, korronteak eraginda, zabuka. Andreak ohearen ertzari gogor oratu zion. Alde batetik bestera kulunkaturik, etxea sokak uzten zion heinean mugitzen zen. Astindu bat sumatu zen, gero ohol zaharren marrua eta azkenik geldialdia izan zen. Korronteak etxea pixkanaka-pixkanaka askatu eta atzerantz kulunkatzen utzi zion. Etxeak hasieran zegoen tokia karraskatu zuen. Andreak arnasa hartzeari utzi zion eta luzaroan eserita egon zen kulunkatze geldo hura sentitzen.

Etengabeko euriaren tanten artetik iluntasuna sartzen hasi zen eta andrea, burua besoaren gainean jarrita, oheari eutsita lokartu egin zen.

- 40 Gauean, bat-batean, oihu batek esnatu zuen. Oihua hain zen lazgarria, andrea esnatu orduko zutik zegoen. Ilun zen eta ohearen kontra behaztopa egin zuen. Oihua kanpotik zetorren, ibaitik. Zerbait mugitzen entzuten zen, arrastaka mugitzen zen handia zen zerbait. Beste etxe bat izan zitekeen. Zerbait horrek etxea jo zuen, ez zuzenean, zeharka baizik, eta etxeko hormari jarraituz korrontean aurrera egin
- 45 zuen. Zuhaitz bat zen. Adarrak eta hostoak beren tokietara itzultzen eta zuhaitza aurrera zihoala entzun zen. Azkenean euria eta uholdea baino ez zen entzuten. Etengabeko soinu haiek isiltasunaren osagarri zirela ziruditen. Andrea ohean kuzkurtu eta ia lokartuta zegoen beste oihu bat entzun zuenean. Hurbiletik zetorren oihua, hain hurbiletik ere, gelan bertan sortzen zela ematen zuen. Iluntasunari begira
- 50 geratu zen eta ohean atzerantz egin zuen rifle hotza eskuratu arte. Orduan, burkoaren gainean kuzkurtuta, arma belaunen gainean jarri zuen. “Nor da?”, galdetu zuen.

- Erantzuna beste oihu bat izan zen, baina ez hain lazgarria, nekatuagoa baizik. Gero isiltasuna nagusitu zen berriro. Ohean atzerago egin zuen. Norbait edo zerbait
- 55 zebilen ataripean. Oholek kraska egin zuten eta lurrera botatako gauzen zarata ere entzun zen. Ataripekoan zebilen dena delakoa horman harramazka hasi zen, sartzeko zulo bat egin nahi izango balu bezala. Orduan igarri zion andreak zer zen: katatzar bat, sustraitik ateratako zuhaitzak etxea ukitu zuenean utzitako katatzar bat. Uholdearekin batera etorri zen, oparia zen.

- 60 Andreak eskua aurpegiaren eta eztarri teinkatuaren kontra jarri zuen, nahi gabe. Erriflea belaunen gainean zeukan. Sekula ez zuen panterarik ikusi. Besteek kontatzen zutena entzuna zuen, bai, eta animalia horien oihuak ere entzunak zituen, urrundik. Sufrimenduzko oihuak ziruditen. Katatzarra horman harramazka egiten ari zen berriro, atearen ondoko leihoan hatzaparrez joaz. Leioa begien bistatik galtzen
- 65 ez zuen artean, katua hormaren beste aldean, euripean, geratzen zen artean, ez zitzaion ezer gertatuko. Kanpoan, animaliak atsedenaldira bat hartu zuen hatzaparrrak leihoaren beste aldeko sare herdoilduan zorrozteko. Noizbehinka marru eta orro egiten zuen.

- Argia azkenean euri artetik agertzen hasi eta beste iluntasun-mota bat sortu zenean, andreak ohean eserita jarraitzen zuen, geldi, hoztuta. Besoak, ibaian arraun egiten ohituak, minduta zituen, erriflea eustearren mugitu gabe zeramaten denboraren ondorioz. Geldi-geldi zegoen, mugitzean egingo zuen edozein soinuk katuari indar berria emango ziola beldur baitzen. Zurrun-zurrun zegoen, etxearekin batera zabuka. Euriak etengabe jarraitzen zuen. Azkenean, argi grisaz bestaldean, euriak
- 75 astintzen zuen uholdea ikusi ahal izan zuen, baita adaburu urperatuen itxura lausoa ere urrunean. Katuaren mugimendurik ez zen sentitzen. Beharbada alde egingo zuen. Andrea, arma albo batera utzita, ohetik inolako zaratarik atera gabe altxa eta leihoraino joan zen. Han zegoen katatzarra, ataripeko ertzean kuzkurtuta, etxea lotuta mantentzen zuen haritz sendoari begira, adar baten gainera salto egiteko auke-

80 rak aztertzen ari balitz bezala. Ikusten zuela, ez zitzaion hain beldurgarria iruditzen. Larrua latza zuen, ileek adartxoak osatzen zituzten, gorputz alboetan ia ez zuen mamirik, saihetsak agerian zituen. Zegoen tokian erraza izango zatekeen tiro batez hiltzea, bere buztan luzea aurrera eta atzera mugitzen zuen bitartean. Andrea arma hartzeko atzerantz mugitzen ari zela, bat-batean buelta eman zuen panterak.

85 satu gabe, kuzkurtu gabe, muskuluak teinkatu gabe, animaliak leihora salto egin eta beiretako bat mila zatitan hautsi zuen. Andrea atzerantz erori zen, oihu egiteko gogoari eutsi zion eta, erriflea hartuta, leihotik tiro egin zuen. Pantera ez zuen ikusten, baina bazekien tiroak huts egin zuela. Ibiltzen hasi zen berriro, eta andreak burua eta bizkarra ikusi zizkion, leihopetik pasatzean.

90 Dardara batean, andrea ohera itzuli eta etzan egin zen. Ibaiaren eta euriaren etengabeko soinu lasaigarriak alde batetik eta hotz handiak bestetik lo egiteko gogoak kendu zitoten. Leiholari begira geratu zen, arma prest izanik. Tarte luze batean itxaron ondoren berriro mugitu egin zen, pantera ikusteko. Pantera loak hartu zuen eta burua hanken gainean zeukan, etxeko katu arrunt baten modura. Euria hasi zenetik lehenengo aldiz negar egiteko gogoak izan zuen, bere buruagatik, jendeagatik, uholdea jasaten ari zen guztiagatik negar egiteko gogoak. Ohean beherantz mugitu zen eta ohe-estalkia sorbalden gainean jarri zuen. Ahal zuenean irten beharko zuen, errepideak erabili zitezkeen bitartean edo, behintzat, bere itsasontzia korronteak eramanez aurretik. Etxearekin batera zabuka egitean min bizi nabaritu zuen urdailan. Horrek gogorarazi zion ezer jan gabe zegoela, noiztik ere ez zekiela. Katatzarra bezain gose zegoen. Sukaldean sartu zen eta geratzen zitzaizkion egur-zati urriekin sua piztu zuen. Uholdeak iraunez gero, aulkia ere erre beharko zuen, baita agian mahaia bera ere. Urdaiazpiko keztatu baten azken zatia sabaitik jaitsi zuen, okela marroi-gorrika horren xerra lodi batzuk moztu zituen eta zartagin batean jarri zituen. Okela frijituaren usainak zorabioa eman zion. Sukaldean azken aldiz aritu zenetik gailera zahar batzuk geratzen zitzaizkion artean eta kafe apur bat egiteko ere moldatu zen. Izan ere, ur faltarik ez zuen.

Janaria prestatzen ari zenean, ahaztua zuen katatzarra. Marrua entzun zionean gogoratu zen hartaz. Animalia ere gose zen. "Utzi jaten eta gero zutaz arduratuko naiz," esan zion, eta ahopeka barre egin zuen. Urdaiazpikoaren hondakinak berriro sabaiko gakotik esekitzean, katuak orro sakona egin zuen, hain sakona, non andreaken eskua dardaraka hasi baitzen.

Bazkaldu ondoren, andrea berriro oheraino joan zen, erriflea hartzera. Etxea gorago flotatzen ari zen eta, lehen ibaia zegoen aldetik itzulita, ez zuen ukitzen muinoaren tontorra. Janariak gorputza berotu zion. Argiak euria zulatzen zuen bitartean, katatzarrendik libre geratzerik izango zuen. Leihora hurbildu zen, apurka-apurka. Katua artean han zegoen, miauka, ataripean batera eta bestera berriro. Beldurra galduta, andrea luzaroan egon zen animaliarri begira. Gero, zer egiten ari zen pentsatu gabe, arma albo batera utzi zuen eta, ohearen ertza inguratuta, sukalderantz abiatu zen. Katua bere atzean zebilen alde batetik bestera, urduri. Urdaiazpikoaren hondakinak hartu zituen eta, lurzoru mugikorra zeharkatuta, apurtutako leihotik kanpora bota zituen. Kanpoan gose-orro bat entzun zen eta animaliarengandik andrea-

125 rengana zerbait pasa zen, zirrara sendo bat sentitu zuen. Egindakoak harrituta, andrea ohera itzuli zen. Pantera okela urratzen ari zela entzun zezakeen. Etxeak kulunka egin zuen bere inguruan.

130 Esnatu bezain laster, den-dena aldatu zela konturatu zen andrea. Ateri zegoen. Une batez etxea noiz mugituko zain egon zen, baina kulunkarik ez zuen sumatu. Atea ireki zuen eta apurtutako pantailatik beste mundu bat ikusi zuen. Etxea betiko muinoaren gainean zegoen. Pixka bat beherago, ibaia artean ere azkar zihoan, uhar baten moduan, baina etxetik haritzerrainoko tartea ez zegoen urpean. Katua ez zen inon ere ikusten. Ataripearen eta haritzaren artean aztarnak zeuden, zingiran sartzen ziren. Ez ziren oso nabariak eta lokatz bigunean galtzen hasiak ziren. Ataripean, hezurreraino janda, urdaiazpikoaren azken hondarrak zeuden.

Erabili "Oparia" istorioa aurreko orrialdeetako ipuinean oinarrituta, erantzuteko hurrengo galderei (ohartu zaitetz lerro-zenbakiak jarrita daudela testuaren ondoan galderetan agertzen den zatia errazago aurkitu dezazun).

1. GALDERA: OPARIA

Hemen dago "OPARIA" ipuina irakurri duten bi pertsonen arteko elkarrizketa baten zatia:

Atera itzazu probak ipuinetik erakusteko nola justifikatzen duen pertsona hauetako bakoitzak bere ikuspuntua.

1. Hizlaria.....

.....

2. Hizlaria.....

.....

GALDERAREN EZAUGARRIAK

Gaitasuna: Edukiaren gaineko hausnarketa.
Testu mota: Jarraitua (narrazio-testua).
Testuingurua: Erabilera pertsonalekoa.
Erantzun mota: Irekia.

ZUZENTZEKO IRIZPIDEAK

1. pertsona: “krudela”:

1 puntu: Emakumea krudela dela adierazteko kontakizunetik elementuak atera dituzten erantzunak. Panterari tiro egiteko asmoa edota benetan panterari tiro egin ziola aipa dezakete. Aipuak edota parafraasiak erabil ditzakete. Esate baterako:

- Panterari tiro egiten saiatu zen.
- Krudela da, hasiera-hasieran panterari tiro egitea bururatu zitzaiolako.
- Barre egin zuen felidoa akabatzea pentsatu zuenean.
- Jaten ari zela, barre egiten zien felidoaren kexuei.
- Erriflea hartuta, leihotik tiro egin zuen. [Aipua].

Puntuaziorik ez

0 puntu: Erantzun eskasak edota zehaztugabeak. Esate baterako:

- Pantera ez zuen adeitasunez tratatu.

EDOTA: materiala gaizki ulertu dela adierazten duten erantzunak edota erantzun sinesgaitzak edo hutsalak. Esate baterako:

- Krudela da felidoa kanpoan eduki zuelako. [Sinesgaitza da beste ezer egin ahal izatea, kontakizunean felidoak zer nolako arriskua duen ikusita].
- Mutilaren ustez, emakumeak bihozberagoa izan behar zuen. [Hutsala: mutil gazteak elkarrizketan esandakoa azaldu du, kontakizuna aipatu beharrean].

2. pertsona: “biozbera”:

1 puntu: Emakumea bihozbera dela adierazteko kontakizunetik elementuak atera dituzten erantzunak. Esaterako, panterari jaten ematea, panteraz errukia sentitzea edota errukia zentzu zaballean sentitzea aipa dezakete. Aipuak edota parafraasiak erabil ditzakete. Esate baterako:

- Janaria felidoarekin elkarbanatu zuen, eta, beraz, eskuzabala da.
- Urdaiazpikoa eman zion.
- Urdaiazpikoaren hondakinak hartu zituen eta apurtutako leihotik kanpora bota zituen. [Aipua].
- Pantera lehen aldiz entzun zuenean, haren kexua tristea zela pentsatu zuen, ez beldurgarria zenik. [Panteraz errukia sentitzeko gaitasuna adierazten du].
- Hau dio: “negar egiteko gogoia izan zuen, bere buruagatik, jendeagatik, uholdea jasaten ari zen guztiagatik negar egiteko gogoia”. [Erruki globala adierazten duten elementuen aipua].

Puntuaziorik ez

0 puntu: Erantzun eskasak edota zehaztugabeak. Esate baterako:

- Jokaera bihozbera du.
- Atsegina da.

EDOTA: materiala gaizki ulertu dela adierazten duten erantzunak edota erantzun sinesgaitzak edo hutsalak. Esate baterako:

- Emakumea pertsona atsegina dela uste du. [*Hutsala: neska gazteak elkarrizketan esandakoa azaltzen du, kontaktuzuna aipatu beharrean*].

Galderaren gaineko azalpena

PISA proiektuaren proban parte hartu zuten ELGAko herrialdeetako ikasleen %64,0k erantzun zion ongi galdera horri. Zailtasun-indizea 537 puntukoa izan zen.

2. GALDERA: OPARIA

Ipuina hastean zein zen andrearen egoera?

- Egunak ezer jan gabe emateagatik, ezin zen etxetik atera.
- Bere burua basapizti baten aurka defendatzen ari zen.
- Bere etxea uholdeak inguratuta zegoen.
- Handitutako ibaiak etxea eraman zuen.

GALDERAREN EZAUGARRIAK

Gaitasuna: Testua interpretatzea.
Testu mota: Jarraitua (narrazio-testua).
Testuingurua: Erabilera pertsonalekoa.
Erantzun mota: Aukera anitzekoa.

ZUZENTZEKO IRIZPIDEAK

Gehienezko puntuazioa

1 puntu: Erantzun zuzena C aukera: Bere etxea uholdeak inguratuta zegoen.

Puntuaziorik ez

0 puntu: Beste erantzun batzuk.

Galderaren gaineko azalpena

PISA proiektuaren proban parte hartu zuten ELGAko herrialdeetako ikasleen %73,5ek erantzun zion ongi galdera horri. Zailtasun-indizea 447 puntukoa izan zen.

3. GALDERA: OPARIA

Hona hemen ipuineko panteraren lehenengoetariko erreferentzia batzuk.

“oihu batek esnatu zuen. Oihua hain zen lazgarria...” (40. lerroa).

“Erantzuna beste oihu bat izan zen, baina ez hain lazgarria, nekatuagoa baizik...” (53. lerroa).

“...entzuna zuen, bai, eta animalia horien oihuak ere entzunak zituen, urrundik. Sufrimenduzko oihuak ziruditen” (62-63. lerroak).

Ipuinaren beste pasarteetan gertatzen dena kontuan hartuta, zergatik uste duzu idazleak aukeratu duela pantera sartzea deskribapen hauekin?

GALDERAREN EZAUGARRIAK

Gaitasuna: Testua interpretatzea.
Testu mota: Jarraitua (narrazio-testua).
Testuingurua: Erabilera pertsonalekoa.
Erantzun mota: Irekia.

ZUZENTZEKO IRIZPIDEAK

Gehienezko puntuazioa

2 puntu: Deskribapenek errukia eragin nahi dutela adierazten duten erantzunak. Egileak irakurlearekiko duen asmoa esplizitua nahiz inplizitua izan daiteke. Gainerakoan kontakizunean gertatzen denari buruzko aipamenak ere esplizituak nahiz inplizituak izan daitezke. Erantzunek hau adieraz dezakete:

- (1) Aipatutako deskribapenek pantera eta emakumea (eta, oro har, gizaki guztiak) lotzen dituzte sufrimenduan; EDOTA
- (2) Aipatutako deskribapenek panterarekiko emakumeak izango duen jokaera bihozbera aurreratzen dute; EDOTA
- (3) Pantera erruki-objektu gisa aurkezten da. Esate baterako:

- Panterak ia gizakiok bezala egiten zuen oihu –emakumeak bezala–, eta horregatik sentitzen dugu biekiko errukia. [Panteraren eta emakumearen/gizakion arteko loturaren aipamen esplizitua. (1) Irakurlearenganako efektuaren aipamen esplizitua].

- Pantera ere uholdearen biktima bat dela konturazten zaitu. *[Emakumearen jokaera bihozberarekin lotzen ditu zatiak (2), asmoari edota efektuari buruzko aipamen espliziturik egin gabe].*
- Panterak triste sentiarazten zaitu. *[Deskribapenen ñabarduren ulermen inplizitu egokia. (3) Irakurlearekiko efektua- ren aipamen esplizitua].*
- Triste dagoela dirudi, eta zoritxarrekoa dela. *[Deskribape- nen ñabarduren ulermen inplizitua (3), eta egilearen as- moen aipamen inplizitua].*

1 puntu:

Aipatutako deskribapenek izan ditzaketen asmoak (edota efektuak) aipatzen dituzten erantzunak –errukia sortzea izan ezik–. Iruzkinak argi erakusten du testua ulertu dela. Egileak irakurlearekiko duen asmoa esplizitua nahiz inplizitua izan dai- teke. Gainerakoan kontakizunean gertatzen denari buruzko aipamenak ere esplizituak nahiz inplizituak izan daitezke. Erantzunek hau adieraz dezakete:

- (1) Suspensea edota misterioa sortzeko asmoa edota efek- tua. (“beldurgarri” edota “kezkgarri” adjektiboek argi adie- razten dute aipatutako deskribapenak ez direla ulertu; “in- teresgarri”, “irakurterraz” edota “argi” adjektiboak, berriz, ez dira behar bezain zehatzak); EDOTA
- (2) Pantera emakumearen ikuspuntutik aurkezten da. Esate baterako:

- Suspensea sortzen duelako. Ez dakizu nor ari den oihuka [1].
- Pixkanaka-pixkanaka aurkezten da pantera [1].
- Zirrargarria da [1].
- Ez dakizu zer den –emakumeak bezalaxe–. [(1) eta (2) konbinatuta].
- Emakumeak panterarekiko zer sentitzen duen adierazten du [2].

EDOTA: aipatutako deskribapenetako informazio literala ai- patzen duten erantzunak. Iruzkinak argi erakusten du testua ulertu dela. Egilearen asmoa edota egileak irakurlearengan eragin nahi duen efektua esplizituak nahiz inplizituak izan daitezke. Gainerakoan kontakizunean gertatzen denari bu- ruzko aipamenak ere esplizituak nahiz inplizituak izan dai- tezke. Erantzunek hau adieraz dezakete:

- (1) Pantera karakterizatzean baliatutako errealismoa; EDOTA
- (2) Deskribapenak, batetik, eta agertokia eta egoera, beste- tik, bat etortzeko modua. Esate baterako:

- Pantera animalia basatia da, eta animalia basatiek oihu egiten dute [1].
- Pantera gose zen, eta animalia horiek zarata jakin bat egi- ten dute gose direnean. [1].
- Ilun zegoelako eta pantera ikusi ezin zuelako konturatu zen zarataz [2].
- Panterari entzutean gogoratu zen aurretik noiz entzun zuen halako animalia baten oihua [2].

Puntuaziorik ez

0 puntu:

Erantzun eskasak edota zehaztugabeak. Esate baterako:

- Interesgarriagoa egiten du.
- Deskribapen-hizkuntza eraginkorra da.

EDOTA: materiala gaizki ulertu dela adierazten duten erantzunak edota erantzun sinesgaitzak edo hutsalak. Esate baterako:

- Pantera emakumearen zain dagoela dirudi. *[Sinesgaitza]*.
- Deskribapen horien bidez, panterak irakurlea beldurtzea nahi du. *[Gaizki ulertu du]*.
- Panteraren ikuspuntutik zer gertatu zen kontatzen du. *[Gaizki ulertu du]*.

Galderaren gaineko azalpena

PISA proiektuaren proban parte hartu zuten ELGAko herrialdeetako ikasleen %42,8k erantzun zion ongi galdera horri. Zailtasun-indizea 645 puntukoa izan zen.

4. GALDERA: OPARIA

“Gero, ahaleginagatik marmarka eta karraska, etxea lokatzetatik askatu...” (30-31. le-
roak).

Zer gertatu zitzaion etxeari ipuinaren zati honetan?

- Erori egin zen.
- Flotatzen hasi zen.
- Haritzaren kontra topo egin zuen.
- Ibaian hondoratu zen.

GALDERAREN EZAUGARRIAK

Gaitasuna: Informazioa berreskuratzea.

Testu mota: Jarraitua (narrazio-testua).

Testuingurua: Erabilera pertsonalekoa.

Erantzun mota: Aukera anitzekoa.

ZUZENTZEKO IRIZPIDEAK

Gehienezko puntuazioa

1 puntu: Erantzun zuzena B aukera: Flotatzen hasi zen.

Puntuaziorik ez

0 puntu: Beste erantzun batzuk.

Galderaren gaineko azalpena

PISA proiektuaren proban parte hartu zuten ELGAko herrialdeetako ikasleen %85,3k erantzun zion ongi galdera horri. Zailtasun-indizea 367 puntukoa izan zen.

5. GALDERA: OPARIA

Zein da emakumeak panterari jaten emateko ipuinak sujeritzen duen arrazoa?

GALDERAREN EZAUGARRIAK

Gaitasuna: Testua interpretatzea.
Testu mota: Jarraitua (narrazio-testua).
Testuingurua: Erabilera pertsonalekoa.
Erantzun mota: Irekia.

ZUZENTZEKO IRIZPIDEAK***Gehienezko puntuazioa***

1 puntu:

Emakumea panterak pena eman ziolako edota harekiko enpatiatatik inplikatu zela adierazten duten erantzunak. Emakumeak bere motibazioa kontzienteki ulertzen ez zuela ere aipa dezakete. Esate baterako:

- Panterak pena eman ziolako.
- Bazekielako zer den gose izatea.
- Pertsona bihozbera delako.
- Bizitzen laguntzeko.

EDOTA: kontakizunean emakumearen motibazioa esplizituki azaltzen ez dela edota hark motibazio hori kontzienteki ulertzen ez duela adierazten duten erantzunak. Esate baterako:

- Ez zekien zertan ari zen.
- Alditxar bat izan zuen.
- Sena.
- Ez zekien.
- Kontakizunean ez da horren berri ematen.

EDOTA: emakumearen motibazioa aipatu gabe, panteraren jateko edota laguntza jasotzeko behar fisikoa adierazten duten erantzunak. Esate baterako:

- Gose zelako.
- Oihu egiten zuelako.

Puntuaziorik ez

0 puntu: Erantzun eskasak edota zehaztugabeak.
 EDOTA: materiala gaizki ulertu dela adierazten duten erantzunak edota erantzun sinesgaitzak edo hutsalak. Emakumeak bere burua babestu nahi zuela edota beldur zela adieraz dezakete. Esate baterako:

- Jaten emanez gero joan egingo zela pentsatu zuen.
- Panterak beldurra ematen zion.
- Bere maskota izatea nahi zuelako. [Sinesgaitza].
- Haren laguna izateko. [Sinesgaitza].
- Gustatu egiten zitzaiolako. [Sinesgaitza].

Galderaren gaineko azalpena

PISA proiektuaren proban parte hartu zuten ELGAko herrialdeetako ikasleen %56,6k erantzun zion ongi galdera horri. Zailtasun-indizea 529 puntukoa izan zen.

6. GALDERA: OPARIA

Zer esan nahi du andreak “gero zutaz arduratuko naiz” esaldian (109-110. lerroetan)?

- Badakiela katuak ez diola ezer egingo.
- Hori esanez katua izutzen saiatzen ari da.
- Katua tirokatzeko asmoa duela.
- Katuari jaten emateko asmoa duela.

GALDERAREN EZAUGARRIAK

Gaitasuna: Testua interpretatzea.
Testu mota: Jarraitua (narrazio-testua).
Testuingurua: Erabilera pertsonalekoa.
Erantzun mota: Aukera anitzekoa.

ZUZENTZEKO IRIZPIDEAK**Gehienezko puntuazioa**

1 puntu: Erantzun zuzena C aukera: Katua tirokatzeko asmoa duela.

Puntuaziorik ez

0 puntu: Beste erantzun batzuk.

Galderaren gaineko azalpena

PISA proiektuaren proban parte hartu zuten ELGAko herrialdeetako ikasleen %40,4k erantzun zion ongi galdera horri. Zailtasun-indizea 603 puntukoa izan zen.

7. GALDERA: OPARIA

“Oparia” ipuineko azken esaldiaren amaiera egokia dela uste al duzu?

Azaldu zure erantzuna, amaiera kontakizunarekin lotzen den modua ulertu duzula demostratuz.

GALDERAREN EZAUGARRIAK

Gaitasuna: Edukiaren gaineko hausnarketa.

Testu mota: Jarraitua (narrazio-testua).

Testuingurua: Erabilera pertsonalekoa.

Erantzun mota: Irekia.

ZUZENTZEKO IRIZPIDEAK

Gehienezko puntuazioa

2 puntu:

Kontakizunaren interpretazio literala gainditu arren, testua behar bezala ulertu dela adierazten duten erantzunak. Bukaera ebaluatu behar dute, eta, horretarako, kontakizuneko metaforekin, erlazioekin eta gaiekin erlazionatu behar dute azken esaldia. Adibidez, hauek aipa ditzakete erantzunak: panteraren eta emakumearen arteko erlazioa, biziraupena edota esker ona adierazteko opari edo ekintza bat. Egoeraren egokitatsunari buruzko iritziak esplizituak edota implizituak izan daitezke. Esate baterako:

- Bai. Kontakizunaren bidez, bizitzan funtsezkoa denarekin harremanetan jarri da emakumea, eta hezur karraskatua horren ikur bat da.
- Bai. Nire ustez, panterak utzitako urdaiazpiko-hezurra ere opari bat izan zen, eta mezu bat zuen: “bizi eta utzi bizitzan”.
- Bai. Hezurra opari bat da, eta hori da kontakizunaren gaia.
- Bai. Emakumeari zer gerta ziezaiokeen gogorarazten digu urdaiazpiko-hezurrak.
- Egokia da, animaliak nolabait eskertu egiten baitio urdaiazpikoa oparitu izana.

EDOTA: kontakizunaren interpretazio literala gainditu arren, testua behar bezala ulertu dela adierazten duten erantzunak. Bukaeraren estiloa edota giroa ebaluatu behar dituzte, eta, horretarako, kontakizunaren gainerako estiloarekin edota klimarekin erlazionatu behar dute azken esaldia. Ego-

eraren egokitasunari buruzko iritziak esplizituak edota inplizituak izan daitezke. Esate baterako:

- Bai, bat dator kontakizunaren erlazio faktikoaren estiloarekin.
- Bai, kezkarria den zerbaiten efektua luzatzen du.
- Ez, soilegia da, ia gainerako guztia xehetasun osoz kontatzen baita.

1 puntu:

Kontakizuna koherentziaz interpretatu dela adierazten duten erantzun literalak. Bukaerako narrazioa ebaluatu behar dute, eta, horretarako, gertakizun esplizituekin lotu behar dute azken esaldia (esate baterako, felidoak haragia irentsi du, panterraren bisita, uholdeen jaitsiera). Egoeraren egokitasunari buruzko iritziak esplizituak edota inplizituak izan daitezke. Esate baterako:

- Bai, felidoak urdaiazpikoa irentsi zuen ala ez adierazten da.
- Ez. Haragiaren atala bukatuta zegoen jada.
- Bukatuta dago, haragia bukatu delako, eta, haragiarekin batera, baita kontakizuna ere.
- Bai. Urak jaitsi eta animaliak haragia irentsi ondoren, ez dago felidoak hor jarraitzeko arrazoirik.
- Nire ustez, bukaera ona da, emakumearen ataripean pantera bat egon zela frogatzen baitu. *[Kontakizuneko gertakizunak "benetan gertatu zirela" ulertu du, maila literal batean].*
- Ez, ez da bukaera egokia. Ez zen opari bat, eta oso arriskutsua zen. *[Testua literalki interpretatu duela adierazten du].*
- Egokia da, euriteen ondoren hori gertatu zela adierazteko. *[Uholdeen bukaera aipatu du].*

Puntuaziorik ez

0 puntu:

Erantzun eskasak edota zehaztugabeak. Esate baterako:

- Eraginkorra baino gehiago da. Benetan hunkigarria da.
- Ez, opariak ez dauka zerikusirik bukaerarekin.
- Ez. Hobe izango zen bukaeran zerbait zirrargarriagoa jartzea. *[Ez du lotu bukaera gainerakoarekin].*
- Hezurra deskribatu du azkenik.

EDOTA: materiala gaizki ulertu dela adierazten duten erantzunak edota erantzun sinesgaitzak edo hutsalak. Esate baterako:

- Bai, amets bat soilik izan zela erakusten du. *[Sinesgaitza].*
- Ez, irakurleak ez baitaki zergatik desagertu den felidoa. *[Testua ez duela ulertu adierazten du].*

Galderaren gaineko azalpena

PISA proiektuaren proban parte hartu zuten ELGAko herrialdeetako ikasleen %37,1ek erantzun zion ongi galdera horri. Zailtasun-indizea 652 puntukoa izan zen.

AMANDA ETA DUKESA

Hurrengoetan bi testu aurki ditzakezu. 1. testua Jean Anouilhek egindako "Leocadia" antzerki lanaren zati bat da. 2. testuan antzerkiko hainbat lanbideen azalpenak agertzen dira. Erabil itzazu testuak ondorengo galderei erantzuteko.

1. TESTUA

AMANDA ETA DUKESA

Laburpena. Leocadia hil zenetik, berarekin maiteminduta zegoen printzea oso triste dago. Dukesak, printzearen izebak, Reseda Soeurs deitutako denda bateko saltzaile bat ezagutu du, Amanda, Leocadiaren antz harrigarria daukana. Dukesak Amandaren la-guntza behar du, printzea oroimenetatik askatzeko.

Bidegurutze bat gazteluaren inguruetan, eserleku biribil bat obelisko txiki baten inguruan... ilunabarra da ...

AMANDA

Oraindik ez dut ulertzen. Zertan lagun diezaioket nik, andrea? Ezin dut sinistu horrelako zerbait bururatu zaizunik... Eta zergatik ni? Ez naiz bereziki polita. Dena dela, nor sar liteke printzearen eta bere oroimenen artean, polita izanda ere?

DUKESA

Zu zeu, beste inor ez.

AMANDA, *benetan harrিতuta*

Ni?

DUKESA

Gizartea hutsala da, laztana. Desfileak, gestuak, lanbideen adierazgarriak... Hori besterik ez du ikusten. Hala ere, zuk ez zenuke inoiz horrelakorik entzun beharko. Baina nire bihotzak ez dit gezurrik esan. Réseda Soeurs--en lehenengo aldiz ikusi zintudanean, ia-ia oi-hu egin nuen. Zu Léocadia bezalakoa, berdin--berdina izango zara, ezagutzen zuten guztientzat.

Isilaldi bat. Ilunabarreko txoriek arratsal-dekoak ordezkatu dituzte. Dena itzalez eta txorrotxioz bete da.

AMANDA, *oso samurki*

Hala ere, ez dut uste gauza naizenik, andrea. Ez daukat ezer, ez naiz ezer, nire maitaleak izan ezik... Zer, **nire** irudimena martxan berriro, ezta?

Neska altxatu da. Bere maletatxoa hartu du, irtengo balitz bezala.

DUKESA, *ere oso samurki, baina gogai-tuta*

Jakina, maitea. Barka nazazu.

Bera ere altxatzen da, baina nekez, emakume zahar bat bailitzan. Txirringa baten txirrina entzuten da ilunabarreko airean eta dukesa aztoratu egiten da.

Entzun... Printzea da! Jar zaitetz bere begien bistan, obelisko honen kontra, hark eta Léocadiak lehen aldiz elkar ikusi zute-nean bezala. Ikus zaitzala, behin baino ez bada ere, ea zerbait dioen, ea zure itxurak erakartzen duen, ea bihar aitortuko diodan iruzur honek interesa pizten dion, aitortzean gorrotatzen banau ere. Hildako nes-kak mutila ere berarekin eramatea jasan beharra baino nahiago nuke beste edozein ezbehar. Seguru nago horixe gertatuko dela hemendik gutxira... (*neskari besotik heldu dio*). Egingo duzu, ezta? Arren eskatzen dizut, andereño. (*Neskari begira geratzen da, erreguka bezala, eta honela jarraitzen du*): Horrela, gainera, zuk ere mutila ikusiko duzu. Eta... Ai ene,

lotsatuta nago hori esateagatik! Bizitza zoramen hutsa da! Hirurogei urtetan hiru bider baino ez naiz horrela lotsatu, eta azken biak hamar minutu hauetan izan dira. Orain ikusiko duzu printzea eta beharbada... Tira, zergatik ez, beste mutil asko baino ederrago eta atseginago izanda? Bere onerako izango litzateke une batez zure kuttun bihurtuko balitz, baita neure onerako ere... *Txirrina berriro, ilunpetan, baina oso hurbiletik oraingoan.*

AMANDA, *ahopean*
Zer esan behar diot?

LA DUQUESA, *neskari besoari helduta*
Hau besterik ez: "Mesedez, jauna, nondik joaten da itsasora?"

*Neska zuhaitzen itzal ilunen artean sartu da. Oso garaiz, sartu ere. Irudi lauso, kolore argiko bat dator. Printzea da, bere txirringaren gainean. Amandak obeliskoa-
ren kontra osatzen duen iruditik hurbil igarotzen da. Neska xuxurlatzen hasten da.*

AMANDA
Mesedez, jauna...

Printzea gelditu egiten da eta txirringatik jaisten. Kapela erantzten du eta neskari begiratzen dio.

PRINTZEA

Bai, andereño, zer?

AMANDA

Nondik joaten da itsasora?

PRINTZEA

Hartu zure ezkerreko bigarren bidetik, andereño.

Mutilak agur egiten dio, triste, adeitsu. Gero bere txirringara igotzen da berriro eta badoa. Txirrina entzuten da atzera ere, urrundik. Dukesa ilunpetik ateratzen da eta oso, oso zaharra dela ikusten da.

AMANDA, *samurki, une batez itxaron ondoren*

Ez nau ezagutu...

DUKESA

Ilunegi zegoen... Dena dela, auskalo nolako itxura eman dion mutil horrek neskari bere ametsetan! (*la lotsaz*): Azken trenan joan da, andereño. Gazteluan lo egin nahi al duzu?

AMANDA, *ahots arraro batez*
Bai, andrea.

Guztiz ilun dago. Bi emakumeak ikusezina dira itzalpean. Haizea da entzun daitekeen bakarra, gazteluko lurraldeko zuhaitz itzelak jotzen.

GORTINA BEHERA

2. TESTUA

ANTZERKIKO HAINBAT LANBIDE

Aktorea: Antzezlan batean paper bat egiten duena.

Zuzendaria: Antzezlan bat nola antzeztu agintzen duena. Aktoreei non jarri esaten die, nor noiz sartu edo aterako den erabakitzen du, antzezteko moduak zuzentzen ditu eta gidioa nola ulertu behar den esaten du.

Jostunak, jantzi-diseinatzaileak: Ereduei jarraituz, aktoreen jantziak egiten dituztenak.

Eszenografoa: Dekoratuak eta jantziak egiteko ereduak diseinatzen dituena. Eredu horiek oinarritzat hartuta, lantegietan tamaina naturaleko gauzak egiten dira.

Altzarien arduraduna: Eszenatokian jarri behar diren altzariak aurkitzeaz arduratzen dena. "Altzariak" gauza mugikor guztiak dira: besaulkiak, eskutitzak, lanparak, lore-sortak etab. Dena dela, dekoratuak eta jantziak ez dira altzariak.

Soinu-teknikaria: Antzerki-lanak eskatzen dituen soinu-efektu guztiez arduratzen dena. Ikuskizuna bukatu arte soinu-kontrolen aurrean egon behar du.

Argi-teknikaria: Argiez arduratzen dena. Argiak oso gauza sofistikatuak dira eta antzoki onetan gutxi gorabehera hamar argi teknikarik lan egiten dute. Ikuskizuna bukatu arte argi-kontrolen aurrean egon behar du argi-teknikariak.

1. GALDERA: AMANDA ETA DUKESA

Zeri buruzkoa da testua?

Hau da, zergatik egin nahi du dukesak iruzurra?

- A Printzea bisitan maizago etortzea nahi duelako.
- B Printzea ezkontzea nahi duelako.
- C Amandak printzeari tristezia ahaztaraziko diola uste duelako.
- D Amanda berarekin gazteluan bizi izatea nahi duelako.

GALDERAREN EZAUGARRIAK

Gaitasuna: Testua interpretatzea.

Testu mota: Jarraitua (narrazio- azalpen-testua).

Testuingurua: Erabilera pertsonalekoa.

Erantzun mota: Aukera anitzekoa.

ZUZENTZEKO IRIZPIDEAK

Gehienezko puntuazioa

1 puntu: Erantzun zuzena C aukera: Amandak printzeari tristezia ahaztaraziko diola uste duelako.

Puntuaziorik ez

0 puntu: Beste erantzun batzuk.

Galderaren gaineko azalpena

PISA proiektuaren proban parte hartu zuten ELGAko herrialdeetako ikasleen %73,5ek erantzun zion ongi galdera horri. Zailtasun-indizea 423 puntukoa izan zen.

2. GALDERA: AMANDA ETA DUKESA

Idazleak testuan, esan behar denaren ezezik, aktoreek eta teknikariek bete beharreko “agindu” batzuk ere eman ditu.

Nola adierazten dira “agindu” horiek, nola ezagutzen dira testuan?

GALDERAREN EZAUGARRIAK

Gaitasuna: Testua interpretatzea.

Testu mota: Jarraitua (narrazio- azalpen-testua).

Testuingurua: Erabilera pertsonalekoa.

Erantzun mota: Irekia laburra.

ZUZENTZEKO IRIZPIDEAK

1 puntu: Letra etzanez idatzitako testua aipatzen duten erantzunak. Onargarriak dira oso teknikoak ez diren deskribapenak ere. Parentesi arteko testua eta letra etzanez idatzitako testua aipa ditzakete. Esate baterako:

- Letra etzanez (idatzita daude).
- Testu inklinatua.
- Hau bezala: [letra etzana imitatu du].
- Eskuz idatzita.
- Letra etzana eta parentesiak.
- Letra finez idatzita daude.

Puntuaziorik ez

0 puntu: Erantzun eskasak edota zehaztugabeak. Esate baterako:

- Agertokiko aginduak parentesi artean daude. [*Parentesien aipamena zuzena da, baina erantzunean ez da aipatu letra etzanez idatzitako testua*].
- Beste estilo batean idatzita daude.
- Beste letra-tipo batean idatzita daude.

EDOTA: materiala gaizki ulertu dela adierazten duten erantzunak edota erantzun sinesgaitzak edo hutsalak. Esate baterako:

- Letra lodiz. [*Okerra*].
- Txikiz. [*Okerra*].
- Zuzendariak esanda. [*Hutsala*].

Galderaren gaineko azalpena

PISA proiektuaren proban parte hartu zuten ELGAko herrialdeetako ikasleen %44,2k erantzun zion ongi galdera horri. Zailtasun-indizea 561 puntukoa izan zen.

3. GALDERA: AMANDA ETA DUKESA

Hona LEHEN TESTUA antzezteko behar diren teknikariak. Bete ondoko taula, testu horretako “aginduetan” agertzen dena erabiliz. Teknikari bakoitzak duen zeregin bat idatzi behar duzu.

Lehena adibidea da.

Antzerki teknikariak	Eginkizuna
Eszenografoa	Eserleku zirkularra obelisko txiki baten inguruan
Altzarien arduraduna	
Soinu-teknikaria	
Argi-teknikaria	

GALDERAREN EZAUGARRIAK

Gaitasuna: Testua interpretatzea.
Testu mota: Jarraitua (narrazio- azalpen-testua).
Testuingurua: Erabilera pertsonalekoa.
Erantzun mota: Irekia.

ZUZENTZEKO IRIZPIDEAK

Gehienezko puntuazioa

1 puntu: (Altzarien arduraduna) Maleta bat edota bizikleta bat aipatzen dituzten erantzunak. Agertokiko aginduetako esaldiren bat aipa dezakete. Esate baterako:

- Haren maleta txikia.
- Bizikleta.

ETA: (soinu-teknikaria) hauetakoren bat aipatzen duten erantzunak: txorien txorrotxioa, (gaueko) txoriak, bizikletaren txirrina, haizea edo isiltasuna. Agertokiko aginduetako esaldiren bat aipa dezakete. Esate baterako:

- Bizikleta baten txirrina entzun da gauean.
- Haizea baino ez da entzuten.
- Gaueko txoriak.
- Gaueko txorien txanda heldu da.

ETA: (argi-teknikaria) hauetakoren bat aipatzen duten erantzunak: itzalak, orban argi lauso bat, iluntasuna [iluntasun osoa] edo gaua. Esate baterako:

- Patioak itzalez bete dira.
- Zuhaitzen itzalak.
- Gaua sartu da.
- Gaueko airean.

Puntuaziorik ez

0 puntu: Beste erantzun batzuk.

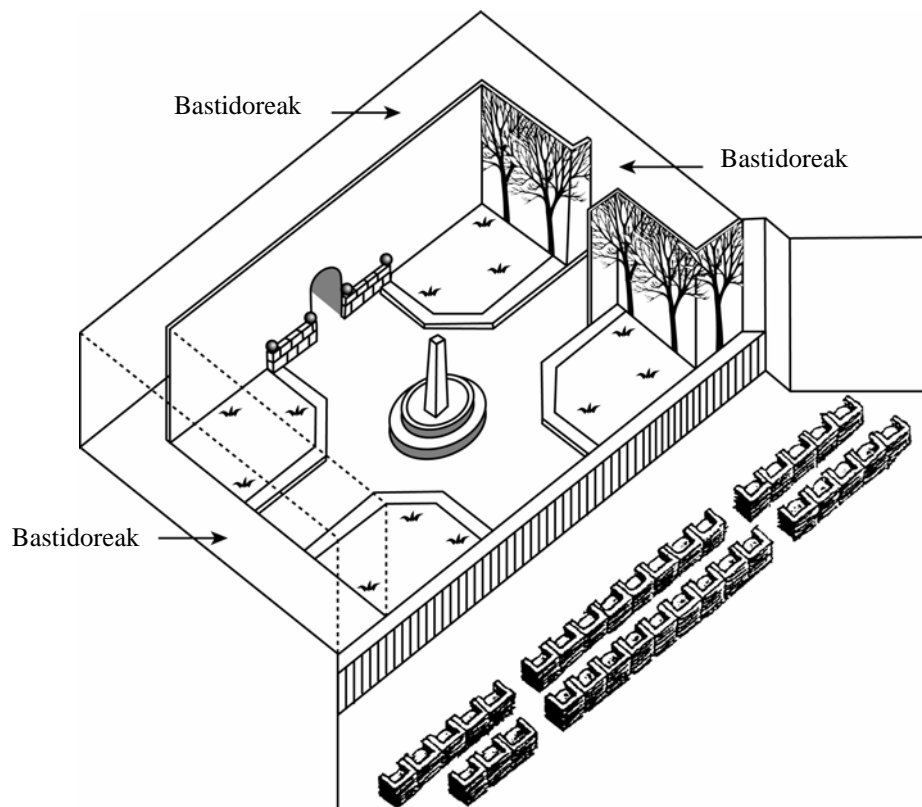
Galderaren gaineko azalpena

PISA proiektuaren proban parte hartu zuten ELGAko herrialdeetako ikasleen %43,9k erantzun zion ongi galdera horri. Zailtasun-indizea 567 puntukoa izan zen.

4. GALDERA: AMANDA ETA DUKESA

Zuzendariak aktoreak non jarri behar diren erabakitzen du. Marrazki honetan Amanda A letraz adieraziko du. Dukesa, D letraz.

Jarri A eta D marrazkian, printzea heltzean Amanda eta Dukesa non zeuden adierazteko.

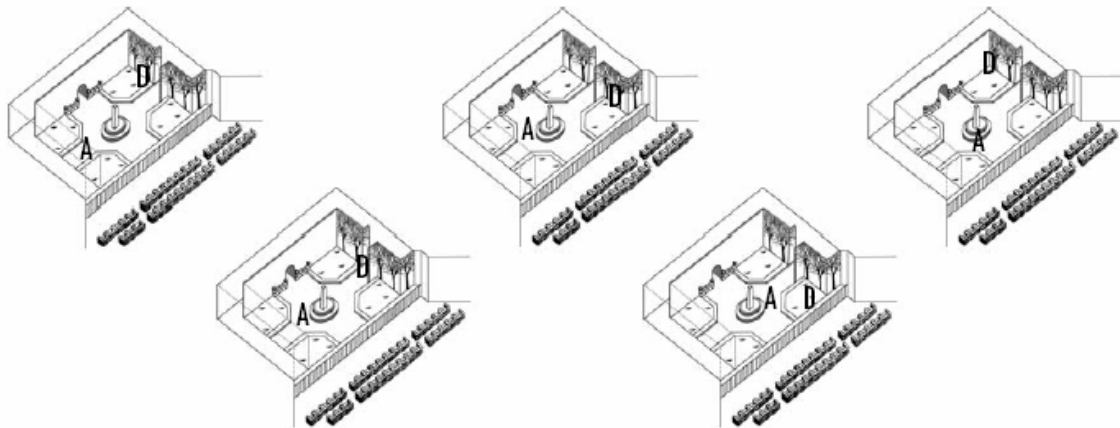

GALDERAREN EZAUGARRIAK

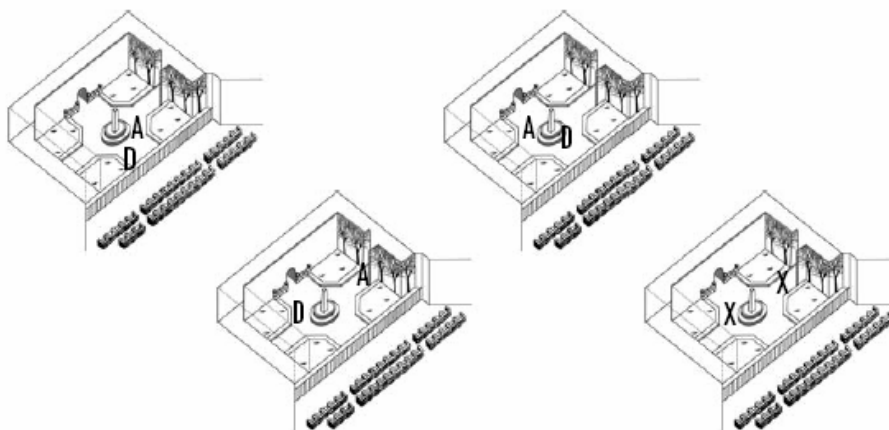
Gaitasuna: Informazioa berreskuratzea.
Testu mota: Jarraitua (narrazio- azalpen-testua).
Testuingurua: Erabilera pertsonalekoa.
Erantzun mota: Irekia.

ZUZENTZEKO IRIZPIDEAK**Gehienezko puntuazioa**

1 puntu: Hauek aipatzen dituzten erantzunak: A obeliskotik gertu eta D zuhaitzen atzean edo zuhaitzetatik gertu. Esate baterako:

Puntuaziorik ez

0 puntu: Beste erantzun batzuk. Adibidez:

Galderaren gaineko azalpena

PISA proiektuaren proban parte hartu zuten ELGako herrialdeetako ikasleen %36,6k erantzun zion ongi galdera horri. Zailtasun-indizea 608 puntukoa izan zen.

5. GALDERA: AMANDA ETA DUKESA

Antzerkiaren amaieran, Amandak dio: “Ez nau ezagutu...”

Zer esan nahi du?

- A. Printzeak ez diola begiratu Amandari.
- B. Printzea ez dela konturatu Amanda saltzaile zuela.
- C. Printzea ez dela konturatu Amanda lehendik ezagutzen zuela.
- D. Printzea ez dela konturatu Amandak Leocadiaren antz handia duela.

GALDERAREN EZAUGARRIAK

Gaitasuna: Testua interpretatzea.

Testu mota: Jarraitua (narrazio- azalpen-testua).

Testuingurua: Erabilera pertsonalekoa.

Erantzun mota: Aukera anitzekoa.

ZUZENTZEKO IRIZPIDEAK***Gehieneko puntuazioa***

1 puntu: Erantzun zuzena D aukera: Printzea ez dela konturatu Amandak Leocadiaren antz handia duela.

Puntuaziorik ez

0 puntu: Beste erantzun batzuk.

Galderaren gaineko azalpena

PISA proiektuaren proban parte hartu zuten ELGAko herrialdeetako ikasleen %67,1ek erantzun zion ongi galdera horri. Zailtasun-indizea 455 puntukoa izan zen.

LANGILEAK

CANCO Industria
Pertsonaleko Saila

LANPOSTU ALDAKETEN BULEGO NAGUSIA

Zer da LABN?

LABN inizialen esanahia Lanpostu Aldaketan Bulego Nagusia da. Pertsonaleko Sailak sortu zuen eta, bertako langileez gain, beste sail batzuetako langileak eta kanpoko erakundeetako lan-aholkulariak ere aritzen dira bertan.

LABNek beste lan bat bilatzen dutenei laguntzen die, bai CANCO enpresan bertan bai hortik kanpo.

Zein da LABNaren eginkizuna?

LABNek beste lan baten bila dihardutenei laguntzen die. Hona eskaintzen dituen baliabideak:

- **Lanpostuen datu bankua**

Langilearekin hitz egindakoan, datu bankuan sartzan dira haren datuak. Lan bila dabilzanak eta CANCO eta beste enpresa batzuetan sortutako lanpostuak lotzeko aukerak aztertzen ditu Bankuak.

- **Aholkularitza zerbitzua**

Laneko aholkulariek langilearekin hitz egiten dute, nolako lana egokitzen zaion komentatzeko.

- **Ikastaroak**

Informazio eta Prestakuntza Sailarekin batera, lana nola bilatu eta lanbidea nola garatu ikasteko ikastaroak antolatzen ari dira.

- **Lanbidez aldatzeko egitasmoak**

Egitasmoak sustatu eta koordinatzen dira LABNen, langileei lanbide eta ikuspuntu berriak ezagutzera emateko.

- **Bitartekaritza zerbitzua**

Enpresa eraberritzeagatik lanpostua galtzeko arriskuan daudenei ere laguntzen die LABNek. Beharrezkoa bada, lanpostu berriak aurkitzen laguntzen die.

Zenbat kobratzen du LABNek?

Hori langilearen sailarekin adosten da. LABNeko zerbitzu batzuk doakoak dira. Kobratzen direnak dirutan edo lanorduetan ordaintzeko aukera ere badago.

Nola funtzionatzen du LABNek?

Esan dugunez, LABNek beste lan bat bilatzen dutenei laguntzen die, bai gure enpresan bertan bai beste batean.

Hasteko, eskabidea bidali behar duzu. Bidali aurretik, pertsonaleko aholkulariarekin hitz egin dezakezu. Hori da kome-nigarriena, ezer egin aurretik zure nahiak eta zure lanbidea garatzeko aukerak argi edukitzeko. Aholkulariak badu zure gaitasunaren berri, baita zure sailak hazteko dituen aukeren berri ere.

LABNekin harremanetan jartzeko, hitz egin pertsonaleko aholkulariarekin. Bera izango da zure eskabidez arduratuko dena. Ondoren, LABNeko ordezkari batekin hitz egingo duzu.

Informazio gehiago

Informazio gehiago behar baduzu, galdetu Pertsonal Sailean.

Erabili aurreko orriko iragarkia, Pertsonal Sail batek sortutakoa, datozen galderari erantzuteko.

1. GALDERA: LANGILEAK

Iragarkiaren arabera, non eskura daiteke LABNi buruzko informazio gehiago?

GALDERAREN EZAUGARRIAK

Gaitasuna: Informazioa berreskuratzea.

Testu mota: Jarraitua (azalpen-testua).

Testuingurua: Lan-erabilerarakoa.

Erantzun mota: Irekia laburra.

ZUZENTZEKO IRIZPIDEAK

Gehienezko puntuazioa

1 puntu: Gutxienez hauetako iturri BAT aipatzen duten erantzunak:

- (1) Pertsonaleko Saila.
- (2) Pertsonaleko aholkularia.

Esate baterako:

- Pertsonaleko Saila.
- Pertsonaleko aholkulariak informazio gehiago eman diezaioke.

Puntuaziorik ez

0 puntu: Beste erantzun batzuk. Adibidez:

- CANCO Industria.

Galderaren gaineko azalpena

PISA proiektuaren proban parte hartu zuten ELGAko herrialdeetako ikasleen %85,1ek erantzun zion ongi galdera horri. Zailtasun-indizea 363 puntukoa izan zen.

2. GALDERA: LANGILEAK

Enpresa eraberritzeagatik lanpostua galtzen dutenei bi modutan laguntzen die LABNek. Zeintzuk dira bi modu horiek?

1

.....

2

.....

GALDERAREN EZAUGARRIAK

Gaitasuna: Informazioa berreskuratzea.

Testu mota: Jarraitua (azalpen-testua).

Testuingurua: Lan-erabilerarakoa.

Erantzun mota: Irekia.

ZUZENTZEKO IRIZPIDEAK

- 1 puntu: Bi elementu hauek aipatzen dituzten erantzunak:
- (1) Bitartekari-lanak egiten dituzte langileentzat edo bitartekaritza egiten dute.
 - (2) Lanpostua aurkitzen laguntzen dute. [Ez dira onargarriak "Lanpostuen datu-bankua", "Aholkularitza-zerbitzua", "Ikastaroak" edota "Lanbidez aldatzeko egitasmoak"].
- Esate baterako:
- Bitartekaria. Beharrezkoa bada, lanpostua aurkitzen laguntzen du.
 - Bitartekari-lanak egiten ditu. Beste lanpostu bat aurkitzen laguntzen du.

Puntuaziorik ez

- 0 puntu: Beste erantzun batzuk. Esate baterako:
- (a) Bitartekaritza-zerbitzua, (b) Lanbidez aldatzeko egitasmoak.
 - Lanbidez aldatzeko egitasmoak. Ikastaroak.
 - Lan-aukeren eta -eskatzaileren segimendua. Bitartekaritza-zerbitzua.
 - Eskiera edota trukea pertsonal aholkulariarekin.

Galderaren gaineko azalpena

PISA proiektuaren proban parte hartu zuten ELGAko herrialdeetako ikasleen %31,8k erantzun zion ongi galdera horri. Zailtasun-indizea 655 puntukoa izan zen.

ARAU BERRIAK

EDITORIALA

Teknologia berriak arau berriak ere behar ditu

ZIENTZIA batzuetan azkarago doa legea eta etika baino. Hori horrela, bizitzaren alde suntsizaila nagusitu zen 1945ean: urte hartan lehen bonba atomikoa bota zuten. Orain bizitzaren alde emankorrean ere gauza arriskutsuak gertatzen ari dira, giza antzutasuna menperatzeko tekniken eremuan alegia.

Gehienok poztu ginen Ingalaterrako Brown familiarekin batera, Louise jaio zitzairenean, hura lehen probeta-umea izan zen eta. Beste aitzindari txiki batzuk ere miretsi ditugu: azkenaldi honetan ume osasuntsu batzuk jaio dira, amaren umetokian jartzeko unea iritsi arte enbrioio izoztuak izan zirenak.

Izoztutako bi enbrioio direla-eta, Australian istilu handia sortu da, lege eta etikaren eremuetan. Enbrioio horiek Mario Ríos-en emazteak, Elsa Ríos-ek, bere gorputzean jaso nahi zituen. Lehenago jasotako enbrioio bat ezin izan zen aurrera atera, baina Ríos senar-emazteek berriro saiatzeko asmoa zuten. Zoritxarrez ez zuten horretarako astirik izan, hegazkin-istripu batean hil ziren eta.

Zer egin behar zuen Australiako ospitaleak enbrioio izoztuekin? Beste norbaiten gorputzean jarri? Horretarako boluntario asko aurkeztu ziren. Enbrioioak Ríos bikoteak utzitako herentziaren zatia ote ziren? Edo suntsitu beharreko gauzak ziren? Ulegarria denez, Ríos bikoteak ez zeukan ezer erabakita enbrioioen etorkizunari buruz.

Australiarrek arazoa aztertzeke batzorde bat sortu zuten. Orain dela aste bete, horrek bere erabakia ezagutzera eman zuen: Enbrioioak desizoztu behar ziren, norbaiten

gorputzean sartzeko “ekoizleen” baimena beharrezkoa baitzen. Jakina, inork ezin zuen horrelako baimenik eman. Bestalde, batzordeak enbrioioak bizitza eta eskubiderik gabeko gauzatzen jo zituen; beraz, ez zegoen suntsitzeko oztoporik.

Batzordekideek bazekiten lege eta etikako gune labainkor batean zebiltzala. Hori zela-eta, herritarren iritzia eskatu zuten, hori adierazteko hiru hilabeteko epea emanda. Gizartea zalantzarik gabe enbrioioak suntsitzearen aurka bazegoen, batzordeak gaia berriro hausnartu eta erabaki beharko luke.

Orain Sydneyko Queen Victoria ospitaleak baldintza bat jarri die in vitro ugalketarako programetan parte hartu nahi duten bikoteei: haiek hilko balira enbrioiekin zer egin beharko litzatekeen esan behar dute.

Horrela Ríos senar-emazteei gertatutakoa ez da errepikatuko. Baina beste arazo batzuk are korapilatsuagoak dira. Frantziako emakume batek epaiketara joan behar izan du, hildako senarraren hazi izoztua haurdun geratzeko erabili ahal izateko. Zer erabaki? Beste arazo bat: emakume batek bere umetokian beste baten enbrioioa hazteko kontratua sinatzen badu eta gero hori bertan behera utzi nahi badu, zer gertatzen da?

Gure gizarteak ez du lortu energia atomikoaren potentzial suntsizaila murrizteko araurik egitea. Porrot horren ondorio latzak ordaintzen ari gara. Zientzialariek ugalketa bizkortu edo atzeratzeko boterea daukate eta botere hori gaizki erabiltzeko aukerak asko dira. Urrunegi joan baino lehen, etika eta legeko mugak zehaztu beharko genituzke.

“Teknologia berriak arau berriak ere behar ditu” editoriala oinarritzat hartuta, erantzun ondorengo galderari.

1. GALDERA: ARAU BERRIAK

Australiarrek zerbait egin zuten hegazkin-istripuan hildako bikotearen enbrioiekin zer egin erabakitzeko. Azpimarratu hori azaltzen duen esaldia.

GALDERAREN EZAUGARRIAK

Gaitasuna: Testua interpretatzea.
Testu mota: Jarraitua (argudaitze-testua).
Testuingurua: Erabilera publikokoa.
Erantzun mota: Irekia.

ZUZENTZEKO IRIZPIDEAK

Gehienezko puntuazioa

1 puntu: Gutxienez elementu hauetako BAT duen esaldia edota esaldizatia azpimarratzen edota biribilean sartzen duten erantzunak:
 (1) “Batzorde bat sortu zuten”;
 (2) “herritarren iritzia eskatu zuten, hori adierazteko hiru hilabeteko epea emanda...”
 Esate baterako:

- *[Azpimarratuta]... Australiarrek arazoa aztertzeke batzorde bat sortu zuten... [Ikasleak esaldi garrantzitsuetako bat azpimarratu du].*
- *[Azpimarratuta]... Australiarrek arazoa aztertzeke batzorde bat sortu zuten... eta ... herritarren iritzia eskatu zuten, hori adierazteko hiru hilabeteko epea emanda... [Ikasleak testuko bi zatirik garrantzitsuenak azpimarratu ditu].*
- *[Azpimarratuta] ... Australiarrek arazoa aztertzeke batzorde bat sortu zuten... eta ... Frantziako emakume batek epaiketara joan behar izan du, hildako senarraren hazi izoztua haurdun geratzeko erabili ahal izateko... [Ikasleak ongi azpimarratu du testuko zati garrantzitsu bat; bestea, berriz, hurrengo galderarekin lotuta dago, eta horregatik onartu da].*

Puntuaziorik ez

0 puntu: Beste erantzun batzuk. Esate baterako:

- *[Azpimarratuta] ... horrek bere erabakia ezaqutzero eman zuen: Enbrioia desizoztu behar ziren, norbaiten gorputzean sartzeko “ekoizleen” baimena beharrezkoa baitzen... [Ikasleak testuko zati hutsal bat azpimarratu du].*
- *[Azpimarratuta] ... Australiarrek arazoa aztertzeke batzorde bat sortu zuten... eta ... Zientzialariek ugalketa bizkortu edo atzeratzeko boterea daukate eta botere hori*

gaizki erabiltzeko aukerak asko dira... [Ikasleak ongi azpimarratu du testuko zati garrantzitsu bat; bestea, berriz, ezin da hurrengo galderarekin lotu, eta, beraz, ezin da onartu].

Galderaren gaineko azalpena

PISA proiektuaren proban parte hartu zuten ELGAko herrialdeetako ikasleen %47,9k erantzun zion ongi galdera horri. Zailtasun-indizea 558 puntukoa izan zen.

2. GALDERA: ARAU BERRIAK

Enbrioi izoztuen kasuan gertatu zen bezala, teknologia berriek arau berrien beharra dakarte. Editorialean fenomeno horren adibide batzuk eman dira. Aukeratu eta idatzi horietako bi.

GALDERAREN EZAUGARRIAK

Gaitasuna: Testua interpretatzea.
Testu mota: Jarraitua (argudaitze-testua).
Testuingurua: Erabilera publikokoa.
Erantzun mota: irekia.

ZUZENTZEKO IRIZPIDEAK

Gehienezko puntuazioa

1 puntu: Gutxienez hauetako BI adibide aipatzen dituzten erantzunak:

(1) Ríos senar-emazteak hil zirenean, enbrioiekin zer egin behar zen eztabaidatzen hasi ziren. *[Ez dira onargarriak 4. paragrafoko galderak (esate baterako, "Zer egin behar zuen ospitaleak enbrioi izoztuekin?", "Enbrioia Ríos bikoteak utzitako herentziaren zatia ote ziren?"), horiek enbrioi-emaileen (Ríos senar-emazteen) heriotzarekin esplizituki lotzen ez badira behintzat].*

(2) Frantziako emakume batek auzitara joan behar izan zuen, hildako senarraren hazia erabili ahal izateko.

(3) Zer egin behar da akurako amak erditutako haurra eman nahi ez badu?

Esate baterako:

- Ekoizleek zehaztu egin beharko lukete zerbait gertatuz gero zer egin behar den enbrioiekin. Horrez gain, legeak

egon beharko lukete, akurako amak haurra eman nahi ez badu zer egin behar den ezartzeko.

EDOTA: bioteknologiarekin eta energia atomikoarekin (haren potentzial suntsitzailearekin) lotuta goian aipatutako adibide BAT aipatzen duten erantzunak [(1), (2) edo (3)].

Puntuaziorik ez

0 puntu: Beste erantzun batzuk.

- Hazia izoztu dute, eta hala egon behar du erabiltzeko unea heldu arte. *[Hutsala]*.
- Enbrioiak herentziaren zati dira, // beste norbaiten gorputzean jar daitezke *[Ez dago argi artikuluko zer zati aipatu duen. Bi kasuetan Ríos senar-emazteei buruz ari bada, ez ditu BI adibide eman, eskatu bezala. Bigarren puntuari buruz ari bada, ez du ongi ulertu, emaztea ez baita "beste pertsona bat"]*.

Galderaren gaineko azalpena

PISA proiektuaren proban parte hartu zuten ELGAko herrialdeetako ikasleen %25,5ek erantzun zion ongi galdera horri. Zailtasun-indizea 669 puntukoa izan zen.

BIBLIOGRAFIA

OCDE (2001). PISA. *La medida de los conocimientos y destrezas de los alumnos. La evaluación de la lectura, las matemáticas y las ciencias en el Proyecto PISA 2000*. Madrid: INCE: Ministerio de Educación, Cultura y Deporte.

<http://www.ince.mec.es/pub/pisa2000assessment.pdf>

INECSE (2005). *Programa PISA. Pruebas de Comprensión Lectora*. Madrid: Ministerio de Educación y Ciencia. 65 orr.

<http://www.ince.mec.es/pub/pisa2000cuadlectura3.pdf>

ISEI-IVEI (2005). *PISA 2003. Ebaluazioaren Lehen Txostena. Euskadiko emaitzak*. Gasteiz: Eusko Jaurlaritzaren Argitalpen Zerbitzu Nagusia. 120 orr.

<http://www.isei-ivei.net/eusk/argital/PISA2003EUSKADIE1.pdf>

ISEI-IVEI (2005). *PISA proiektua. Zientzi Ezagutzari buruz erabili diren itemen adibideak*. Bilbo: Eusko Jaurlaritzako Hezkuntza, Unibertsitate eta Ikerketa Saila. 55. orr.

<http://www.isei-ivei.net/eusk/argital/Zientziteme.pdf>

OECD (2004). *Marcos teóricos de PISA 2003. Conocimientos y destrezas en Matemáticas, Lectura, Ciencias y Solución de problemas*. Madrid: INECSE. Ministerio de Educación y Ciencia. 193 orr.

<http://www.ince.mec.es/pub/marcoteoricopisa2003.pdf>

PAJARES, R. et al. (2004). *Aproximación a un modelo de evaluación: el proyecto PISA 2000*. Madrid: INECSE: Ministerio de Educación, Cultura y Deporte.

<http://www.ince.mec.es/pub/aproxapisa2000.pdf>

PAJARES BOX, R. (2005). *Resultados en España del estudio PISA 2000. Conocimientos y destrezas de los alumnos de 15 años*. Madrid: INECSE. Ministerio de Educación y Ciencia. 123 orr.

<http://www.ince.mec.es/pub/pisa2000infncional.pdf>

PAJARES, R.; SANZ, Á.; RICO, L. (2004). *Aproximación a un modelo de evaluación: el proyecto PISA 2000*. Madrid: INECSE. Ministerio de Educación y Ciencia. 122 orr.

<http://www.ince.mec.es/pub/aproxapisa2000.pdf>

ASKOREN ARTEAN (2002). *Reading for Change. Performance and engagement across countries*. Results from PISA 2000. Paris: OECD. 262 orr.